ఉపగమ్య ప్రణమ్యాహ హస్తేన పిహితాననః ॥ ౪౫
సేవితుం దేవపాదాబ్జం వర్తతే హిమవానితి ।
విజ్ఞాపితో మహాదేవో నన్దినా తపసి స్థితః ॥ ౪౬
కిఞ్చిద్భ్రూభసంజ్ఞయా తస్య సమాగమన మాదిశత్ ।
అథ నన్దీ సరభసం గత్వా శైలపురోగమం ॥ ౪౭
అన్తః ప్రవేశయామాస సోపి తస్యాన్తికం గతః ।
ప్రణమ్య జగతాంనాథ మష్టాఙ్గస్పృష్టభూతలః ॥ ౪౮
ఉపాయుఙ్క్త నిజం కార్యం విజ్ఞాపయితు మద్రిరాట్ ।
దేవ! త్వం సర్వలోకస్య వన్దనీయో మహేశ్వరః ॥ ౪౯
అనాదినిధన శ్శుద్ధ స్స్వతంత్రి స్త్రస్సాంనిధిః ।
త్వత్పాదపఙ్కజస్మృత్యా పాతకం ప్రవిలీయతే । ౫౦
త్వద్దర్శనం సమస్తానాం తపసా మేకకం ఫలం ।
త్వా మనాశ్రిత్య కస్యాపి నాభివాఞ్ఛితసిద్ధయః ॥ ౫౧
త్వత్పూజాం తన్వతా మీశ వాఞ్ఛాసిద్ధిః పదేపదే ।
ఆస్తే మమైకా విజ్ఞప్తి ర్దేవేన హృది ధార్యతాం ॥ ౫౨
పార్వతీతి సుతా కాపి మదీయా గుణశాలినీ ।
త్వత్పాదపద్మశుశ్రూషాం కర్తు మిచ్ఛతి శఙ్కర ! ౫౩
నిజవాఞ్ఛాభిపూర్తిర్య ద్భవత స్సేవయా భవేత్ ।
అత స్త్వత్పాదశుశ్రూషాం కర్తు మిచ్ఛతి మత్సుతా ॥ ౫౪
స్త్రీణాం చ పురుషాణాం చ జడానా మజడాత్మనాం ।
సర్వేషాం భవతః పూజా పర మేకం పరాయణం ॥ ౫౫

వశినామగ్రగణ్యోఽసి తస్మాద్దేవ తపస్యతః ।
నతు ప్రత్యూహజననీ మమ కన్యా భవిష్యతి ॥ ౫౬
తస్మాద్దేతావతా దేవ న క్షతి స్తపస స్తవ ॥
దుహితు శ్చాపి మే వాఞ్ఛాపూర్తి ర్దేవ భవిష్యతి ॥ ౫౭
యది చేద మనుజ్ఞాతం భవతా భవతాపన ।
తదానయామి ద్వారస్థాం సఖీభ్యాం సహ పార్వతీం ॥ ౫౮
సా దాసీ భవత శ్శమ్భో గృహసమ్మార్జనాదిభిః ।
పుష్పాద్యుపనయై శ్చాపి మాలాగ్రథనకర్మణా ॥ ౫౯
నిష్కరామ్బుసమానీతా కాన్త్యై రన్యై ర్వ్యధూపాచితైః ।
కరిష్యతి హి శుశ్రూషాం యద్యనుజ్ఞా తవ ప్రభో ॥ ౬౦
ఇతి విజ్ఞాపిత స్తేన గిరిణా గిరిశ స్తదా ।
కో దోషో యాదృశీచ్ఛా తే తథాస్త్విత్యభాషత ॥ ౬౧
తతః ప్రణమ్య హృష్టాత్మా హిమవా నద్రిశేఖరః ।
చన్ద్రశేఖరపూజార్థే న్యయుంక్త నిజకన్యకాం ॥
సా పార్వతీ సఖీయుక్తా వినీతా భక్తిశాలినీ ।
అనుకూలా సదాచారా నిత్యం తం సముపాచరత్ ॥ ౬౩
ఆలస్యం న కదాప్యస్యా వేదిసమ్మార్జనాదిషు ।
నిత్యముద్యోగవ త్యాసీ త్పుష్పాహరణకర్మణి ॥ ౬౪
దేవపూజనవేదీషు బద్ధ్వా చన్దనమాలికాం ।
పూర్ణకుంభం చ విన్యస్య సాక్షతైః కుసుమై ష్ఫలమ్ ॥ ౬౫
చిత్రితం గిరిజా చక్రే చిత్రై ర్మఙ్గళ పిష్టకైః ।

ఉపానిన్యే విశుద్ధాని తర్పణార్థం జలానిచ ॥ ౬౬
మందాకిన్యా శ్చ సౌవర్ణ పద్మజాల ముపాహరత్ ।
కోమలాంశ్చ కుశాంగారీ సోమార్థం పల్లవానపి ॥ ౬౭
ఆనీయానీయ సత్కారం చంద్రచూడస్య సా తనోత్ ।
ఏవంప్రకారతః కాలం మహాంతం సా యశస్వినీ ॥ ౬౮
ఆరాధయ న్నిజాభీష్టసిద్ధయే నీలకన్ధరమ్ ।
సోఽపి దేవః పశుపతి స్త్రీసంశ్లేష పరాఙ్ముఖః ॥ ౬౯
నాసాగ్రన్యస్తనయనో నియమ్యేన్ద్రియమణ్డలమ్ ।
భ్రూమధ్యే హృదయం కుర్వ న్నంతర్న్యస్తవిలోచనః ॥ ౭౦
పరానన్దమయే ధామ్ని నిర్వికారే నిరఞ్జనే ।
అద్వితీయే సదోల్లాసే ప్రతీచీం దృష్టి మర్పయన్ ॥ ౭౧
సముద్ర ఇవ నిర్వీచి రత్యన్త స్తిమితాకృతిః ।
వికల్పక్షోభరహితః ప్రసఙ్ఖ్యానం ప్రవర్తయన్ ॥ ౭౨
అబహిర్మానస శ్శమ్భు రాత్మజ్యోతిఃపరోఽభవత్ ।

తారకాసుర కృత పీడాకథనమ్

ఏతస్మి న్నన్తరే దేవా స్తారకేణ నిపీడితాః ॥ ౭౩
బ్రహ్మాణం శరణం గత్వా చక్రస్తు ర్భయకారణమ్ ।
అథోచు స్తే కృతస్తోత్రా స్తారకాసుర వైశసమ్ ॥ ౭౪

దేవాః :—

త్వం స్రష్టా జగతాం బ్రహ్మన్పాలక శ్చాప్యవేక్షకః ।

త్వదేకజీవితా స్సర్వే వయ మేతే దివౌకసః ॥ ౨౫
అహోఽస్మాకం త్వయా రక్షా కథంచన విధీయతే ।
ఉపేక్షాం కర్తు మార్తేషు నాస్మాసు తవ యుజ్యతే ॥ ౨౬
త్వయా దత్తాధికారాస్తు త్వయైవ పరిపాలితాః ।
అధునా తు త్వయోపేక్ష్యా స్తత ఏతే వినాశితాః ॥ ౨౭
అత్యాహిత మనుప్రాప్త మస్మాకం పద్మసమ్భవ !
హృది శల్యమతి క్రూర మస్మాక మనువర్తతే ॥ ౨౮
తారకో నామ దైత్యేన్ద్రో భవద్దత్తవరోద్ధతః ।
మహాసత్త్వో మహాధీర స్త్రైలోక్యం పరితాపయన్ ॥ ౨౯
హిరణ్యకశిపో ర్గోత్రే జాత స్తుల్యపరాక్రమః ।
అత్యన్తచపలో నష్టనీతి ర్మానీ మదాన్ధదృక్ ॥ ౩౦
అస్మాకం సతతం ద్వేష్టా యజ్ఞకర్మవినాశనః ।
స్వధాస్వాహావషట్కారవర్జితం కృతవా న్జగత్ ॥ ౩౧
సర్వానపి మునిశ్రేష్ఠా న్పీడయ త్యతికోపనః ।
కల్పవృక్షం జహారా స్య శక్రస్య కమలోద్భవ ॥ ౩౨
చిన్తామణిం చ జగృహే తథా కామగవీమపి ।
పటహధ్వనిమాత్రేణ కాన్దిశీకేషు నాకిషు । ౩౩
స్వయం స్వర్గం సమాగత్య సర్వం లుణ్ఠితవా న్ధనమ్ ।
గోపురాట్టాలకాద్యాశ్చ సౌధప్రగ్రీవకాదయః ॥ ౩౪
మత్తవారణవేద్యశ్చ సోపానస్య చ భిత్తయః ।
చన్ద్రశాలాశ్చ వివిధా స్సభామణ్టపకోటయః । ౩౫

గృహాశ్చ రత్నఖచితా స్సౌవర్ణా స్సరసీతటాః ।
భగ్నా స్సర్వేపి దృప్తేన తారకేణ దురాత్మనా ॥ ౫౬
నాశితం సకలం రాజ్యం వజ్రపాణే రశేషతః ।
చంద్రసూర్యా వ్యధీకారా స్స్వయమే వామునా కృతాః ॥ ౫౭
గతం చన్ద్రస్య చన్ద్రత్వం సూర్యస్యాపి చ సూర్యతా ।
అగ్నే రగ్నిత్వ మగమ ద్యమస్య యమతా హృతా ॥ ౫౮
తత్తత్కృత్యం స్వయం కుర్వ న్బాధతే తానపి ద్రుతం ।
బన్దీకృతా స్త్రియ స్సర్వా స్సర్వేషామపి నః ప్రభో ! ౫౯
ధిక్కష్ట మేత త్పురతో వక్తుం లజ్జాపి జాయతే ।
సర్వత్ర తత్ప్రతాపాగ్ని ర్దహత్యేవం గతిర్యయం ॥ ౬౦
తస్య త్రాసస్వరే ర్హైవ సర్వదా దుఃఖమేవ నః ।
ఆహారేషు విహారేషు నాస్మాకం వర్తతే మనః ॥ ౬౧
కింతు రాత్రిందివం తస్య బాధై ర్ధ్యాయామహే వయం ।
తస్మాదతీవ విత్రస్తాః కేచిదన్యే దివౌకసః ॥ ౬౨
మానుషం రూప మాస్థాయ సంచరన్తి మహీతలే ।
దేవకార్యాణి నష్టాని పితృకార్యాణి చానఘ ॥ ౬౩
దీప్యతే స ప్రతాపేన తారక స్స్వర్గమర్దనః ।
విష్ణోరపి చ చక్రేణ శూలేనాపి చ శూలినః ॥ ౬౪
అసాధ్య ఏవసహాయ స్సమస్తబలశేవధిః ।
కిమత్ర దేవ కర్తవ్యం యది స్యా దుపదిశ్యతాం ॥ ౬౫
యేన దుష్టాసురస్యాస్య శమనం భవతి ధ్రువమ్ ।

వరేణ గర్వితో బ్రహ్మ న్భవద్దత్తేన దానవః ॥ ౯౬
చుళికీకురుతే సర్వం త్రైలోక్యం సచరాచరమ్ ।
అనాథనాథ స్త్వమసి త్వం స్రష్టా త్వం పితామహః ॥ ౯౭
త్వ మస్మ ద్విపదమ్భోధికర్ణధారధురంధరః ।
యది త్వ మధునోపాయం న వక్ష్యసి చతుర్ముఖ ! ౯౮
తారకస్య సముచ్ఛేదే తదాస్మ జ్జీవనం కుతః ।
ఇతి దీనప్రలాపైస్తై రమరై ర్నాథితో విధిః ॥ ౯౯
జగాద మధురం వాక్యం తాన్ప్రతి ద్విషదర్దితాన్ ॥ ౯౯౪

ఇతి శ్రీబ్రహ్మాణ్డపురాణే ఉత్తరఖణ్డే హయగ్రీవాగస్త్య
సంవాదే లలితోపాఖ్యానే తారకాసురకృత పీడా
కథనంన్నామ చతుర్దశోధ్యాయః

———0———

తారకాసురపీడానివృత్త్యుపాయః

బ్రహ్మ :—
భోః! భోః! దేవాః! దురాశేన తారకేణ నిపీడితాః ।
భవన్తో దుఃఖమాయాతా ఉపాయః కథ్యతేఽధునా ॥ ౧
స హి దైత్యపతి స్సత్త్వశాలీ బాల్యేపి మాం ప్రతి ।
జ్వాలాసన్తాపితాశేషం సుఘోరం తప్తవాం స్తపః ॥ ౨
తస్మిం స్తప స్తప్యమానే చతుర్దశజగంత్యపి ।
ధూమాయితాని చాభూవన్ వ్యథితా శ్చ శరీరిణః ॥ ౩

అతోఽహ మస్య సాన్నిధ్యం కృతవాన్ ప్రీతిమానసః ।
తేన వ్రవే వరః కశ్చిన్మమ సాన్నిధ్యకారిణా॥ ౪
త్వం సమస్తజగత్స్రష్టా సర్వకామప్రదః పితా ।
త్వత్త ఏవ ఫలప్రాప్తి స్సర్వేషాం చ తపస్వినామ్ ॥ ౫
యది మహ్యం ప్రసన్నోఽసి శ్రీమన్నలినవిష్టర !
ప్రార్థ్యతే వరమేకం త దఞ్జసా పరిపూరయ ॥ ౬
అగ్నా ముక్తేన వీర్యేణ యః కశ్చి ధుపజాయతే ।
తస్మాదేవ భయం మేఽస్తు నాన్యతో వీరకోటితః ॥ ౭
ఇత్యేవం హి వరో లబ్ధ స్తేన విక్రమశాలినా ।
తత్రైవ దత్తో విబుధా మయా తద్భక్తితోషిణా ॥ ౮
తస్మా న్మయా వర్ధితోఽయం మయాదత్తవరోఽపి సః ।
మయైవ తస్య హననం కర్తుం నఖలు యుజ్యతే ॥ ౯
అపిదుష్టోఽస్తి ధూర్తాత్మా కపట్యపి శఠోఽపి వా ।
స్వయం సంవర్ధితో జన్తు ర్నహన్తవ్యః కదాచన ॥ ౧౦
అథవా హన్తు మారబ్ధే మయాప్యేత న్నశక్యతే ।
ఊష్యతే జ్వలనో వేశ్మన్యస్య శాన్తిస్తు దుష్కరా ॥ ౧౧
అతః కమపి సేనాన్య ముత్పాదయత యత్నతః ।
యేన తారకదోర్దర్పశమనం సమ్భవిష్యతి ॥ ౧౨
భవితా స హి సేనానీః పార్వత్యాం సహ సఙ్గతాత్ ।
స్థాణో రేవ జగచ్చక్రనాథా చ్చన్ద్రశిరోమణేః ౧౩
సత్విదానీం సతీదేహత్యాగా ద్వైరాగ్య మాశ్రితః ।

శ్రీసన్నికర్షమాత్రేఽపి వైముఖ్యం సముపాగతః ॥ ౧౪
అతిఘోరతపోనిష్ఠ స్స్వాత్మధ్యానపరాయణః ।
ఆత్మాన మాత్మనా పశ్య న్నాస్తే స్థాణ్వాశ్రమే శివః ॥ ౧౫
దైవా ద్యుష్మత్కృతై ర్భాగ్యై రిదానీం తస్యసన్నిధౌ ।
గురుణా పరిచర్యార్థ మనుశిష్టా చ పార్వతీ ॥ ౧౬
సేవమానామపి స్థాణు స్తాం సౌన్దర్యతరఙ్గిణీం ।
నాలోకతే నాలపతి ప్రసఙ్ఖ్యానపరో హరః ॥ ౧౭
తయా సహ సమాసఙ్గం కురఙ్గధర శేఖరః ।
యది యుష్మత్కృతై ర్యత్నైః ప్రయాస్యతి తదాసుఖమ్ ॥
తయా చ రమమాణోఽసౌ వీర్యం త్యక్ష్యతి భాస్వరం ।
తద్వీర్యం జ్వలనప్రఖ్యం సోఢు మక్షమతాం గతా ॥ ౧౮
భూమౌ త్యక్ష్యతి సా దేవీ సాప్యగ్నౌ మోక్ష్యతి ధ్రువం ।
సోఽగ్ని శ్చన్ద్రిస్య భార్యాసు కృత్తికాసు ప్రమోక్ష్యతి ॥
తాశ్చ సన్తాపవిధురా మోక్ష్యన్తి స్వర్ణదీజలే ।
సాచ తద్వీర్యదహన జ్వాలాసన్తాపితాకృతిః ॥ ౨౧
నిజే శరవణప్రాన్తే ప్రక్షేప్స్యతి వియన్నదీ ।
ఏతావతాపి కాలేన శుక్లం మాహేశ్వరం మహత్ ॥ ౨౨
ప్రయాస్యతి పరిణామం కుమారత్వేన నిర్జరాః ।
సుకుమారో మహేశానకృతాస్త్రో దృఢవిక్రమః ॥ ౩౨
అధీతసర్వవిద్యశ్చ సేనానీ ర్వో భవిష్యతి ।
తదేత త్కార్యసంసిద్ధే ర్మూలహేతుం సురోత్తమాః ॥ ౨౪

పార్వత్యా సహ సంసర్గం శమ్భో స్సమ్పాదయిష్యథ ।
సచేదానీం విరక్తాత్మా వర్తతే నిటలేక్షణః ॥ ౨౫

తస్యోత్పాదయితుం రాగం నియోజ్యో. రతివల్లభః ।
తస్మాదిదానీం స్వావాసం ప్రయాత విబుధోత్తమాః ॥ ౨౬

ఇత్యుక్త్వా న్తర్దధే వేధా స్తేపి స్వర్గం యయుస్సురాః ।
అథాఽమరావతీనాథో నిజకార్యస్య .సిద్ధయే ॥ ౨౭

ఇన్ద్రమన్మథసంవాదః

సస్మార జగతీచక్రమోహనం హృదయేశయం ॥
అథ పుణ్డ్రేక్షుకోదణ్డకమనీయకరామ్బుజః ॥ ౨౮

జ్వలత్పుష్పాశుగశ్రేణీ పూర్ణతూణీరపృష్ఠభూః ।
అశేష విశ్వసౌన్దర్యసారసమ్పన్నవిగ్రహః ॥ ౨౯

అరవిన్ద మశోకం చ చూతం చ నవమల్లికా ।
నీలోత్పలం చ పఞ్చైమా న్యాయుధాని సము ద్వహన్ ॥ ౩౦

చన్ద్రేణ సేనాపతినా భాషమాణః పదేపదే ।
వసన్తస్య ముఖం వీక్ష్య మిత్రస్య ప్రహస న్ముహుః ॥ ౩౧

రాగేణ పీఠమర్దేన పరిహాసం సమాచరన్ ।
స్త్రీబృన్దబలసమ్పన్న స్త్రీసమాలోకసాయకః ॥ ౩౨

రజనీమయమాయావా న్మన్దానిలమహారథః ।
సర్వేషామపి సమ్మోహం సమ్పాదయితు ముత్సుకః ॥ ౩౩

తపసః ప్రథమో విఘ్నో మాయాసారపరాక్రమః ।
ఉత్ఫుల్లకర్ణికారాభకమనీయవపుర్ద్యుతిః ॥ ౩౪

రతిదేవ్యా సమాశ్లిష్ట శ్చక్రస్థానం సమాయయౌ ।
అగస్త్య మరుతాం నాథ మభ్యవద్దిష్ట మన్మథః ॥ ౩౫
నిజబాణచ్యుతైః పుష్పరసై ర్ధూసరయ న్నలీం ।
అథ శక్రేణ నిర్దిష్టే మహా ర్హ్యాసనమణ్డలే ॥ ౩౬
భ్రూసంజ్ఞయా కృతానుజ్ఞః పఞ్చబాణ ఉపావిశత్ ।
కార్యసిద్ధిపరత్వేన స నేతా నాకవాసినాం ॥ ౩౭
సహస్రమపి చక్షూంషి ప్రసన్నా న్యత్ర దత్తవాన్ ।
భర్తు స్సహస్రనేత్రశ్రీసఞ్చారో పసూచితం ॥ ౩౮
ప్రసాదం శ్లాఘయమానోऽసౌ పుష్పధన్వా వ్యజిజ్ఞిపత్ ॥
దేవ త్రైలోక్యవీరశ్రీనివాసభుజమణ్డల ॥ ౩౯
అఖణ్డిత ప్రతాపోష్మ తిరస్కృత మహాసుర ॥
జమ్భాసుర చకోరాక్షీ గర్వహాసనిశాతన ॥ ౪౦
పులోమభుజదర్పాహిభేదన ద్విజపుఙ్గవ ।
భవత స్సుప్రసన్నాని వరాకే మయి వాసవ ॥ ౪౧
చక్షూంషి కిన్ను లగ్నాని కార్యం తే కిన్ను సాధ్యతాం ।
అశక్యమపి వా కార్యం సంసాధయితు మస్మ్యలం ॥ ౪౨
విరక్తా న్మోహయిష్యామి తప్యమానాం స్తపోనిశం ।
మయి సన్నద్ధకోదణ్డే వైరాగ్యం కస్యజాయతే ॥ ౪౩
తపోమాహాత్మ్యగర్వేణ యే చ త్వా మవజానతే ।
యే కాంక్షన్తే భవత్స్థానం మోహయే తా న్నరాధమాన్ ॥
ద్వయమేవ భవచ్ఛస్త్రం కులిశం చాహమేవ చ ।

తావసేష్వాదిమం కుణ్ఠ మకుణ్ఠ స్తావసే ష్వహం ॥ ౪౫
మమ సర్వత్ర సిద్ధార్థా నివర్తంతే శిలీముఖాః ।
అసాధ్యం మమ బాణానాం నక్వాపి భువనత్రయే ॥ ౪౬
స్త్రీమాత్రవార్తావిముఖానపి ఘోరతపస్వితాన్ ।
కరోమి సతతం నారీముఖాలోకనతత్పరాన్ ॥ ౪౭
యే వా తవ ద్విషో దైత్యా శ్చణ్డదోర్దణ్డతేజసః ।
త్వద్దాస్యం హర్తు మిచ్ఛంతి మోహయిష్యామి తానపి ॥ ౪౮
విసృజ్య శస్త్రవ్యాపారం విఘూయాహవచేష్టితమ్ ।
అన్తఃపురే సుఖాసక్తా న్కరిష్యామ్యేవ కాతరాన్ ॥ ౪౯
అరాళే కేళిసఞ్చార చఞ్చురాలోక పేశలమ్ ।
తనువీచీసముల్లోలభ్రూవల్లీన ర్తనోజ్జ్వలమ్ ॥ ౫౦
వక్రవైదగ్ధ్యఘటితి వ్యక్తీకృత రదచ్ఛదమ్ ।
ఈర్ష్యాకలహకోపేన విపాటలకపోలభూః ॥ ౫౧
శఠ ధూర్త హతాశేతి సదా భర్త్సనసత్వరమ్ ।
ముఖ మన్తఃపురస్త్రీణాం దర్శయన్త స్స్మరాతురాః ॥ ౫౨
ఉత్సాహ మఖిలం త్యక్త్వా నాశం యాన్తు మయా హతాః ।
అథవా కాం స్త్రియం లబ్ధుం నిజవాఞ్ఛావమానినీమ్ ॥ ౫౩
ఇచ్ఛసీతి జగన్నాథ యావ ద్వివశయామి తామ్ ।
యా తే దృష్టిపథం యాతా పాతివ్రత్యమదోద్ధతా ॥ ౫౪
త్వత్కృతప్రార్థనావాక్య ముల్లఙ్ఘ్యోల్లఙ్ఘ్య వర్తతే ।
తాం శరై రనలజ్వాలాచూడాలై రవపీడయన్ ॥ ౫౫

త్వదేకశరణం, తస్యాం కలయిష్యామి వీరతామ్ ।
యత్రకాప్యనుజానీహి గన్తుం తత్రాపి సాధయే ॥ ౫౬
న సురేషు న దైత్యేషు న నరేషు న భోగిషు ।
న దివ్యమునిబృన్దేషు న సిద్ధేషు న యోగిషు ॥ ౫౭
న సాధ్యేషు న యక్షేషు న చ చారణజాతిషు ।
న బ్రహ్మణి న వా విష్ణౌ బహునా కి మిహోచ్యతే ॥ ౫౮
అతిప్రథావజ్వలితే శఙ్కరేపి మహేశ్వరే ।
మయా సరభసం ముక్తో బాణో న ప్రతిహన్యతే ॥ ౫౯
అత ఆజ్ఞాపయ క్షిప్రం యత్ర క్వచన కర్మణి ।
ప్రసాదపిశునాని త్వచ్చక్షూంషి త్వరయన్తి మామ్ ॥ ౬౦
ఇత్యుక్తః పఞ్చబాణేన కిఞ్చిత్ప్రోదఞ్చితాకృతిః ।
సహస్రాక్షో వచః కామం వ్యాజహార గభీరవాక్ ॥ ౬౧
జగదేకమహావీర యత్త్వయా ప్రతిపాదితమ్ ।
అతోఽప్యధికమేవాస్తి శౌణ్డీర్యం తవ మన్మథ ! ౬౨
సర్వేషామపి దేవానా మేకం కార్యం మహత్తరమ్ ।
విశ్వచక్రోపకారాయ త్వత్ప్రధానతయా స్థితమ్ ॥ ౬౩
త్వాం వినా తస్య కార్యస్య సమ్పత్తి ర్నహి విద్యతే ।
కమలాకరకోశానాం స్ఫోటకః కో రవిం వినా ॥ ౬౪
తారకాసురవర్యస్య వీర్యనాశై ర్మహీయసః ।
త్రైలోక్యకణ్టకస్యైతే వాఞ్ఛన్తి వధ మఙ్గజ ! ౬౫
ఉత్పాదయితు ముద్దామశక్తిసేనాన్య మేకకమ్ ।

వాఞ్ఛన్తి పార్వతీసఙ్గం శమ్భో ర్మకరకేతన ! ౧౬
స ఇదానీం మహేశాన స్తపస్యన్నపి వర్తతే ।
వర్తతే తత్ర గిరిజా తత్సఙ్గే తద్వశంవదా ! ౧౭
తదేత న్మరుతాం కార్యం యదా సమ్పాద్య దాస్యసి ।
తదా త్వమైవ సకల స్స్వర్గ స్సంరక్షితో భవేత్ ॥ ౧౮
ఇత్యుక్త స్సురనాథేన రతినాథ స్తథా స్త్వితి ।
వద న్నుత్తస్థివాం స్తస్మై ప్రణనామ బిడౌజసే । ౧౯
అత్యన్తదుష్కరే కార్యే వ్యవిశఙ్క్య ప్రవర్తినమ్ ॥
త మిన్ద్రః ప్రీతహృదయో బాహుభ్యాం పరిషస్వజే ॥ ౨౦
ఇతి సమ్భావిత స్తేన త్యక్తస్సమ్మానపూర్వకమ్ ।
నిర్జగామామరావత్యా స్థాణ్వాశ్రమసమున్ముఖమ్ ॥ ౨౧

ర తి మ న్మ థ సం వా దః

అథ వజ్రనిపాతేన నిహతే వాశు మూర్ధని ।
త్రస్తా రతి స్స్వభర్తారం వాచ మూచే సగద్గదమ్ ॥ ౨౨
అనాలోచ్య మహత్కార్యం కి మఙ్గీకృతవా నసి ।
వీరమానిత్వదర్పేణ త్వయా సర్వం వినాశితమ్ ॥ ౨౩
కాతరేషు మనుష్యేషు విశృఙ్ఖలపరాక్రమః ।
తద్రీత్యా యోగినాం నాథే జగన్నాథేపి దృప్యసి ॥ ౨౪
క్వ స తీవ్రతపోజాతనిర్దగ్ధభువనత్రయః ।
క్వ త్వం పేశలదోస్సార స్త్రీమాత్రే కృతవిక్రమః ॥ ౨౫
పతఙ్గో యది దీపస్య జ్వాలాగ్రం భక్షయిష్యతి ।

మశకో వా యది విషం మహ త్పీత్వా మదం వ్రజేత్ ॥ ౭౬
యద్యన్ధకారనివహా స్సూర్య మాక్రమ్య తిష్ఠతి ।
తదా తవ భవే చ్ఛక్తిః ప్రభావజ్వలితే హరే ॥ ౭౭
త్రిపురాదపి కిం సార స్త్వం కిం సారో యమాదపి ।
అన్ధకాదపి కిం సారః కథం త్వం గర్వితశ్శివే ॥ ౭౮
ఇమం ప్రతిక్రియాశూన్యం స్వాత్మమాత్రవినాశకమ్ ।
వ్యవసాయం ప్రపన్నోఽసి వాసవేన విమోహితః ॥ ౭౯
తే హి ధూర్తా స్సురా స్సర్వే నిజకార్యస్య సిద్ధయే ।
ఋజుబుద్ధిం భవన్తం హి పాతయిష్యన్తి సఙ్కటే ॥ ౮౦
ఇదం పాణిఫణికద్వారా దుష్టసర్పస్య మారణం ।
అన్యలోకస్య పుత్రేణ నదీగాధవిశోధనం ॥ ౮౧
త్వయి నష్టే సురేంద్రాణాం కిన్ను ఛిన్నం భవిష్యతి ।
మయ్యైవ దుఃఖం వైధవ్యా దభవ్య మనుభోక్ష్యతే ॥ ౮౨
అతికష్ట మిదం కష్టం కష్టా త్కష్టతరం త్విదం ।
యజ్జిగీషు స్సంయమినం మహాదేవం ప్రధావసి ॥ ౮౩
ఇతి రత్యా యుక్తియుక్తం నిశమ్య వచనం స్మరః ।
అంతర్విశఙ్కమానోఽపి ధీరం ప్రోవాచ భాషితం ॥ ౮౪
కిం పాపిష్ఠే ప్రలపసి కిం మమాపి స దుర్జయః ।
మహానుభావా అపి మే పుమాంసో బాణమూర్ఛితాః ॥ ౮౫
వసిష్ఠో వశినాం శ్రేష్ఠో రేమే చణ్డాలకన్యయా ।
చన్ద్రో గురుకళత్రస్య నిశ్శఙ్కోఽభూ త్పరిగ్రహే ॥ ౮౬

మూఢనా గోపనారీషు జారవృత్తి ర్మయా కృతః ।
గౌతమస్య ప్రియాఽహల్యా వాసవేనోపధర్షితా ॥ ౮౭
దండకో నామ భూపాలో మునికన్యాం సమగ్రహీత్ ।
మూర్ఖో మదీయబాణాంధో బడబాకోపహాణం వ్యధాత్ ॥ ౮౮
ప్రజాపతి ర్జగద్ధాతా స్వసుతామేవ భుక్తవాన్ ।
వాలీ కపికులశ్రేష్ఠో జగ్రాహ భ్రాతృభామినీం ॥ ౮౯
ప్రపౌత్రో బ్రహ్మణో జ్ఞానశేవధి ర్దశకన్ధరః ।
మద్బాణభిన్నమర్మాసౌ రామభార్యా మపాహరత్ ॥ ౯౦
అసంఖ్యాతాః పరే సుభ్రు భ్రాంతచిత్తా మనీషిభిః ।
నిర్మర్యాదేన రాగేణ సఙ్కటే పాతితా మయా। ౯౧
ఈదృశస్య మమోదగ్రదోర్దణ్డస్ఫీతశుష్మణః ।
పినాకపాణికోట్యా వా సుభగే కిం విధీయతే ॥ ౯౨
వృథా భయ మిదం ముఞ్చ మమ కో వా పరాభవః ।
స్వప్నేపి మమ వీర్యస్య భఙ్గః క్వాపి న విద్యతే ॥ ౯౩
ఇతి శఙ్కామరాళాక్ష్యా మాక్షిప ద్ధీరభాషితైః ।
శీఘ్రం పస్పర్శ హస్తేన కమ్పయన్నంగ ముత్తమం ॥ ౯౪
వసంతోపి రతిప్రోక్తం వచనం ప్రతిపాదయన్ ।
తద్వీరభాషాధార్ష్ట్యేన భర్త్సితో జోష మాస్థితః ॥ ౯౫
అథ భృంగావళీమౌర్వీ మటన్యామవరోపయన్ ।
సజ్జీచకార పుండ్రేక్షుదండకోదండ మంగజః ॥ ౯౬
సమ్భోగసుఖసమ్మూర్ఛత్తరుణీమణితధ్వనిం ।

విడమ్బయన్ననంగస్య విస్ఫారో దివి వవ్రథే ॥ ౯౭
భుజాస్ఫోటం చ బహుశః కృతవాన్లోలకఙ్కణః ।
అహంకారస్య మహతీం కాష్ఠాం ప్రాప్తో మనోభవః ॥ ౯౮
అథ మారేణ దదృశే పురతః పుష్పపత్రిణా ।
కైలాసపాదనికటే స్థితం స్థాణ్వాశ్రమం మహత్ ॥ ౯౯
ప్రావిక్షదథ కందర్పో దర్పసమ్మీలితేక్షణః ।
మహాయోగిన మీశానం జగీషు స్తత్తపోవనం ॥ ౧౦౦

ఇతి శ్రీ బ్రహ్మాండ పురాణే ఉత్తరఖండే హయగ్రీవా
గస్త్యసంవాదే లలితోపాఖ్యానే తారకాసురపీడా
నివృత్త్యుపాయాగి కథనం నామ పఞ్చదశోఽధ్యాయః

— ౦ —

స్థాణ్వాశ్రమే వసన్తవిజృమ్భణమ్

అథో వసంతం సన్మిత్ర మాహూయ కుసుమాయుధః ।
అకాండ ఏవ జృమ్భస్వేత్యాదిదేశ నిజేచ్ఛయా ॥ ౧
స వసంత స్తదాలమ్బ్య స్థాణ్వాశ్రమ వనం మహత్ ।
ఆత్మానం బహుధా కృత్వా సమజృమ్భిష్ట శాఖిషు ॥ ౨
విభ్రష్టపాండుపత్రాణి లతాకుంజాని సర్వశః ।
స్నిగ్ధశ్యామలకాంతీని కాననేషు విరేజిరే । ౩
భ్రష్టేషు పాండుపత్రేషు నోత్థితే పల్లవాంకురే ।
కాండశేషా లతా రేజు స్త్యక్తభూషా ఇవ స్త్రియః ॥ ౪
ఈషదీషత్ప్రవాళేషు సమంకూరత్సు వీరుధాం ।

మధుసంగా త్పులకితా ఇవాస న్విపినశ్రియః ॥ ౫
అకాండకృతసంరమ్భం వసంతం ప్రాప్య శాఖినః ।
అక్రిమోన్మేషతా మాపుః పుష్పపల్లవసమ్పదః ॥ ౬
ప్రథమం పల్లవోద్భేదః పశ్చాత్కుట్మలమంజరీ ।
ఇతి క్రమో యథా వృక్షే న తథాఽకాణ్డజే మధౌ ॥ ౭
క్షణమాత్రేణ కన్దర్పమహారాజస్య శాసనాత్ ।
మధుః పల్లవితం చక్రే సతారుణ్యా మివాటవీం ॥ ౮
ఆమూలచూడ మాబద్ధప్రవాళ పటలావృతాః ।
కంకేళితరవో రేజుః కామకర్ణి రథాఇవ ॥ ౯
భ్రమంతీ చంచరీకాళి రన్వశోక మశోభత ।
జ్వలత్కామప్రతాపాగ్నే ర్ధూమశ్రేణీవ నిర్గతా ॥ ౧౦
అనపేక్షితగౌరాంగీచరణాంబుజతాడనాః ।
అశోకతరవో దూర మపుష్య న్నాఙ్ఘ్రిపల్లవాన్ ॥ ౧౧
రక్తాశోకస్య లక్ష్మ్యేణ రాగమాధాయ పావకం ।
విరక్తానాం మనోహవ్య మవహౌషీ దిక్షు కార్ముకః ॥ ౧౨
తపోవనశ్రియ స్తత్ర రత్నసౌధచమత్కృతిం ।
ప్రపయుః పల్లవోద్దామాః కంకేళిధరణీరుహాః ॥ ౧౩
విదగ్ధలలనాశీధుగండూషాసేకసమ్పదం ।
అవమత్యైవ వకులా శ్చామూలకుసుమోజ్జ్వలాః ॥ ౧౪
ప్రత్యగ్ర మదిరాగంధపాణింధమ సముద్గమం ।
మాధ్వీక మవహ ద్భూరి కేసరద్రుమమంజరీ ॥ ౧౫

వకుళాసవ నిష్యన్ద పానపర్యస్త చేతనా ।
భృఙ్గాఙ్గనా మదామోదసమ్పదం భృశ మాదధే ॥ ౧౬
మన్దమారుతసఞ్చారస్పన్దమానా వనశ్రియః ।
మధుసమ్పర్క మాసాద్య మత్తాఇవ జఘూర్ణిరే ॥ ౧౭
ఆపానగోష్ఠీచపలా శ్చఞ్చరీకమృగీదృశాం ।
వకుళద్రుమపుష్పాణి వికాసశ్రియ మస్పృశన్ ॥ ౧౮
మాకన్దవిటపిశ్రేణిశాఖా ఘూకుహ్యా కోకిలైః ।
అఞ్చితః పఞ్చమోరాగః ప్రత్యరణ్యం ప్రపఞ్చితః ॥ ౧౯
మహాసంయుగీనం దేవం జిహీర్షోః పుష్పధన్వనః ।
పికవాణీ సముత్తస్థౌ యాత్రామఙ్గళకాహళీ ॥ ౨౦
దాక్షిణాత్యసమీరేణ చలద్భిః పల్లవాసిభిః ।
యోధాఇవ వ్యరాజన్త సహకారమహీరుహాః ॥ ౨౧
మాకన్దపుష్పధూళీనాం పాళి ర్వ్యోమని పప్రథే ।
సైన్యధూళీవ చణ్డీశం జిహీర్షోః శ్చిత్తశాయినః ॥ ౨౨
అనఙ్గరాజ్య మధునాజాతం త్రిభువనం త్వితి ।
యశఃకాహళనిస్స్వానైః పికనాదై రభూయత ॥ ౨౩
ఉదారసుమనోగుచ్ఛ పీనస్తనవినమ్రితాః ।
రామాఇవ దధుః కాన్తిం రమ్యా శ్చమ్పకయష్టయః ॥ ౨౪
ప్రియాళుపుష్పమదిరా మత్తషట్పదయోషితః ।
అనఙ్గజయసిద్ధ్యర్థం యాత్రాగానం వితేనిరే । ౨౫
ఉదగ్రైః కోకిలాలాపైః భృఙ్గీణాం కలఝఙ్కృతైః ।

కాముకోదణ్డటఙ్కారై శ్శబ్దరూపం జగత్కృతం ॥ ౨౬
అచేతనాశ్చ తరవో మధుసమ్పర్కదర్పితాః ।
గుచ్ఛస్తననతావల్లీవనితాః పరిరేభిరే ॥ ౨౭
అన్యత్వమివ సమ్ప్రాప్తా స్తరవః పూర్వరూపతః ।
అలఙ్కృతాఇవ బభుః కాముకాః కామపేశలాః ॥ ౨౮
సమస్తజన్తుచిత్తానాం మదకారిణి మాధవే ।
జృంభమాణే వనోద్దేశే సర్వంనవమివాభవత్ ॥ ౨౯
పర్వతేపర్వతే కుఞ్జం కుఞ్జేకుఞ్జేచ వల్లయః ।
అథ వల్లీషువల్లీషు ప్రఫుల్లకుసుమోత్కరః ॥ ౩౦
అథపుష్పేషుపుష్పేషు నిష్పారా శ్శీధుసింధవః ।
శీధుపూరేశీధుపూరే శీతలా సౌరభచ్ఛటాః ॥ ౩౧
సౌరభేసౌరభే నృత్తసమ్భ్రమో భృఙ్గసుభ్రువాం ।
కిఞ్చ భృఙ్గీషుభృఙ్గీషు సఞ్చరన్తః కలస్వనాః ॥ ౩౨
స్వనేస్వనే సుజాతాశ్చ పేశలా లయసమ్పదః ।
లయేలయే మనోలీనం లలితానాం మృగీదృశాం ॥ ౩౩
స్త్రీషుస్త్రీషు సముల్లాస మభజన్ రాగవృత్తయః ।
రాగేరాగే రతిపతే రుద్దణ్డం బాహుతాణ్డవం ॥ ౩౪
తాణ్డవేతాణ్డవే గీతబన్ధా వాసన్తగీతయః ।
గీతేగీతే కృశాఙ్గీనాం డోలాఖేలనకాదయః ॥ ౩౫
ప్రజ్వలన్నివ కఙ్కేలౌ హుహుఙ్కుర్వన్నివ కోకిలే ।
గాయన్నివాళిమాలాసు ఘూర్ణమాన ఇవానిలే ౩౬

ఉత్పతన్నివ చాకాశం సుమనోధూళిపాళిషు ।
వర్షన్నివచ మాధ్వీషు నృత్యన్నివచ శాఖిషు ॥ ౩౭
హసన్నివ సమున్మీలత్సిందువాగపలాశిషు ।
ప్రౌఢాతపస్థితఇవ పుష్ప్య చ్చమ్పకయష్టిషు ॥ ౩౮
పీతవస్త్రాంచితఇవ ప్రఫుల్లే కర్ణికారకే ।
నఖక్షతాన్వితఇవ స్ఫురత్పింగళపాళిషు ॥ ౩౯
నానావిధ నిజాకారో వసన్తః పర్యజృమ్భత ।
ఇత్థం మధౌ జృమ్భమాణే ప్రమత్తాఇవ జన్తవః ॥ ౪౦
అధరోత్తర మాకారం శృంగారస్య ప్రపేదిరే ।
తత్రత్యా మునయ స్సర్వే మధుసంరమ్భ సమ్పదా ॥ ౪౧
అకాండహృదయస్ఫూర్తే రస్వతన్త్రా ఇవాభవన్ ।
అహేతురాగకల్లోలసముల్ల వికృతిస్పృశః ॥ ౪౨
స్త్రీమయం సకలం విశ్వ మపశ్యం స్తత్ర తాపసాః ।
ఇతస్తతః కిన్నరీణాం మంద మీశానభీతిభిః ॥ ౪౩
శుశ్రువే తరళస్వాన్తై ర్మునిభి స్వరమూర్ఛనం ।
స్వప్నేపి వనితావార్తా శ్రవణేష్వపరాఙ్ముఖం ॥ ౪౪
ఉన్మాదయతి మఙ్క్షు స్మ మాధవో మునిమానసం ।
గళితం ధ్యానధారాభి ర్నష్టం నియమసమ్పదా ॥ ౪౫
సమాధిభిశ్చ విభ్రష్టం మునీనాముదితే మధౌ ।
స్థాణ్వాశ్రమగతా శ్శమ్భో ర్గణా అపిమదోద్ధతాః ॥ ౪౬
వసన్తపుష్పసమ్భార మాజిఘ్రన్తో ముహుర్ముహుః ।

నర్తనం బహుధా గానం వాకోవాక్యం పరస్పరం ॥ ౪౭
విస్మృతేశానసన్త్రాసా స్స్వేష్టచేష్టాం వితేనిరే ।
నానావిధానాం పుష్పాణాం ధూళిభి ర్భస్మలేపనం ॥ ౪౮
విధాయ మధునా మత్తా ననృతు ర్గణకోటయః ।
యత్కిఞ్చి త్స్వేదజం జన్తుజాలం జారాయుజం తథా ॥ ౪౯
ఔద్భిజ్జం చాణ్డజంచాపి తత్సర్వం మదమాశ్రయత్ ॥
ఇత్యున్మాదీని బృన్దాని గణానాం నన్దికేశ్వరః । ౫౦
అవలోక్య దురాచారా న్యక్షైషీ ద్గతభీ ర్జవాత్ ।
హా! కష్ట మేత చ్చాపల్యం కిమకాణ్డే విధీయతే ॥ ౫౧
కిం ప్రస్మృతోఽద్య న స్స్వామీ సంయమైకపరాయణః ।
వికారా నఖిలాం స్త్యక్త్వా విమలే బ్రహ్మణి స్థితః ॥ ౫౨
నిష్కమ్పయోగ మాపన్నో నిరస్తాశేషవాసనః ।
అస్య సంయమధారాయాం విఘ్నం కిమితి దుర్మదాః ॥ ౫౩
వాకోవాక్యంచ కలహైః కురుతే త్యన్వశా ద్గణాన్ ।
తస్య సంరమ్భమాత్రేణ నాసాగ్రన్యస్త తర్జనైః ॥ ౫౪
హుఙ్కారగర్భవక్త్రస్య భ్రుకుటీకుటిల భ్రువః ॥
నన్దినః పరమా మాజ్ఞాం ప్రమాణీకృత్య తే గణాః ॥ ౫౫
యథాపూర్వం నిజాకార మవలమ్బ్యైవ సంస్థితాః ।
తస్య హుఙ్కారమాత్రేణ గణాఏవ న కేవలమ్ ॥ ౫౬
సశఙ్కత్రాసవికలం తత్సమస్తం తపోవనమ్ ।
నతు వృక్షస్య కస్యాపి కమ్పః ప్రాదురభూ త్తదా ॥ ౫౭

మూకతా మేవ సమ్ప్రాప్తాః కోకిలా ముద్రితాననాః ।
ఇత స్తతః ప్రసర్పన్తో మృగా నిష్కమ్పితాః కృతాః ॥ ౫౮
సమన్దపవనస్పన్దా ద్వల్ల్య శ్చాపల్య మాగతాః ।
శమ్భోః ప్రధానభక్తస్య నన్దిన స్తస్య చాజ్ఞయా ॥ ౫౯
చిత్రార్పిత మివారణ్య మశేష మభవ త్తదా ।
ఏవం స్థితేచ సమయే మధునా పూరితే వనే ॥ ౬౦
మత్తే ష్వఖిలచిత్తేషు శృఙ్గారే క్రీడ మాగతే !
ఉదస్తే రజ్జకల్లోలే ప్రదీప్తే మన్మథానలే ॥ ౬౦
స్థాణ్వాశ్రమం ప్రవిశ్యా న్త స్సధర్మిణ్యా సహా స్మరః ।

మన్మథస్య స్థాణ్వాశ్రమా న్తఃప్రవేశః

దర్పమన్దరసఞ్చార మచర న్మత్తహా స్తివత్ ॥ ౬౨
కుఞ్జే కుఞ్జే నిలీయైవ ముహుః ప్రచ్ఛన్నసఞ్చరః ।
చోరవ ద్యోగినం జేతు మవకాశ మలోకత ॥ ౬౩
అథ సర్వగణేన్ద్రాణాం వఞ్చయిత్వా విలోచనమ్ ।
నిబిడం మాధవీకుఞ్జం ప్రవివేశ మనోభవః ॥ ౬౪
ప్రవిశన్నేవ నేత్రస్య వామస్య స్ఫురణం ముహుః ।
దుర్నిమి త్తతయాऽశఙ్క్య కిఞ్చిచ్ఛఙ్కా మధారయత్ ॥ ౬౫
పునఃపునశ్చ పుస్ఫోర భృశమూ త్తరళతారకమ్ ।
వాతాహత మివామ్భోజం దక్షిణం లోచనం రతేః ॥ ౬౬
అప్రవేశ్యం చ పత్త్రాళినిబద్ధం ఛన్న దిఙ్ముఖమ్ ।
మాధవీమణ్డపం కామ స్స్వావకాశ మలోకత ॥ ౬౭

అథాస్య నాతిదూరస్థ సమేరుధరణీరుహః ।

సమాధిస్థపరమేశ్వరస్వరూపవర్ణనమ్

కస్యాపి మూలధిష్ణ్యస్య వ్యాఘ్రచర్మావకుణ్ఠినః ॥ ౧౮
ఉపరిస్థిత మీశానం ప్రజ్వలన్తమివానలమ్ ।
నిష్కమ్పమివ చణ్డాంశుం నిస్తరఙ్గ మివామ్బుధిమ్ ॥ ౧౯
అవాతనిహతజ్వాలమివ దీపం మహాద్యుతిం ।
నిరుద్ధేన్ద్రియసంచారం నిరుద్ధద్వారమణ్డలం ॥ ౨౦
నిరుద్ధచిత్తచాపల్య మనిరుద్ధసమాధికం ।
బద్ధపద్మాసనాసీన మఙ్కన్యస్తకరద్వయం ॥ ౨౧
అక్షమాలాం ద్విగుణితాం వహంతం కర్ణసీమని ।
భస్మోద్ధూళితసర్వాంగం భోగిపర్యంకబంధనం ॥
అనాలోక్య మనార్యాణా మదృశ్యం దుష్టచేతసాం ।
అప్రతర్క్యం కుబుద్ధీనా మవాంగ్మానసగోచరం ॥ ౨౩
వేదైరపి కృతాన్వేషం విశ్వాతీతం మహోనిధిం ।
జ్వల త్సుషుమ్నా నాడిస్థ తేజో రేఖావలోకనం ॥ ౨౪
చిన్మాత్ర శేషిణం శాంత మద్వయోల్లాసవాసితం ।
అచింత్య మపరిజ్ఞేయ మహమ్మానవివర్జితం ॥ ౨౫
అహంతేదంతయో రైక్య మనుభుంజాన మాత్మని ।
యుగపత్ప్రోత్థితానేకసహస్రాంశు సమానయా ॥ ౨౬
అంగస్య తేజస్సంహాత్యా పిబంతం విష్టపత్రయం ।
శోషయంత మివాకాశం చూషయంతమివ ద్విషః ॥ ౨౭

ధైర్యచ్యుతి కథామాత్రరహితం నిశ్చలాకృతిం ।
బ్రహ్మరంధ్రసముద్భూత జ్యోతిఃపుష్టనిశాకరం ॥ ౭౮
క్షయకాలార్కసదృశ క్రూరకాంతముఖాంబుజం ।
పరానందమహావ్యోమ్ని లబ్ధైక్యమివ భూయసా ॥ ౭౯
కియద్భి రేవ దివసై ర్దగ్ధ్వా తేజోభి రుద్భటైః ।
విశ్వం నయంతమివచ స్వకీయాశేషతో జ్వలం ॥ ౮౦
ఉపర్యుపరి వర్ధిష్ణు తపఃపావకరోచిషం ।
లబ్ధాధిపత్యమివచ వ్యాతన్వానం విరక్తతాం ॥ ౮౧
స్వతన్త్రై ర్మహసాం బృన్దై రస్వతంత్రం జగత్త్రయం ।
ద్రావయంతమివ ధ్వస్తచేతోవిక్రుతిమాత్రకం ॥ ౮౨
మోహితాశేషచేతోభి రన్యథాకృతకాననైః ।
మధురై ర్మధుసంరమ్భై రప్యస్పృష్టనిజక్రమం ॥ ౮౩
శాన్తానామపి తం శాంతం భీషణానాంచ భీషణం ।
గమ్భీరాణాంచ గంభీర మన్యానాకలితక్రియం ॥ ౮౪
అన్యాగోచరమాహాత్మ్య మన్యాధర్షితసంయమం ।

మన్మథరత్యోరీశ్వరదర్శనసమయజనితదశావర్ణనమ్

స్వయమేవ స్వమాత్మానం పశ్యంతం పరమేశ్వరం ॥ ౮౫
బాహ్యదృష్టికలామాత్రరహితం నీలకంధరం ।
అవలోక్య భయోద్విగ్నశంకాశంకులీకృతః ॥
త్రాససంజాతపులకో ముహురుత్పన్నవేపథుః ।
కింకర్తవ్యవిమూఢాత్మా నీరసాం రసనాం వహన్ ॥ ౮౬

అతిధైర్యవిపర్యాసా దవసన్ననిజాకృతిః ।
కరవిస్రస్తకోదండో భయనిశ్చలలోచనః ॥ ౮౮
ముహూర్తమాత్రం వివశ మాత్మాన మవిశత్స్మరః ।
నాజ్ఞాసీన్నిజ మాత్మానం విసస్మార. నిజం బలం ॥ ౮౯
విభ్రాంతచిత్తో నాపశ్య ద్విస్రస్తం సశరం ధనుః ।
జిహీర్షాప్రత్యవాయేన మహాసంయమినః ప్రభోః ॥ ౯౦
పాశరూపేణ మహసా బద్ధ్వేవాఽఽత్మవశః కృతః ।
ముహు రప్రతిపత్త్యా చ స్తమ్భీభూతభవన్మనః ॥ ౯౧
మనోభవస్య నో కిఞ్చి దాశ్వాస మవలమ్బత ।
త్రాసేన మూర్ఛిత ఇవ తం దృష్ట్వా గాఢసంయమం ॥ ౯౨
పఙ్కే చ పతితో యద్వత్తాడితః పవినేవచ ।
మహాదేవస్య తేజోభి రభిభూత ఇవాస్తరే ॥. ౯౩
తస్యైవ ఘోరతపసా తప్యమాన ఇవాత్మని ।
భ్రాష్ట్రక్షిప్త స్తిలఇవ భ్రమ న్నత్యస్తవిహ్వలః ॥ ౯౪
గళితాశేషశౌణ్డీర్యం వీగవాదవివర్జితం ।
నిరస్తయుద్ధసఙ్కల్పం న్యస్తవాసవభాషితం ॥ ౯౫
ప్రాణమాత్రావశేషం స్వమాత్మాన మవలోకయత్
రతిశ్చ తాదృశీ జాతా ప్రాగే వోద్విగ్నమానసా ॥ ౯౬
కింకర్తవ్యవిమూఢా చ క్లిశ్యన్తీ భర్తృసాహసైః ।
వికిరన్తీ బాష్పకణా న్నిశ్శ్వాసం సృజతీ ముహుః ॥ ౯౭
తేజసా సంయమనిధే ర్మహేశస్య ప్రసర్పిణా ।

దృష్టిపాతప్రతిహతిం దిశతా భృశపీడితా ॥ ౯౮
వాఙ్మనఃకాయపూర్వంచ భర్తు ర్విజయ మిచ్ఛతీ ।
శఙ్కాశఙ్కుభి రత్యన్తం కీలితేవ సమన్తతః ॥ ౯౯
సా త్రాసవేపథుక్షి ప్తముక్తాహారపయోధరా ।
భేజే కామవధూ స్తమ్భం శమ్భో రుద్వీక్ష్య సంయమం ॥
ఇతి ప్రసఙ్ఖ్యానపరే మహేశ్వరే
మహాన్త మాలోక్య తపఃపరిగ్రహం ।
అతీవ భీత్యా కులితౌ బభూవతు
ర్జిహీర్షయోత్కా రతిపుష్పసాయకౌ ॥ ౧౦౧

ఇతి బ్రహ్మాండపురాణే ఉత్తరఖండే హయగ్రీవాగస్త్య
సంవాదే లలితోపాఖ్యానే వసన్తవిజృంభణాది
కథనన్నామ షోడశోఽధ్యాయః

పార్వతీవర్ణనమ్

హయగ్రీవః :—

అథ ప్రణష్టవీర్యస్య సన్త్రాసా త్పుష్పధన్వనః ।
వర్ధయన్తీవ భూమానం స్వలావణ్యై ర్మహోదయైః ॥ ౧
శృఙ్గారరససామగ్రీం దుహన్తీవ స్వకాన్తిభిః ।
వసన్తపుష్పమాలాభి రలఙ్కృతవపుర్లతా ॥ ౨
రాజ్యలక్ష్మీ రివానఙ్గరాజరాజస్య భూయసీ ।
సర్వాభరణశోభాఢ్యా తత్రాయాతా థ పార్వతీ ॥ ౩

వినష్టస్య స్వవీర్యస్య సముత్తుజ్జనసాధనం ।
పార్వత్యా రూప మాలోక్య జయాశా మభజ త్స్మరః ॥ ౪
పున ర్ధృష్టమతిభ్రష్ట మాదాయ నిజకార్ముకం ।
సన్నద్ధోఽజని కన్దర్ప శ్శఙ్కర పరిజిగీషయా ॥ ౫
తస్యా విలోకనా దస్య తరళాలోకసమ్పదః ।
పరిణష్టమపి దోర్వీర్య మవర్ధత పునఃపునః ॥ ౬
అథ సా మధుసమ్పన్నం సర్వపుష్పవినిర్మితం ।
ఆకల్పజాలం బిభ్రాణా రురుచే శైలనన్దనా ॥ ౭
అలక స్తబకే తస్యా నవసౌరభనిర్భరః ।
మాలతీసుమనోమాలాపరివేషో వ్యరాజత ॥ ౮
చూర్ణాలకేషు సుశ్రోణీ యాం బభార మనోహరాం ।
సిన్ధువారస్యకలికాం సా ముక్తాజాలవ ద్బభౌ ॥ ౯
కఙ్కేళిసుమనఃపత్రం నవకాశ్మీరపాటలం ।
లలాటే నిహితం తస్యా స్సిన్దూరతిలకం బభౌ ॥ ౧౦
అ న్తర్విభ్రా న్తలోలమ్బపరభాగమనోహరమ్ ।
మాలతీ సుమనోగుచ్ఛం కర్ణోత్తంస మువాహ సా ॥ ౧౧
అశోకపుష్ప స్తబకచ్యుతా గణ్డేషు ధూళయః ।
అకాణ్డమదిరారాగసౌభాగ్యం సమవర్ధయన్ ॥ ౧౨
వస న్తపుష్పసౌరభ్య మవధూయ పునఃపునః ।
నిజనిశ్శ్వాసగన్ధాయ లుభ్యద్భి రళిభి ర్వృతా ॥ ౧౩
కరే దధానా కమలం భృఙ్గకిర్మీరకేసరమ్ ।

బన్దీకృత మివాతామ్రం దధానా కరరోచిషా ॥ ౧౪
సిన్ధువారస్య ముకులై స్థూలహారాక్తికకాన్తిభిః ।
భూషయన్తీ సముత్తుఙ్గా పీవరా కుచమణ్డలా ॥ ౧౫
అఙ్గదత్వ మనుప్రాప్తం నవకేతకపట్టకం ।
దోర్లతాసంవిభాగేన కుర్వాణా జాతగౌరవం ॥ ౧౬
వకుళస్రక్కృతం కాఞ్చీదామశ్రేణివిభూషణం ।
బిభ్రాణా బహులామోదముహ్యత్పుష్పన్ధయవ్రజమ్ ॥ ౧౭
వాసన్తికై ర్బహువిధై రలకేషు నివేశితైః ।
తమ శ్శబలీతాభాభి స్తారకాభి రివాదధే ॥ ౧౮
తత్తత్స్థాన ప్రవిన్యస్తైః పుష్పసమ్భారభూషణైః ।
భృశం కృతార్థయన్తీవ వసన్తం కామమన్త్రిణం ॥ ౧౯
ఇత్థం విచిత్రవేషా సా స్వసమానసఖీజనా ।
నిత్యసేవావిధిం కర్తుం శమ్భో రాగమ దద్రిజా ॥ ౨౦
శృఙ్గారసీమసమ్పత్తిం రాగస్యే వావలమ్బనమ్ ।
ఉత్కణ్ఠాయా ఇవాధార మానన్దస్యేవ విగ్రహమ్ ॥ ౨౧
తారుణ్యస్యేవ సంస్థానం తాం పర్వతకుమారికామ్ ।
ప్రథమం బల మాస్థాయ సన్నద్ధోఽజని మన్మథః ॥ ౨౨
అత్రాన్తరే శైలసుతా స్వభావా దతిసున్దరీ ॥
వసన్తకాన్తిసమ్పర్కా ద్భృశ మున్మాదకాకృతిః ॥ ౨౩
హంసదమ్పతిరూపేణ పుష్పై రత్యన్తశిల్పినీ ।
విధాయ రచనాభేదం తత్ర న్యస్తవిలోచనా ॥ ౨౪

పార్వత్యా ఈశ్వరసందర్శనమ్

నన్దిద్వారం సమాసాద్య ప్రార్థయామాస దర్శనమ్ ।
నన్ది న్నవసరం సమ్య గవలోక్య పినాకినమ్ ॥ ౨౫
మా మాగతాం ద్రష్టుకామాం వినివేదయ కిఙ్కరీమ్ ।
చిరా ద్భాగీరథీస్వర్ణపద్మేభ్యో బీజకోశకాన్ ॥ ౨౬
ఆహృత్య సమ్యగాశోష్య ఖరాంశో రాతపైః ఖరైః ।
సూచీవేధేన సమ్యక్చ నిర్మాయ గ్రథనక్రమమ్ ॥ ౨౭
అతిశ్లక్ష్ణం మనోహారి విధివ త్సఙ్ఖ్యయాన్వితమ్ ।
పద్మాక్షమాలావలయ మానైష ముపఢౌకనమ్ ॥ ౨౮
ఏతద్దత్త్వా మహేశస్య కృత్వా భక్తినమస్క్రియామ్ ।
యథాపురం వినిర్గన్తుం వినివేదయ శూలినే ॥ ౨౯
త్వ మే వావసరజ్ఞోఽపి సదైవ నికటస్థితః ।
ఇతి నాథితవ త్యేనం నన్దినం శైలనన్దనా ॥ ౩౦
సచ నన్దీ కరోద్ధూతహేమవేత్రలతోజ్జ్వలః ।
తథా స్త్వితి మహేశస్య సంస్థాన మవిశ చ్ఛనైః ॥ ౩౧
అస్మి న్నేవాన్తరే దేవ శ్చిరధ్యానసమాధిమాన్ ।
విలీన మవ్యయే తత్త్వే పునరాదాయ మానసమ్ ॥ ౩౨
బధ్న న్మనశ్చ వాయుంచ విశ్రాన్తివిభవం నయన్ ।
ప్రసఙ్ఖ్యానప్రబన్ధేభ్యో విరరామ మహేశ్వరః ॥ ౩౩
మూలాధారస్థితే ర్వాయో రుత్తోలనవశా ద్దివి ।
స్థిత స్సమాధివిరమా త్పశ్చా దుద్భ్రామి మలమ్భత ॥ ౩౪

యోగా ద్విరమత స్తస్య చతుర్దశజగత్సమమ్ ।
మహాభారం సముద్వోఢు మశక న్నైవ యోగినః ॥ ౩౫
నకూర్మశో నదిఙ్నాగా నానన్తో నాద్రయ స్తథా ।
సమాధివిరతౌ తస్య భారం వోఢుం ప్రసేహిరే ॥ ౩౫
అథ తం సముపాగత్య శైలాది స్సంవ్యజిజ్ఞపత్ ।
ఉపధాళనహస్తాం తా మద్రిజాం ద్వారవర్తినీమ్ ॥ ౩౭
తత శ్చలచ్చిల్లివల్లీపల్లవోల్లాససంజ్ఞయా ।
ఆదిష్ట స్సహసా నన్దీ తాం ప్రవేశయ దమ్బికామ్ ॥ ౩౮
మూర్తేవ మోహినీశక్తి ర్మన్మథస్య మహౌజసః ।
ఝులజ్ఝలితమఞ్జీరశిఞ్జితం సఞ్చచాల సా ॥ ౩౯
సా గత్వా కున్తలస్రంసిమాలతీపుష్పశేఖరా ।
సవిలాపం సలజ్జంచ సభక్తి ప్రణతిం వ్యధాత్ ॥ ౪౦
ఉత్తిష్ఠన్తీ ప్రణమ్యేశం ఝణజ్ఝణితభూషణా ॥
అఞ్జలిం కర్తు మారేభే ప్రముగ్ధకరపల్లవా ॥ ౪౧
అఞ్జల్యర్థం సముత్క్షిప్తకరయా గిరికన్యయా ।
ఈష త్స్రస్తోత్తరీయత్వా ద్వ్యక్తీకృతకుచశ్రియా ॥ ౪౨
పున స్తదఙ్గస్థగనకేళివ్యాపృతహస్తయా ।
నమయన్త్యా హ్రియా వక్త్ర మగ్రే తస్థౌ పినాకినః ॥ ౪౩

ఈశ్వరవిజయాయ మన్మథోద్యమః

తమేవావసరం ప్రాప్య తేన రన్ధ్రప్రహారిణా ।
ఆకర్ణపూర్ణం చకృషే కోదణ్డం కుసుమేషుణా ॥ ౪౪

గుణమధ్యస్థితం పుష్పబాణం స కుసుమాయుధః ।
కటకాముఖరన్యేణ హస్తేనాకృష్య రంహసా ॥ ౪౫
పురః ప్రసారితేఽన్యస్మి న్ముష్టిపీడితలస్తకే ।
ధారయ న్ధన్వన శ్శృఙ్గం నవపుష్పోత్ఫుల్లక్షకమ్ ॥ ౪౬
లక్ష్యం ప్రతి ప్రవృత్తేన చక్షుషా సావధానధీః ।
సంహితస్య కలమ్బస్య సంస్థానం పరిశోధయన్ ॥ ౪౭
ప్రత్యాలీఢప్రకారేణ దక్షిణం చరణం శనైః ।
జానుసీమని సఙ్కుచ్య పదస్యాన్యస్య జానునా ॥ ౪౮
భూమిం స్పృశ న్పదాగ్రేణ మథ్యమానమహీతలః ।
తిర్యగ్గ్రీవృత్తహారేణ వక్షసోన్నతిశాలినా ॥ ౪౯
ధనుష్కర్షణవిన్యాసవిశాలేన మహౌజసః ।
ధైర్యవిద్రావణం నామ శమ్భో రుపరి పత్రిణమ్ ॥ ౫౦

ఈశ్వరస్య మన్మథవికారః

మోక్తుం వ్యవసితో మార స్సచ తం ద్రష్టు మైహత ।
అథేశాన స్సమాధీనా మ న్తరఙ్గీభవన్నపి ॥ ౫౧
చన్ద్రోదయధృతక్షోభసాగరప్రతిమాశయః ।
ప్రకమ్పమానహృదయః ప్రభూతై రాగఘట్టనైః ॥ ౫౨
కదంబగోళకాకారం బిభ్రాణ స్సకలం వపుః ।
స్వేదబిన్దుస్రుతః పాణేః పరిభ్రష్టాక్షమాలికః ॥ ౫౩
వివక్షితుం యత్కిమపి స్ఫురితాధరపల్లవమ్ ।
మన్ద మాప్రతిపత్త్యైవ రుద్ధం కణ్ఠే పునఃపునః ॥ ౫౪

ప్రవేపమానాఙ్గులినా ప్రస్వేదప్రసరస్రుతా ।
అభ్యర్ణవర్తినీం భస్మకుణ్ఠికా మసకృత్స్పృశన్ ॥ ౫౫
అత్యన్తధైర్యవిభ్రంశా దాత్మానమపి న స్మరన్ ।
ముహురుత్కలికాసిన్ధో స్సంవాహిత ఇవోర్మిభిః ॥ ౫౬
వల్లద్భ్రూణిలసన్మన్దహాసితశ్రేణిచారుణి ।
వ్యాపారయామాస దృశాం త్రితయం పార్వతీముఖే ॥ ౫౭
సాచ తత్కాల ముద్భిద్యత్పులకాఞ్చితవిగ్రహా ।
ఆపాదచూళికోదఞ్చత్ప్రస్వేదప్రసరాప్లుతా ॥ ౫౮
భయకమ్పం రాగకమ్పం భుఞ్జానా నాన్యోన్యమిశ్రితమ్ ।
అజాతపూర్వం తద్దృష్టిసఞ్చారం దైవకల్పితం ॥ ౫౯
కృతార్థితస్వసౌభాగ్యసామ్రాజ్య మవగచ్ఛతీ ॥
ప్రిణా మాంజలిసన్ధానవ్యక్తదోర్మూలదర్శనా ॥ ౬౦
పిదధానా పటాన్తేన స్తననాళీకకుట్మలమ్ ।
తతః ప్రత్యూహసంత్రాసరాగమందాక్షసమ్మర్దైః॥ ౬౧
మిశ్రితై రేకతాం ప్రాప్తై రత్యాకులితచేతనా।
నమయంతీ ముఖం చారు శరదిందుసహోదరం॥ ౬౨
సాచీకృతేన నేత్రేణ నిఘ్నతీ నీలకన్ధరం ।
నూతనాచార్యవర్యేణ మత్తేనైవ మనోభవా ॥ ౬౩
భావాంతరాణి గూఢాని శిక్ష్యమాణాని జగ్ముషీ ।
ఔత్సుక్యేన ప్రవిసృతాం దృష్ట్వా ప్రతిపదం విభోః ॥ ౬౪
ఆవర్తయంతీ మందాక్షా త్కటాక్షాంశ్చ ముహుర్ముహుః ।

అనంగవీరసర్వస్వ మంగం పులకభూషణం ॥ ౧౫
ఇత్థం ప్రకాశయామాస పురస్తా త్పురవైరిణః ।
తాదృశీచ తుషారాద్రికులమాణిక్యదీపికా । ౧౬
క్వణత్కంకణరమ్యేణ పాణినా సత్రపాస్మితం ।
పుష్పశిల్పకృతం హంసమిథునం చాక్షమాలికాం ॥ ౧౭
మన్దాకినీబీజకోశైః కృతా మగ్రే న్యవేదయత్ ।
తయా నివేశితం శమ్భు రగ్రే రాగతరంగితః ॥ ౧౮
ఉపశోభనరూపేణ దద ర్శాక్షగుణం హరః ।
తస్యావలోకనా ద్భూయ స్స్మారిత స్తపసః క్రియాం ॥ ౧౯
స్మారితశ్చ స్మృతిభ్రంశం తన్ముఖా ద్దృష్టి మాహరత్ ।
సరాగనేత్రసంచార మపహృ త్యామ్బికాముఖాత్ ॥ ౨౦
పున ర్వ్యవస్థాపితవా నుద్గాఢం ధైర్యబంధనం ।
అహేతుకం నావగచ్ఛ న్నకాండే ధైర్యవిప్లవం ॥ ౨౧
దృష్టిం సంచారయామాస దిక్షు కాతరకన్ధరః ।
అథ దక్షిణతః కుంజే మాధవీమంటపోదరే ॥ ౨౨

కా మ ద హ న మ్

సంధాయ సుమనోబాణం ప్రత్యాలీఢకృతస్థితిం ।
సమ్ప్రీహస్తం సముద్యుక్త మనంగం బలదర్పితం ॥ ౨౩
భయశంకాతరళయా రత్యా పృష్ఠేఽనుపాలితం ।
శౌణ్డీర్యదుర్మదం మార మద్రాక్షీ ద్వృషభధ్వజః ॥ ౨౪
సమాధిభంగరోషేణ సమ్బద్ధభ్రుకుటీకటుః ।

దూరవిస్ఫారితక్రూరనేత్ర మస్యాభవన్ముఖం ॥ ౨౫
అత్రాంతరే సా గిరిజా రోషచిహ్నం శివాననే ।
విలోక్య వేపమానాంగీ కియద్దూర మపాసృపత్ ॥ ౨౬
అథో త్రస్తే పురధ్వంసిలలాటక్రోధలోచనాత్ ।
దివా దీపితచండాంశుమహసా జాతవేదసా ॥ ౨౭
కోపం సంహార చణ్డీశ! స్వస్తిస్వస్తీతి నాకినాం ।
వచనం సాధ్వసభ్రష్టవర్ణం యావ న్ననిర్యయా ॥ ౨౮
తావదేవ స చణ్డీశఫాలకుండ హుతాశనః ।
క్షణేన పుష్పధన్వాన మనైషీ ద్భస్మచేతనం ॥ ౨౯
పలాయితాశ్చ సర్వేపి దేవా స్తత్కర్మసాక్షిణః ।
అతిభీత్యా ముకుళితం చక్రే చక్షు ర్గిరీన్ద్రజా ॥ ౩౦
హరసంరమ్భసమ్పన్న సాధ్వసా భర్తృనాశతః ।
మూర్ఛాతిమిరితా లోకా నిపపాత రతిః క్షితౌ ॥ ౩౧
క్షణం సా కామదయితా మూర్ఛయా ముక్తచేతనా ।
నాజ్ఞాసీ న్నిజవైధవ్య మతిదుఃఖనికేతనం ॥ ౩౨
పర్వతేన్ద్రసుతా ప్యాళిపరిష్వక్తవపుర్లతా ।
సాధ్వసా న్మీలితాక్ష్యేవ స్తమ్భం భేజే మహత్తరం ॥ ౩౩
అదృష్టపూర్వసంరమ్భ ముద్వీక్ష్యోద్విగ్నచేతసః ।
తస్యాః కమ్పః ప్రవవృధే భిన్న న్ధగధగిత్యురః ॥ ౩౪
స క్షణేన శిఖిజ్వాలా వజ్రదగ్ధాంగజద్రుమః ।
అంతర్ధి మగమ ద్వ్యోమ్ని నీలకణ్ఠరవారిదః ॥ ౩౫

పరిహర్తుం వధూసంగం తపః ప్రత్యూహ మీశ్వరః ।
తిరోహితమతి స్సర్వై ర్గణచక్రై స్తిరోహితః ॥ ౭౬
వసంతస్తు సమస్తేషు వర్తమానః పలాశిషు ।
హరసంరమ్భభీతాత్మా పుష్పై శ్శోషమగా త్సమం ॥ ౭౭
ఉన్ముద్రితం చ వదనం కోకిలానాం శుభే వనే ।
పల్లవానిచ పుష్పాణి ప్రమ్లానాని మహీరుహాం ॥ ౭౮
అథోద్విగ్నాం దుహితరం హరసంరమ్భవేగతః ।
అభ్యవాపద్యత తదా ప్రాలేయధరణీధరః ॥ ౭౯
వత్సే! మనోరథాః కాలే ఫలంతి బహువిఘ్నతః ।
నిశ్శ్రేయసానా మిష్టానాం ప్రత్యూహాళిః పదేపదే । ౮౦
కదాచి త్కుసుమేభ్యోఽపి మహతాం మానసం మృదు ।
కదాచి త్కటుదమ్భోళినిపాతాదపి నిష్ఠురం ॥ ౮౧
క్వ తన్నిటలనేత్రస్య భ్రుకుటీకుటిలం ముఖం ।
క్వ త్వ మత్యంతమృద్వంగీ కథం తతోఽధవత్యసి ॥ ౮౨
ఆగచ్ఛ భవనం వత్సే! త దస్మద్గృహదేవతాః ।
పూజితా స్తవ దేయాస్స్యు ర్య ద్భవ త్యాభివాంఛితం ॥ ౮౩
ఇతి లజ్జాభయోద్వేగా న్నిమీలితవిలోచనాం ।
ఆదాయ స్కన్ధ మారోప్య జగామ స్వగృహం గిరిః ॥ ౮౪
ఈశాపరాధసాశంకా బభూవుశ్చ దివౌకసః ।

రతీప్రలాపః

సా రతిః పురతో భస్మశేషం పురుషవిగ్రహం ॥ ౮౫

మూర్ఛాయా బోధితమనా విధినా లోకతన్త్రిణం ।
పునః పపాత మూర్ఛంతీ పునరుత్థాయ పాణినా ॥ ౯౬
నిఘ్నతీ నిర్భర మురో వాచాలమణికంకణా ।
వికీర్ణ కేశవిభ్రష్టవసంతకుసుమావలిః ॥ ౯౭
భూమిసంవేష్టనాలగ్నధూళిధూసరవిగ్రహా ।
అయి! నాథ! మనోనాథ జగన్మోహన మన్మథ ! ౯౮
అభిరూప సుధారూప సూనృతాలాపపేశల ।
దీనా మనన్యశరణాం ప్రవిహాయ క్వ యాస్యసి ॥ ౯౯
ఇత్యాలపంతీ భ్రామ్యంతీ పతంతీ భూరిశః క్షితౌ ।
అత్యంతకరుణోద్రేకా ద్దృషదోఽపి వ్యదిద్రవత్ ॥ ౧౦౦
సఖ్యుః ప్రియాం తథాభూతాం వసంతః ఖిన్నమానసః ।
ఆశ్వాసయామాస భృశం బ్రహ్మశాప మనుస్మరన్ ॥ ౧౦౧

ఇతి శ్రీమద్బ్రహ్మాణ్డపురాణే ఉత్తరఖణ్డే హయగ్రీవా
గస్త్యసంవాదే లలితోపాఖ్యానే కామదహన
కథనన్నామ సప్తదశోధ్యాయః.

—— 0 ——

మన్మథస్య బ్రహ్మశాపప్రాప్తిః

అగస్త్యః :—
హయగ్రీవ! మహాప్రాజ్ఞ సర్వవిద్యామహోదధే !
కస్మా చ్ఛాప మనుప్రాప్తః కామదేవః పరాక్రమీ ॥ ౧
కిమర్థం బ్రహ్మణా శాపః పఞ్చబాణే నిపాతితః ।
వివిచ్య బ్రూహి తత్సర్వం సన్దేహో యేన నశ్యతి ॥ ౨

హయగ్రీవః :—

పురాకిల మహాకల్పే ప్రవృత్తే చాక్షుషాన్తరే ।
తపోబలమదోన్మత్తౌ దానవౌ ద్వౌ బభూవతుః ॥ ౩
సహోదరౌ తౌ సున్దోపసున్దాఖ్యౌ లోకకణ్టకౌ ।
విజిగ్యాతే జగచ్చక్ర మశేషం విక్రమాశ్రయౌ ॥ ౪
తయోః ప్రతాపసమ్మూర్ఛద్విశ్వయోశ్శశ్వ దుల్బణమ్ ।
విత్రస్తా విక్రమోద్రేకం సేహిరే న దివౌకసః ॥ ౫
తా వన్యోన్యమతిప్రీతా వన్యోన్యం సువికారిణౌ ।
అన్యోన్యసమదోన్మత్తౌ క్షోభయామాసతు ర్జగత్ ॥ ౬
నిస్స్వాధ్యాయవషట్కారం నిరస్తసవనక్రియమ్ ।
అపాస్తదేవతాపూజ మపధ్వస్తతపోధనమ్ ॥ ౭
అతినిర్విణ్ణదేవౌఘ మన్యాయాచారవర్తినౌ ।
చక్రతు స్తౌ జగచ్చక్ర మాజ్ఞాచక్రేణ నిష్ఠురమ్ ॥ ౮
దేవనారీ రహారతా మభిన్తాం దేవతాగృహాన్ ।
దేవవృక్షా నలునతా మభ్యక్షోభయతాం సురాన్ ॥ ౯
ఇతి దుష్టసమాచారౌ ఘోరౌ సున్దోపసున్దకౌ ।
తపోబలమదోన్మత్తౌ తాపయామాసతు ర్మహీమ్ ॥ ౧౦
అథ సర్వే మన్త్రయిత్వా మేరుపృష్ఠే దివౌకసః ।
బ్రహ్మాణం శరణం జగ్ము స్తత్తేజఃపరితాపినః ॥ ౧౧
అపశ్య న్బ్రహ్మలోకం తే వేదఘోషనినాదితం ।
మూర్తిభిశ్చ తపస్యాభి ర్మూర్తై ర్యజ్ఞైశ్చ సంయుతం । ౧౨

విధివాహనహంసస్య వంశోద్భూతైః పతత్రిభిః ।
ధవళచ్ఛదసమ్భూతైః స్సరస్సు నిబిడీకృతం ॥ ౧౩
సావిత్ర్యా చైవ గాయత్ర్యా సరస్వత్యా చ సేవితం ।
వేదై స్సమస్తై రఖిలై రాగమైశ్చాపి సేవితం ॥ ౧౪
సప్తకోటి మహామన్త్రై స్సమంతా త్పరివారితం ।
కృష్ణాజినావరుద్ధాంసై ర్జటిభి శ్శ్మశ్రులాననైః ॥ ౧౫
వేదపూతముఖామ్భోజై ర్మునిభి శ్చాప్యధిష్ఠితం ।
కమణ్డలులసద్ధస్తై ర్దణ్డిభిశ్చాపి ముండిభిః ॥ ౧౬
పరబ్రహ్మానుసంధాననిరతైరపి సేవితం ।
ఏతాదృశగుణోపేతం బ్రహ్మలోకం దివౌకసః ॥ ౧౭
ఉపగమ్య శతానన్దమన్దిరం సముపాసదన్ ।
అథావసరవిజ్ఞేన లోకే నాంతఃప్రవేశితాః ॥ ౧౮
అలోకంత శతానంద మాశ్రితానందవర్ధనం ।
గవ్యూతిమాత్రదీర్ఘాణాం సహస్రస్య మహీయసాం ॥ ౧౯
పత్రాణాం పటలైర్యుక్తే గవ్యూత్యర్ధసుకర్ణికే ।
తదర్ధకే సరోచ్ఛ్రాయే స్థూలనాళమనోహరే ॥ ౨౦
నిత్యం భాస్కరసాన్నిధ్యా త్సదా వికసితాననే ।
పద్మసింహాసనే దేవ మాసీనం చతురాననం ॥ ౨౧
చతుర్ముఖవినిష్క్రాన్తసర్వవిద్యాకదమ్బకం ।
పింగళశ్మశ్రువదన మీషత్కపిలలోచనం । ౨౨
విద్రుమాతామ్రవపుషం జటామకుటభాసురం ।

యోగిభిః పరితో నిత్యం స్తువానై రుపసేవితం ॥ ౨౩
సపక్షే ణేవ కైలాసగిరిణా నికటస్థలే ।
నిజవాహనహంసేన సేవితం తుంగవర్ష్మణా ॥ ౨౪
త్రైలోక్యగంధర్వపురీనిర్మాణే యోగసజ్జికాం ।
తారకావలయజ్యోతి స్సన్తతం బిభ్రతం దృశోః ॥ ౨౫
అతిప్రసన్న మాకాశం శాంతం కారుణ్యమాంసలం !
జగతా ముపకారాయ రంజయంతం ముహుర్ముహుః ॥ ౨౬
మూర్తాభి రేవ విద్యాభిః ప్రసన్న స్తుతిసూక్తిభిః ।
బద్ధాంజలిపుటాభిశ్చ చతుర్దశభి రావృతం ॥ ౨౭
అమాయ మజరం విశ్వనిర్మాతారం నిరామయం ।
దయామయంచ తే దేవా పశ్యంతిస్మ ప్రజాపతిం ॥
నత్వా స్తుత్వా పునర్నత్వా బద్ధాంజలిపుటాస్సురాః ।
వ్యజిజ్ఞప న్భయం సుందోపసుందప్రతిపాదితం ॥ ౨౯
దేవాః :—

అశేషవిష్టపస్రష్టః ! కష్ట మస్మాక మాగతం ।
త్వయి జాగ్రత్యపిహి తే సదా కాకుణ్యవర్షిణి ॥ ౩౦
సున్దోపసున్దౌ దుర్దాన్తౌ దురాచారపరాయణౌ ।
వినాశితం తమోపేతం త్రైలోక్యం సచరాచరం ॥
తన్నిరాకరణోపాయ శ్చిన్త్యతాం చిత్కలానిధే !
అన్యథాకలయ భ్రష్టా నధికారా న్దివౌకసాం ॥ ౩౧
ఇతి విజ్ఞాపితో దేవై రీషద్ధాసలసన్ముఖః ।

ఉవాచ సస్వనం వేధా దేవానసుర పీడితాన్ ॥ ౩౩
జానే సున్దోపసున్దాభ్యా మధికం భయ మాగతాః !
న తయో రన్యతోపీరా ద్వధశక్యాపి విద్యతే ॥ ౩౪
పురాఖలు మహావీరౌ తేపాతే మాం ప్రతి ద్రుతమ్ ।
సాన్నిధ్యం చా వ్యకరవం తయో ర్దుర్దాన్తతేజసోః ॥ ౩౫
వరం వృణీతాం భద్రం వా మిత్యుక్తే సహసా మయా ।
తా వూచతు స్సప్రణామా వరప్రార్థనతత్పరౌ ॥ ౩౬
ఆవా మత్యన్తసుప్రీతౌ నావయో ర్వైరసమ్భవః ।
తస్మా దావాం వినా మృత్యు రావయో రావయో ర్భవేత్ ॥
యది త్వ మావయోః ప్రీతో వరం దేహ్యావయో రిమమ్ ।
ఇతి సున్దోపసున్దాభ్యా ముక్త స్తా వబ్రువం పునః ॥ ౩౮
తథైవ యువయో రస్తు నాన్యః కోపి హనిష్యతి ।
యువా ముద్దామవిక్రాన్తౌ యువాంతు యువయో ర్వ్యథా ॥
ఇతి సున్దోపసున్దాభ్యాం వరం ప్రాదాం పురా సురాః !
తస్మా దన్యై ర్నహన్తవ్యౌ నమయా నచవిష్ణునా ॥ ౪౦
నరుద్రేణ నచేన్ద్రేణ నచదిక్పాలకై రపి ।
తస్మా దుపాయః కర్తవ్య స్తయో స్సమ్ప్రతి మారణే ॥ ౪౧
సమస్తలోకవనితాసౌన్దర్యేభ్య స్సహస్రశః ।
సార మాదాయ యా కాపి స్రష్టవ్యా వనితా మయా ॥ ౪౨
తయా సమ్మోహితౌ తౌ హి తస్యా స్సమ్భోగకాఙ్క్షిణౌ ।
రాగద్వేషహతాత్మానా వన్యోన్యం మారయిష్యతః ॥

ఇత్యుపాయం విన్నిర్మాయ సహసా చతురాననః ।
తేషు సమ్పశ్యమానేషు సశ్రైజ్ఞకాం సులోచనామ్ ॥ ౪౪
ధ్యానమాత్రేణ సర్వాభ్యో నారీభ్యః కాన్తిసమ్పదమ్ ।
తిలశస్తిలశో హృత్వా నిర్మమే నీరజాసనః ॥ ౪౫
అతస్తిలోత్తమానామ్నా సఞ్జాతా వరవర్ణినీ ।
దీప్తలావణ్యపూర్ణాఙ్గీ సవిలాసపదక్రమా ॥ ౪౬
మోహయన్తీ మనః పుంసాం ప్రాప్తా లోచనగోచరమ్ ।
తుఙ్గపీనస్తనాభోగవినమన్మధ్యవల్లరీ ॥ ౪౭
శరన్నిశాకరచ్ఛాయాదాయాదముఖచన్ద్రికా ।
వాతాహతచలన్నీలనీరజాలోలలోచనా ॥ ౪౮
విభూషణానామాకారం భూషయన్తీ నిజాఙ్గకైః ।
తటిన్మయీవ లావణ్యే దృశో రజ్జుమయీవ చ ॥ ౪౯
జోత్స్నమయీవ దన్తేషు కచే పిఞ్ఛమయీవచ ।
పాణిపాదనఖాగ్రేషు చాక్షమాలామయీవ సా । ౫౦
శుశుభే తేజసా కామం తేజయన్తీ తిలోత్తమా ॥
అతిలావణ్యసమ్పత్త్యా తా మరాళవిలోచనామ్ ॥ ౫౧
అవలోకయతో ధాతు రనఙ్గేన మనో హతమ్ ।
అష్టావపిచ చక్షూంషి వర్తితాని మనోభువా ॥ ౫౨
తస్యాః సౌన్దర్యజమ్బాలే నిమగ్నానీవ వేధసః ।
యాం తు సృష్ట్వా దుహితర మప్యసౌ కామమోహితః ॥ ౫౩
ఇయేష భోక్తుం కామార్తో ధర్మాధర్మం నపశ్యతి ।

సమాతా నస్మృతా నైవభగినీ భావ్యతే జనైః ॥ ౫౪
యది కుణ్డలితం గాఢం కోదణ్డం కుసుమేషుణా ।
తస్యా రాగసమాచార మన్యథావస్థితాత్మనః ॥ ౫౫
అవలోక్య భయోద్విగ్నా బలా ద్ధర్షణశఙ్కయా ।
మృగీరూపం సమాస్థాయ పలాయిష్ట తిలోత్తమా ॥ ౫౬
సోఽపి సారఙ్గవేషేణ తా మన్వద్రవ దబ్జభూః ।
పలాయితా మనుసర న్కామాన్ధః కమలోద్భవః ॥ ౫౭
అథమాచారనిపుణో ధర్షితః పురవైరిణా ।
స నీలకణ్ఠః కైరాతం వేష మాలమ్బ్య వేగతః ॥ ౫౮
సారమేయాకృతిధరై ర్వేదై రనుసృతః పథి ।
పిఞ్ఛావతంససుభగో గుఞ్జాభరణమణ్డితః ॥ ౫౯
కృతశ్రోణిసమావేష్టో మృదునా వ్యాఘ్రచర్మణా ।
సజ్జం ధను ర్వహ న్హస్తే నర్తయన్నేక మాశుగమ్ ॥ ౬౦
పల్లవాబద్ధపటయా గుఞ్జాహారమనోజ్ఞయా ।
దూర్వాశ్యామలమృద్వఙ్గ్యా పిఞ్ఛోత్తంసస్రజాభయా ॥ ౬౧
కరీన్ద్రమదనిష్యన్దతిలకోజ్జ్వలఫాలయా ।
కఙ్కణైః కరిదన్తోత్థైః క్వణద్భి శ్చారుహస్తయా ॥ ౬౨
స్వసమానకిరాతస్త్రీ సహస్రపరివారయా ।
అన్వీయమాన స్స్వచ్ఛన్దకిరాత్యా జగదమ్బయా ॥ ౬3
స్వేచ్ఛాకిరాత స్స శివో దదర్శ పురతస్తు తామ్ ।
ధావన్తీ మనుధావ న్త మారా త్తంచ విరిఞ్చనమ్ ॥ ౬౪

సన్దధేచ శరం తూర్ణ మధరోష్ఠేచ్ఛేదలమ్పటః ।
సమాగతం మహాదేవం మాయాశబరవిగ్రహమ్ ॥ 15
విలోక్య భీతభీతాత్మా పాదయో రపతద్ద్విధిః ।
అపరాద్ధం మయా శమ్భో! క్షమ్యతాం సంహరాశుగమ్ ॥
త్వద్బాణలక్ష్యం త్రిపురమన్థకో వాథ వాఽన్తకః ।
ఇతి ధ్యాత్వా సరోషం సం ప్రణామేణ ప్రజాసృజా ॥ 16
నాథితో జగతాంనాథ స్సజ్జహార శిలీముఖం ।
గతే మదనసఙ్క్షోభే యాతేచ స్వపదం శివే ॥ 17
విమలే తస్యహృదయే పునరాయా త్త్రిలోత్తమా ।
ఆగత్య పాదయో రస్య పతిత్వా భక్తిశాలినీ ॥ 18
అనుజానీహి మాం క్వాపి కర్మణీతి వ్యజిజ్ఞిపత్ ।
అథ దేవాం త్సమాహూయ క్షేమ మగ్రే తిలోత్తమాం ।
ప్రేషయామాస సున్దోపసున్దనాశాయ పద్మభూః ।
సా జగామచ తన్వఙ్గీ దేవైరపి పురస్కృతా ॥ 20
సున్దోపసున్దనగరీబాహ్యోద్యానం మనోహరమ్ ।
తత్ర డోలాం సమారూఢా సుభ్రూః కాఞ్చనకాఞ్చనీం ॥
జగౌ మధురనాదేన లజ్జయ న్తీవ కోకిలాన్ ।
గాన్ధారం మధ్యమం షడ్జం గ్రామం త్రితయ ముత్తమం ॥ 23
యథాకాలం వివృణ్వానా సరళీసూత్రలమ్పటా ।
అకమ్పితైశ్చ స్ఫురితై ర్లతపరిత్యాహతైరపి ॥ 24
యథావసరసంలగ్నై స్తాడయ న్తీ విపఞ్చికామ్ ।

మూర్ఛనాభి ర్మనోజ్ఞాభి స్స్వరసంఘట్టయోనిభిః ॥ ౭౫
మోహయన్తీ జగచ్చక్రం రాగాలాపప్రవర్తినీ ।
తా మాలోక్య విపఞ్చీవత్కలనిక్వణశాలినీమ్ ॥ ౭౬
ఉద్యానపాలకా స్సర్వే ప్రోచు స్సున్దోపసున్దయోః ।
అహంపూర్వికయా గత్వా తౌ తస్యాం రక్తలోచనౌ ॥ ౭౭

సున్దః :-

అహ్నైకభోగకృత్యాయ తేనాతే కలహం మిథః ।
వత్సోపసున్ద! మా ద్రాక్షీ రేనాం భ్రాతృకుటుమ్బినీమ్ ॥ ౭౮
జ్యేష్ఠో భ్రాతా పితృసమో మాతృతుల్యా చ తద్వధూః ।
తస్మా దస్యాం రక్తదృష్టి ర్మాతరీవ ప్రదుష్యతె ॥ ౭౯

ఉపసున్దః :-

ఇత్యుక్త స్సున్దదైత్యేన తత్కనిష్ఠో జగాద తమ్ ।
మమ జ్యేష్ఠోఽసి దైత్యేన్ద్ర! మత్ప్రియైషా విలాసినీ ॥ ౮౦
మయైవ పూర్వం సందృష్టా స్నుషేయం తవ ధర్మతః ।
ఇత్యాది కోపవాక్యేన సఞ్జాతకలహౌ మిథః । ౮౧
పరుషాణిచ వాక్యాని భాషమాణౌ పరస్పరమ్ ।
దుర్వాక్కలహసంవృద్ధబద్ధద్వేషౌ చ దుర్మతీ ॥ ౮౨
కచాకచి సమాశ్లిష్టౌ హస్తాహస్తి నియోధినౌ ।
అన్యోన్యం గదయా గుర్వ్యా కాలదణ్డప్రమాణయా ॥ ౮౩
అన్యోన్యం మారితౌ సున్దోపసున్దౌ మృత్యు మాపతుః ।
తిలోత్తమా దేవకార్య మిత్థం కృత్వా యశస్వినీ ॥ ౮౪

పునరాయాన్ జగ్రీష్ట్వా న్నికటం నిరజేక్షణా
స తస్యా అప్సరోభావం దేవలోకే చ నిర్వృతిం ॥ ౭౫
రూపస్యావసాదం చ శైత్ర్యం గీర్వాణయోషితాం ।
దత్వా విసృజ్య స్వర్గాయ మన స్యేవం విచారయన్ ॥ ౭౬
ఇయం మదీయదుహితా య దస్యామేవ మే మనః ॥
మోహాన్ధం కృతవా న్కామో దురాచారప్రవర్తకః ॥ ౭౭
అయం మహాజనస్యాపి సజ్జ్యేతే పతనం మహత్ ।
తనోతి దుష్టచారిత్రో మహా న్విఘ్న స్తపస్వినామ్ ॥ ౭౮
శాపాగ్నినాథ ధక్ష్యామి తమేన మితి నిశ్చితః ।
ఆగతం స్మృతిమాత్రేణ దదర్శాగ్రే మనోభవమ్ ॥ ౭౯
త మాహ కమలోద్భూతో దివ్యధామా పితామహః ।
అహో దురాత్మ న్దర్వాన్ధ మా మన్యాయప్రవర్తనం । ౮౦
కృతవానసి దుర్మేధా దుహితు ర్భోగమోహితమ్ ।
త ద్భవిష్యసి సంక్రుద్ధనీలకణ్ఠలలాటజైః ॥ ౮౧
జ్వాలాజటాలై ర్జ్వలనై ర్భస్మమాత్రతను స్స్మర !
అథ భీతేన కామేన గత్వా చ భయలోలయా ॥ ౮౨
శాపా న్తం పద్మభూః పృష్ట ఇద మాహ తదాబ్జజం ।
యదా త్వయి హతే వీర గిరిశాలోకశుష్మణా ॥ ౮౩
భణ్డాసురేణ మహతా భవిష్యతి హతం జగత్ ।
తదా తస్య నిరాసాయ లలితాం నామ దేవతామ్ ॥ ౮౪
దేవా ఉత్పాదయిష్యన్తి సర్వదేవస్వరూపిణీం ।

మహాయాగవిధానేన మహతో జ్వలనోదరాత్ । ౯౫
ఉద్భూయ సా మహాదేవీ లలితా పరమేశ్వరీ ।
కామేశ్వరాఙ్కనిలయా త్వాం స్మరోత్పాదయిష్యతి ॥ ౯౬
తస్మా ద్భయం మయా దత్త శ్శాపో భవతి నాన్యథా ।
ఇత్యుక్తో జగతాం స్రష్టా శాన్తకోపేన మన్మథః । ౯౭
అన్త రుద్విగ్నహృదయో నిజం ప్రాప నికేతనం ।
తేనైవ శాపదోషేణ మహావీర స్స మన్మథః ॥ ౯౮
ఆగత శ్చన్ద్రచూడాలఫాలానలపతఙ్గతాం ।
హరిణాపి హరేణాపి బ్రహ్మణాపి సురై రపి । ౯౯
అవశ్యమేవ భోక్తవ్య శ్శాపః కుమ్భసముద్భవ !
ఇతి తే కథిత శ్శాపో దాహ శ్చాపి మనోభువః ॥ ౧౦౦
విమృశ్యైత దశేషేణ కిం భూయ శ్శ్రోతు మిచ్ఛసి ॥ ౧౦౦౪

ఇతి శ్రీబ్రహ్మాండపురాణే ఉత్తరభాగే లలితో
పాఖ్యానే హయగ్రీవాగస్త్యసంవాదే కామదేవస్య
బ్రహ్మశాప కీర్తనన్నామాష్టాదశోఽధ్యాయః

—●—

భణ్డాసురాద్యుత్పత్తిః

అగస్త్యః :—
గన్ధర్వవదన! ప్రాజ్ఞ! సర్వవాగీశ్వరేశ్వర !
భణ్డాసురస్య చోత్పత్తిం విస్తరా త్కథయస్వ మే ॥ ౧
హయగ్రీవః :—
యత్ర దగ్ధో మనసిజః పినాకినిటలాగ్నినా ।

తత్రైవ భస్మన స్తస్మా దసురః కోఽప్యుదఞ్చితః ॥ ౨
స భణ్డనామ్నా విఖ్యాతో నిత్యమేవ నపుంసకః ।
వ్రజవన్నిష్ఠురాకారః కమ్పయ న్భువనత్రయం ॥ ౩
ఉత్పాతజలదధ్వానో మాయాచారపరాయణః ।
పాతాళకర్దమశ్యామో దీర్ఘనా[illegible]నిజాకృతిః ॥ ౪
త్వగస్థిశేషదేహాశ్చ సిరాలశ్చ కరాళదృక్ ।
స్వదృష్టిపాతమాత్రేణ దహన్నివ జగత్త్రయం ॥ ౫
ఆభీలరథ మారూఢో యాతనాఖడ్గధారకః ।
ఏతాదృశగుణో భణ్డో జాతో మన్మథభస్మనః ॥ ౬
తం చిత్రకర్మా బాహుభ్యాం సమాలిఙ్గ్య ముదాన్వితః ।
స్తుహి బాల! మహాదేవం స తు సర్వార్థసిద్ధిదః ॥ ౭
ఇత్యుక్త్వా శతరుద్రీయ ముపాదిశ దమేయధీః ।
ననామ శతశో రుద్రం శతరుద్రమనుం జపన్ ॥ ౮
తతః ప్రసన్నో భగవా న్మహాదేవో వృషధ్వజః ।
దృష్ట్వార్ధేన్దుజటాజూటం వరం వవ్రే స బాలకః ॥ ౯
ప్రతిద్వన్ద్విబలార్థం తు మద్బలే నోపయాస్యతి ।
తదస్త్రశస్త్రముఖ్యాని వ్యర్థాం కుర్వన్తు నో మమ ॥ ౧౦
తథేతి తత్ప్రతిశ్రుత్య విచార్య కిమపి ప్రభుః ।
షష్టి ర్వర్షసహస్రాణి రాజ్య మస్మై దదౌ పునః ॥ ౧౧
ఏతచ్ఛ్రుత్వా తు చరితం ధాతా భణ్డేతి భణ్డేతి ।
యదువాచ తతో నామ్నా భణ్డో లోకేషు కథ్యతే ॥ ౧౨

ఇతి దత్త్వా వరం తస్మై సర్వై ర్మునిగణై ర్వృతః ।
దత్త్వా చాస్త్రాణి శస్త్రాణి తత్రైవాన్తరధీయత ॥ ౧౩
తమను ప్రోత్థితో దుష్టో విశుక్రో నామ దానవః ।
భణ్డాసురసమాచార స్తజ్జ్వాలామయేక్షణః ॥ ౧౪
తమను ప్రోత్థిత శ్చాన్యో విషఙ్గో నామ వీర్యవాన్ ।
అనుజాభ్యాం యుత స్తాభ్యాం బభౌ భణ్డమహాసురః ॥ ౧౫
సంయుక్తః పాపలోభాభ్యాం మహామోహ ఇవోద్ధతః ।
తానను ప్రోత్థితాః కేచి త్తద్వ చ్ఛుష్కకళేబరాః ॥ ౧౬
కూపగమ్భీరనయనా గర్తగమ్భీరగల్లకాః ।
వికటై ర్వక్త్రసంస్థానై ర్నిమ్నోన్నతనివేశనైః ॥ ౧౭
నానాకౌటిల్యసంయుక్తై స్తీక్ష్ణై ర్దన్తైశ్చ భీషణాః ।
అక్షౌహిణీసహస్రాణాం త్రిభి ర్యుక్తా మదోద్ధతైః ॥ ౧౮
దానవా భణ్డదైత్యేన్ద్ర మనుజగ్ము ర్మహాబలమ్ ।
జాయమానా అమీ సర్వే దానవా దుష్టవృత్తయః ॥ ౧౯
అభిషిచ్య మహారాజం భణ్డం చణ్డపరాక్రమమ్ ।
అసేవన్త ప్రతిదిన మనుజాభ్యాం సమాయుతమ్ ॥ ౨౦
జాయమానే చ దైత్యేన్ద్రే దిశో ధూసరతాం గతాః ।
శివా వవాశిరే ఘోరం రక్తవృష్టి రజాయత ॥ ౨౧
ఉల్కాశ్చ వ్యపత న్వ్యోమ్నో భూమేః కమ్పశ్చ ప్రవర్తే ।
దిశాం దాహాశ్చ వవృధే ప్రతిమా రురుదు ర్ముహుః ॥ ౨౨
భౌమనాగసముత్పాతజాలం దివ్య మథోద్గతమ్ ।

సర్వేషామపి చిత్తాని మలినా న్యభవ న్నృణామ్ ॥ ౨౩
మహేన్ద్రపర్వతోపా న్తే శోణ్యకం నామ పట్టణమ్ ।
పూర్వామ్బురాశితీరస్థ మధ్యా'స్త స హి దానవః ॥ ౨౪
సమగ్రరథనాగాశ్వసఙ్ఖ్యాతీతభటావృతః ।
అప్రధృష్య స్సురై స్సర్వై స్సురయోనిగణై రపి ॥ ౨౫
బహుసాలప్రావరణం పరిఖైశ్చ సురక్షితమ్ ।
శోణ్యకం నగరం భణ్డః ప్రశశాస మహాబలః ॥ ౨౬
చత్వారో వనితా స్తస్య బభూవుః ప్రియదర్శనాః ।
సమ్మోహినీ కుముదినీ చిత్రాఙ్గీ సున్దరీ తథా ॥ ౨౭
తాభి స్సంసేవ్యమానోఽసౌ వప్సరోభి ర్యథా వృషా ।
సమ్బభూవు ర్మహాకాయా మహాన్తో జితకాశినః । ౨౮
బభూవు ర్దానవా స్సర్వే భృగుపుత్రమతానుగాః ।
అర్చయన్తో మహాదేవ మాస్థితా శ్శివశాసనే ॥ ౨౯
బభూవు ర్దానవా స్తత్ర పుత్రపౌత్రధనాన్వితాః ।
గృహే గృహే చ యజ్ఞాశ్చ సమ్బభూవు స్సమ స్తతః ॥ ౩౦
ఋచో యజూంషి సామాని మీమాంసాన్యాయకాదయః ।
ప్రవ ర్తన్తే స్మ దై త్యానాం గృహంప్రతి గృహంప్రతి ॥ ౩౧
తేహి సమ్మ న్త్రయామాసుః కదాచి ద్దానవా స్త్రియః ।
భణ్డశ్చైవ విశుక్రశ్చ విషఙ్గశ్చ మహాబలః ॥ ౩౨
భణ్డః :—
హే భ్రాతరా! మహాసత్వా వస్మాకం వైరిణ స్సురాః ।

ఆజానసిద్ధకౌటిల్యాః పాపిష్ఠా రన్ధ్రపాతినః ॥ 33
వృథాదర్పా వృథామానాః పరవఞ్చనచుఞ్చకాః ।
తేషాం విమర్దనం కార్య మస్మాభి రవమానిభిః ॥ 3౪
త్రైలోక్యం ఖలు శక్రస్య విషయత్వేన కీర్తితమ్ ।
స్వర్లోకశ్చైవ భూలోకో భోగినాం లోక ఏవ చ ॥ 3౫
తాం స్త్రిలోకానపి హత్వా న్మర్దయామో మదోద్ధతాః ।
అస్మాక మవకాశోఽయం సమీచీన స్సమాగతః ॥ 3౬
కామస్తు భస్మసాద్భూత స్తేన పూర్వం కృతోత్థితాః ।
తస్యైవ చ ప్రభావేన సుఖ మన్వభవ న్ముహుః ॥ 3౭
వర్తమానే చ కందర్పే పురా నాస్మాక ముద్భవః ।
సతు దైవవశా ద్దగ్ధ స్తేనైవ బలినో వయమ్ ॥ 3౮
యథా కోత్పాదయిష్యన్తి తం దగ్ధం కుసుమాయుధమ్ ।
తత్రైవ హతవీర్యాంశ్చ కుర్మ స్సర్వాం త్సురోత్తమాన్ ॥
అహం మృద్నామి గీర్వాణలోకం భూమిరసాతలే ।
విమర్దయత ముద్దామా యువాం సైన్యసమావృతౌ ॥ ౪౦
వేషేణానేన చేద్యామ స్తదా ద్రక్ష్యన్తి నిర్జరాః ।
వాయురూపా అదృశ్యాశ్చ ప్రవేక్ష్యామ స్తనూభృతః ॥ ౪౧
ప్రవిష్టాశ్చ ప్రతివపు శ్శోషయామో రసా న్బహూన్ ।
రసేషు శోషితే ష్వేషు శుక్లం సంశోషయామహే ॥ ౪౨
శుక్లాశ్రితాని తేజాంసి నాశం యాస్యన్తి దేహినామ్ ।
ప్రాణిత్వే సతి దేహిత్వం జీవిత్వం యస్య వర్తతే । ౪3

తస్య దేహ మనుప్రాప్య త్వద్రసా న్భక్షయామహే ।
భూమిం భూమిరుహాం స్సర్వా న్జలజస్థలజానపి ॥ ౪౪
ప్రాణినోఽప్రాణినశ్చైవ శోషయామః పదే పదే ।
ఇతి భణ్డస్య వచనం జ్యేష్ఠస్యాకర్ణ్య చానుజౌ ॥ ౪౫
బద్ధాఞ్జలిపుటౌ భూత్వా నమస్కృత్వాగ్రజం ముదా ।
సాధు సాధు త్వయా ప్రోక్త మిత్యేనం ప్రశశంసతుః ॥ ౪౬
అథ తే సోదరా స్సర్వే లోకనాశనతత్పరాః ।
సహస్రాక్షౌహిణీయుక్తా ఏకైకం ప్రోత్థితా స్తదా ॥ ౪౭

భణ్డాసురకృతస్వర్గలోకపీడా

భణ్డాసురః ప్రథమత స్సహస్రాక్షౌహిణీసఖః ।
స్వర్గలోకం మర్దయితు మదృశ్యవపు రుత్థితః ॥ ౪౮
అథ స్వర్గే మహోత్పాతా నిర్జరాణాం భయానకాః ।
బభూవు రతిసఙ్క్షోభతుములీకృతచేతసామ్ ॥ ౪౯
అక్షౌహిణీసహస్రేణ తేనాదృశ్యేన సోఽసురః ।
ఆవిశ్య మరుతాం చిత్తం శోషయామాస తద్రసమ్ ॥ ౫౦
మథితాని ముఖాన్యాస న్వైరూప్యం సమజాయత ।
రక్తాని నీలరూపాణి నిశ్శ్రీకాణి న రేజిరే ॥ ౫౧
ఉత్సాహా స్సకలా నష్టా మహ దాలస్య మాగతమ్ ।
ప్రమ్లానవదనా శ్చాపి బభూవు స్స్వర్గవాసినః ॥ ౫౨
ఆవిష్టమూ ర్తయ స్తేన భణ్డేన సుదురాత్మనా ।
పుంస్త్వేన వర్జితా స్సర్వే జాతా ఏవ నపుంసకాః ॥ ౫౩

న స్త్రీభి ర్నాప్యప్సరోభిః కార్యం తేషా మవిద్యత ।
అన్యోన్యకార్యవిరహా దన్యోన్యం సఙ్గవర్జితాః ॥ ౫౪
అన్యోన్యసఙ్గవిరహా న్నిస్పృహాయా శ్చ తేఽభవన్ ।
నిస్పృహాయతయా సర్వే నిరుద్యోగాశ్చ కర్మసు ॥ ౫౫
కర్మాణి దైన్యమాలిన్యదుఃఖప్రాయాణి భేజిరే ।
అథాప్సరస్సు చావిష్టా దుర్దాన్తా భణ్డసైనికాః ॥ ౫౬
వన్ధ్యాత్వం వీతరాగత్వం సురతద్రవసంక్షయమ్ ।
లావణ్యకాన్తివిరహాసవిలాసరసక్షయమ్ ॥ ౫౭
ఆలోకనస్య వైరూప్యం వర్ధయామాసు రుద్ధతాః ।
న కాపి రమణం భేజే భోగతృష్ణాపరాఙ్ముఖీ ॥ ౫౮
స్తోకాం శ్చ బహుధాపన్నా స్సర్వా నిర్జరయోషితః ।
పీయమానా సుధాప్యాసాం నగశ్చ న్మద మాతనోత్ ॥
తస్యాశ్చ నిర్మదత్వేన సుధాయాః కుమ్భసమ్భవ !
అప్యుత్తుఙ్గా అపి ఘనా స్తనా నిర్జరయోషితాం ॥ ౬౦
అరాళతపవిశుష్కార్కఫలకర్కశతాం దధుః ।
అలక్ష్మీక మహాసం చ వలీపలితసఙ్కులమ్ ॥ ౬౧
వానరీణా మివ ముఖ మమరీణా మజాయత ।
దుర్భగాశ్చ కృతా స్సర్వా న కాచి త్సుభగాప్సరాః ॥ ౬౨
నిస్సన్తానా శ్చ సంజాతా నిర్భోగా భణ్డపీడితాః ।
న కేవలం ప్రాణభాజాం తత్రాభూ ద్రససంక్షయః ॥ ౬౩
నన్దనోద్యానవృక్షాణామపి శోషో మహా నభూత్ ।

నపల్లవసముద్భేదో న పుష్పస్యాఙ్కురోద్భిదా ॥ ౧౪
నచ భృఙ్గాఙ్గనాసఙ్గో మంజరీషు మహీరుహామ్ ।
నచ కోకిలకూజో వా నచ సౌరభసమ్పదః ॥ ౧౫
ఏవం ప్రకారత స్స్వర్గే ప్రాణినాం విక్షధామపి ।
రసం విశోష్య సత్త్వేన మాయావీ భణ్డదానవః ॥ ౧౬

విశుక్రకృతభూలోకపీడా

శూన్యకం పుర మాయాత స్సమం సర్వైశ్చ సైనికైః ।
విమర్దయిష్య న్భూలోక మథ భణ్డాసురానుజః ॥ ౧౭
విశుక్ర స్త్వతిదుర్మేధా మధ్యమం లోక మావిశత్ ।
అదృశ్యమానరూపేణ తేనావిష్టాశ్చ మానుషాః ॥ ౧౮
భిన్న మాకార మాజగ్ము ర్జడా విభ్రష్టకాన్తయః ।
ఉదాసీనా స్స్వకృత్యేషు నిరుద్యోగాశ్చ మైథునే ॥ ౧౯
మైథునేన విహీనత్వా చ్చ్యుతసన్తానవర్తితాః ।
పుత్రసన్తానరాహిత్యా దాత్మమాత్రావశేషితాః । ౨౦
రజసా చ పరిక్లిష్టా శ్శిరాసన్ధకలేబరాః ।
విశుక్రేణాసురేన్ద్రేణ సహస్రాక్షౌహిణీజుషా । ౨౧
పీతశుక్లేన తే సర్వే పీతశుక్లా స్సకోఽభవన్ ।
స్త్రీణామపి చ సమ్భోగపేటుషు శోణితసంప్లవః ॥ ౨౨
తత్సైనికైః పీయమాన స్సహసా శోష మాగతః ।
న రాగః క్వాపి కస్యాపి నచ సౌహార్దభాషితం ॥ ౨౩
స్మితపూర్వా స్సమాచారా నావర్తిషత కస్యచిత్ ।

దామ్నాఖ్య మజని స్త్రీణాం పుంసాం చైవాతిసాత్మనామ్ ॥ ౨౪
రక్తైశ్శుక్లైశ్చ వర్ధన్తే యస్మాత్సర్వేపి జన్తవః ॥
తన్నాశే సతి సర్వేషా మకాణ్డే విప్లవోఽభవత్ ॥ ౨౫
రక్తం శుక్లం సమాసాద్య భోగశ్రీః పూర్వ ముద్గతా ।
తయోః ప్రణష్టయో స్తేన విశుక్రేణ దురాత్మనా ॥ ౨౬
భోగశ్రియో వినేశు శ్చ భోగవస్తుష్వపి క్షణాః ।
స్మాతపుత్తళికాకారా నిర్వికారాశ్చ గోపితః ॥ ౨౭
యద్వక్రం వీక్షితం స్త్రీణాం యచ్చ భ్రూవల్లితాణ్డవం ।
యద్విలాసాశ్చ వివిధా యచ్చ లజ్జావినమ్రతా ॥ ౨౮
యత్ప్రమృ్త్యోమో వల్లభస్య స్వసమాగమనం ప్రతి ।
యచ్చ సౌన్దర్య మఙ్గేషు యత్పుష్టి స్తనువల్లిషు ॥ ౨౯
య ద్యావనసమారమ్భా యద్గతించ మదోద్ధతమ్ ।
యచ్చ గీతాని రమ్యాని యచ్చ నాటక కేళికా ॥ ౩౦
యల్లక్షణాని భవ్యాని యచ్చ దూతీప్రవృత్తయః ।
యచ్చ పద్మినీముఖ్యజాతిభేదానవస్థనమ్ ॥ ౩౧
తత్సర్వం నాశ మాపన్నం విశుక్రేణ హృతే రసే ।
రాజవంశేషు నష్టేషు రాజ్యశ్రీః ప్రపలాయితా ॥ ౩౨
గృహిణాం చాప్యసన్తానా న్ప్రసూ శేషం కులం కృతమ్ ।
భిన్నేతు గృహసన్తానే గృహా స్సర్వేపి శూన్యతామ్ ॥ ౩౩
సమ్ప్రాప్తాః కర్కశై రన్యై శ్శప్పై స్తిలకటైర్వృతైః ।
కజైర్గృధ్రైశ్చ జమ్బూకై ర్క్రాన్తా శ్శోచ్యతాం గతాః ॥

శాల్మలివనాశపాద్యాని మంజరీపుంజభాంజి చ ।
మత్ప్రదీమాలహారీణి వ్యశుష్య న్విపినాని చ ॥ ౮౫
సస్యాని చ ప్రణష్టాని నష్టా హ్యుద్యానసంతతయః ।
పద్మాకరా హృతాశ్చైవ నిష్ఫలాశా నిరుత్పలాః ॥ ౮౬
నిర్మరాళా నిర్మృణాళా నిర్నీరాః పఙ్క్ శేషితాః ।
స్నుహికాష్ఠైః కళీరైశ్చ శాకోటై ర్విషదారుభిః ॥ ౮౭
సమాక్రాన్తా న్యరణ్యాని శుష్కాః పుణ్యాస్తు శాఖినః ।
భుక్తం న పోషకం తేషా మన్నా ద్యజని దేహినామ్ ॥ ౮౮
భుజ్యమానం చ తత్సర్వం విషవ ద్దేహనాశకమ్ ।
న రుచి ర్జాయతే తస్మా ద్భోజ్యవస్తుషు దేహినామ్ ॥ ౮౯
ముఖేచ శ్మశ్రురహితా శ్శస్త్రయుద్ధ పరాఙ్ముఖాః ।
స్త్రీసమ్భోగవిహీనాశ్చ క్లీబతాం భేజిరే నరాః ॥ ౯౦
రక్తాఙ్కురవిహీనా చ గతసస్యసముద్భవా ।
విశుష్కసరసీతోయా సదా స్వదాహశాలినీ ॥ ౯౧
సర్వతోషరభూయిష్ఠా పుణ్యజన్తువివర్జితా ।
పాషాణసికతాశేషా లతాకుంజవివర్జితా ॥ ౯౨
వీరణైరేవ సఞ్ఛన్నా వృథా వృద్ధైశ్చ నిష్ఫలైః।
విరూపసర్వసంస్థానా కాణ్డశేషమహాద్రుమా ॥ ౯౩
కృతా తేన దురాశేన విశుక్రేణ వసుంధరా ।

విషఙ్గకృతరసాతలపీడా.

అథో విషఙ్గనామాపి భణ్డాసురవరానుజః ॥ ౯౪
రసాతల మనుప్రాప్య నాగానాం సంక్షయం వ్యధాత్ ।

సహస్రాక్షౌహిణీయుక్త స్స చ దుర్మేధసాం వరః ॥ ౯౫
విషఙ్గో విషవ త్తీక్ష్ణో నాశయామాస పన్నగాన్ ।
బిలద్వారేషు యే సిద్ధా స్తత్ర పాతాళమణ్డలే ॥ ౯౬
సిద్ధస్త్రియశ్చ వివిధా బలిముఖ్యాశ్చ దానవాః ।
తేన సర్వే విషఙ్గేణ విగతాన్యోన్యసఙ్గమాః ॥ ౯౭
అనానన్దస్వభావాశ్చ దుఃఖమాత్రపరాయణాః ।
పరస్పరవ్యపేక్షత్వవిరహా చ్చాన్యవృత్తయః ॥ ౯౮
అకస్మా ద్దుదితక్రోధాః ప్రభూతకలహాకులాః ।
పాతాళవాసిన స్సర్వే విషఙ్గేణ కృతా జనాః ॥ ౯౯
ఏవం భణ్డాసుర శ్చణ్డః కనిష్ఠాభ్యాం సమాయుతః ।
జగన్తి త్రీణి దుష్పృష్టి ర్బాధతే భూరివిక్రమః ॥ ౧౦౦
ధర్మ శ్చార్థశ్చ కామశ్చ త్రివర్గోఽయం రసే స్థితః ।
రసనాశా దసౌ నష్టః కేవలా శ్చాభవ న్జనాః ॥ ౧౦౧
సర్వేషాం ప్రాణినా మఙ్గే పిబ ఇచ్ఛుక్లం చ శోణితమ్ ।
భణ్డాసుర స్తజ్జనితా న్గుణాంశ్చ సమబాధత ॥ ౧౦౨
వీర్యేణ ఖలు జాయన్తే గుణాః కాన్తిపురోగమాః ।
కాన్తి రుత్సాహ ఉల్లాసో విద్యా ధర్మశ్చ సత్కృపా ॥ ౧౦౩
ప్రీతిః ప్రబుద్ధతా చైవ శస్త్రాణి చ రణక్రమాః ।
శాస్త్రాణి కావ్యనాట్యాని గీతాని హసితాన్యపి ॥ ౧౦౪
లక్ష్మీవన్తి చ వస్త్రాని విచిత్రాణి పరాణిచ ।
తాని సర్వాణి భణ్డేన నాశితాని తనూభృతామ్ ॥ ౧౦౫

తాస్వేష్వపి స్నేహశోషా త్తేష్వ లగ్నో హుతాశనః ।
ధూమాయమానః ప్రాకారశతైరపి చ నాజ్వలత్ ॥ ౧౦౬
యథా దేహేషు శుక్లాది తథా వృక్షేషు తద్రసమ్ ।
యథాత్ర ప్రాణినాం జన్మ తథా పుష్పఫలోదయః ॥ ౧౦౭
సమమేవ హి తత్సర్వం ప్రాణినాం వీరుధామపి ।
అత స్సమానదుఃఖం చ చరాచర మభూ జ్జగత్ ॥ ౧౦౮
గసఏవ పరం బ్రహ్మ రసఏవ పరా గతిః ।
రసోహి కాన్తిదః పుంసాం రసో రేత ఇతి స్మృతః ॥ ౧౦౯
రసో వై స రసం హ్యేవాయం లబ్ధ్వాఽనన్దీభవతి ।
వేదప్రామాణ్యసంపిద్ధ్యై రసః ప్రాణతయా స్థితః ॥ ౧౧౦
కోహ్యేవాన్యాచ్చ కః ప్రాణ్యా దిత్యపి శ్రుతిభాషితైః ।
ప్రాణాత్మకో రసః ప్రోక్తః ప్రాణదః కుమ్భసమ్భవ ! ౧౧౧
అన్ధకారై శ్చ సంవీతః ప్రావీత స్తుహినై రివ ।
నిశ్శ్వాసమలినచ్ఛాయ మాత్మాదర్శం వ్యడమ్బయత్ ॥ ౧౧౨
చన్ద్రశ్చ సర్వదా జాతః క్షయీ పూర్ణతిథిష్వపి ।
తారకాశ్చైవ మాలిన్య మభజ న్కుమ్భసమ్భవ ! ౧౧౩
సా చ శైలసుతా పీతరాగా విన్యస్తభూషణా ।
యోగినాం వ్రత మాస్థాయ తప స్తేపే సుదారుణమ్ ॥ ౧౧౪
భవిష్యతి భవద్భర్తా కిం కరోషి వృథా రతే !
ఇత్యభ్రవాణీప్రామాణ్యా జ్జీవితవ్యయనిస్పృహా ॥ ౧౧౫
యత్ర క్వాపి వనోద్దేశే తప స్తప్త మనిన్దితా ।

ఆశ్వాసితా మయ స్త్వేవ ప్రతస్థే కామభామినీ । ౧౭
మయ స్తస్యాగతో దుఃఖం మిత్రవ్యసనసంభృతమ్ ॥ ౧౮

ఇతి శ్రీమద్బ్రహ్మాణ్డపురాణే ఉత్తరభాగే లలితోపాఖ్యానే
హయగ్రీవాగస్త్యసంవాదే భణ్డాసురపీడా
కథనన్నామైకోనవింశోధ్యాయః

— ౦ —

ఇన్ద్రాదీనాం విష్ణుసమీపగమనం.

అగస్త్యః ॥

ప్రజ్ఞావతాం పురోగామి న్నశ్వానన! మయా శ్రుతమ్ ।
జననం భండదైత్యస్య తేన లోకవిమర్దనమ్ ॥ ౧
అథ తస్య వధః కేన కృతో విక్రాన్తిశాలినా ।
తత్సర్వ మధునా బ్రూహి కృతార్థత్వం యతో మమ ॥ ౨

అశ్వాననః :—

బ్రహ్మాదయః ప్రజానాథా మన్వాద్యాశ్చ మహాజనాః ।
ఇన్ద్రాదయ స్సురశ్రేష్ఠాః ప్రహ్లాదాద్యాశ్చ దానవాః ॥ ౩
అగ్న్యాదయశ్చ దిక్పాలా శ్చారణా స్సిద్ధగుహ్యకాః ।
సర్వే భణ్డాసురేణైతే పీడ్యమానా దురాత్మనా ॥ ౪
నిశ్శక్తయశ్చ నిశ్శక్తా శ్శస్త్రవ్యాపారదుర్భరాః ।
తం జేతు మతిసత్త్వాఢ్య మసమర్థాః ప్రజజ్ఞిరే ॥ ౫
కింకర్తవ్యవిమూఢాశ్చ దుఃఖేన మలినాన్తరాః ।
క్షీరాబ్ధిశాయినం దేవ మనాదినిధనం హరిమ్ ॥ ౬

శరణం జగ్ము రత్యార్తా శ్చాతకా ఇవ తోయదం ।
సోఽపి కామస్య విరహా ల్లక్ష్మ్యాం చైవ పరాఙ్ముఖః ॥ ౭
సుషుప్తియోగ మాస్థాయ సుష్వాపానన్తవర్ష్మణి ।
అథ ప్రబోధిత స్తై స్తై స్స్తుతిభేదై ర్దివౌకసాం ॥ ౮
అజాగ్ర దమ్బుజాక్షోఽపి దీనా న్నేత్రా న్విలోకయన్ ।
బుద్ధ్వా చ తేషాం దేవానాం సమాగమనకారణం ॥ ౯
విజ్ఞానచక్షుషా విష్ణుః ప్రభవిష్ణు రువాచ తాన్ ।
కుశలం భవతాం దేవా! అథవా కుశలం కుతః ॥ ౧౦
మాలిన్యమేవ వక్త్రేషు వ్యాచష్టే కుశలక్షతిం ।
యథాపూర్వం న శోభన్తే భవన్తః కాన్తిభఙ్గినః ॥ ౧౧
ఉష్మాయమాణదోస్సారా నిస్సారా ఇవ జాగ్రతీ ।
కిఞ్చ బాష్పాయమాణాని చక్షూంషి కలుషాణ్యపి ॥ ౧౨
విచ్ఛాయాని చ వర్ష్మాణి విశ్రాన్తాశ్చ పరాక్రమాః ।
అన్యత్వమివ సంప్రాప్తా భవన్తో భాగ్యసంక్షయాత్ ॥ ౧౩
సుఖస్వరూపో భగవా నానన్దాఢ్య ర్మహేశ్వరః ।
య దధ్యాస్తే మహాపీఠం తద్వీర్యం మన్మథాత్మకం ॥ ౧౪
అదృశ్యతాం ప్రయాతేన తద్భఙ్గేన వినాశితం ।
సోఽపి భఙ్గోఽతిమాయావీ స్మరవ్యాపత్తిసమ్భవః ॥ ౧౫
తేజోమాత్రం వినష్టం వ స్తదుత్పన్నా గుణా అపి ।
ఇద మిన్ద్రస్య కులిశం దైత్యస్త్రీగర్భపాతనం ॥ ౧౬
తేజోఽభావాదియోగేన వర్తతే నిర్విషాహివత్ ।

శక్తి రేషా హుతభుజో నిశ్శక్తిః ప్రతిభాసతే ॥ ౧౭
కాలదణ్డస్య చణ్డస్య తేజ శ్శాన్తి ముపాగతం ।
ఖడ్గశ్చ నిరృతే రేష వికుణ్ఠిత ఇవాభవత్ ॥ ౧౮
పాశః పాశభృతోప్యేష మృణాళ ఇవ దుర్బలః ।
ధ్వజం వా తస్య విచ్ఛాయం యష్టి ర్యక్షస్య నోజ్జ్వలః ॥ ౧౯
ఈశానస్య చ శూలేన ప్రశాన్తేనైవ భూయతే ।
సర్వేషామపి వో వక్త్రి మత్యస్తమలినీకృతం ॥ ౨౦
రాహుగ్రస్తస్య చన్ద్రస్య సమావస్థాం విగాహతే ।
అతో భణ్డేన దుష్టేన పీడాం జానామి వః కృతామ్ ॥ ౨౧
అదృశ్యస్య దురాశస్య తస్యాదృశ్యై ర్మహాయుధైః ।
సర్వేషామపి గాత్రాణి కీలితానీవ దేహినామ్ ॥ ౨౨
అన్యేషాం కిన్ను వక్తవ్యం మమాన్యత్ర సురోత్తమాః !
లక్ష్మ్యాం వైరాగ్యమేవాసీ ద్వసుమత్యాం న నిత్యశః ॥ ౨౩
న తచ్చరాచరే లోకే దేహ మస్తి శరీరిణామ్ ।
యన్న భణ్డాసురోద్దిణ్డాశస్త్రసమ్పాతమూర్ఛితమ్ ॥ ౨౪
బ్రహ్మాండగోళకే యే యే వర్తన్తే దేహధారిణః ।
దేవతిర్యఙ్నరాకారా స్తే చ సర్వేపి దుర్బలాః ॥ ౨౫
అహం బ్రహ్మా చ రుద్రశ్చ వయం కారణపూరుషాః ।
అండమధ్యే హి తిష్ఠామ స్తేనాస్మాక మపి జ్వరః ॥ ౨౬
అణ్డాతీతో మహాశమ్భు ర్నామ్నా కశ్చన పూరుషః ।
పరాశక్త్యా సమాశ్లిష్టో నిత్యం చిద్ఘనమూర్తిమాన్ ॥ ౨౭

న తస్య కామనా కోఽత్ర భండదైత్యపరాభవః ।
స నిరూపో నిరాలమ్బో నిర్వికారః పరాత్పరః ॥ 28
తస్యైవ హి ప్రసాదేన భణ్డదైత్యవిమర్దనే ।
ఉపాయో భవతాం భావి స తు సర్వస్య ఈశ్వరః ॥ 29
తస్మాత్తస్యైవ సర్వే వయం స్తమ్యాయ నాకినః ।
స్తుతిం విదధ్మహే తేన ప్రీత ఇష్టం విధాస్యతి । 30
ఇత్యుక్త్వా తే స్వమిం సృష్ట్వా భగవా [illegible] ।
బ్రహ్మశక్రాదిభిర్దేవైర్నందిభిస్తం సమాశ్రయత్ ॥ 31
సర్వైర్దేవైః స్వమాహూతా మద [illegible] ।
దిగ్దన్తిన స్వమాగత్య [illegible] ॥ 32
అణ్డభిత్తిం బిభిదిరే [illegible] ।
అనేకయోజనా [illegible] ॥ 33
తేప [illegible] ।
తత్ర విస్మయమాకాశం [illegible] ॥ 34
అభూమ్యపల మజ్వాల [illegible] ।
తత్రాకాశమయం శమ్భుం [illegible] ముదా ॥ 35

[illegible]

దేవాః :—

అద్వయం నిర్మలం శాన్తం మాయాతీత మజం మహః ।
నిరస్తగుణసంసర్గం మహేశమ్భు ముపాస్మహే ॥ 36
దేవానామపి చావేద్య మధ్యేయం యోగినామపి ।

అనధ్యేయం చ వేదజ్ఞైర్మహాశమ్భు ముపాస్మహే ॥ ౩౭
న స న్నాస న్న సదస న్న ద్వయం నాద్వయం తథా ।
యస్య తేజఃప్రకాశం తం మహాశమ్భు ముపాస్మహే ।
స్వయం వేద్యం స్వసంజాతం స్వయం ప్రభు మనంజనం ।
స్వయ మేకాంతనిర్వాణం మహాశమ్భు ముపాస్మహే ॥ ౩౯
నేద్యం వి త్తిశ్చ వేత్తా చ త్రిపుటీయం విస్మృత్వరీ ।
స్పృశంతి క్వాపి యన్నైతి త్వయ మేన ముపాస్మహే । ౪౦
ధర్మాధర్మౌ ద్విపాకైః సుఖదుఃఖైశ్చ యత్పదమ్ ।
అనాఘ్రాతం త మీశానం మహాశమ్భు ముపాస్మహే ॥ ౪౧
పౌరాణానాం భాస్కరం కారణం బ్రహ్మ బ్రహ్మవాదినాం ।
సౌగతానాం చ విజ్ఞానం మహాశమ్భు ముపాస్మహే ।
లోకాయతికముఖ్యానాం స్వభావమయవిగ్రహం ।
క్షణికానాం క్షణికం తం మహాశమ్భు ముపాస్మహే ॥ ౪౩
శూన్యం మాధ్యమికానాం చ సాంఖ్యానాం ప్రధానాత్మకం ।
పాతంజలానాం శాన్తం చ మహాశమ్భు ముపాస్మహే ॥ ౪౪
కారుణానాం విశ్వకర్మాణం శైవానాం శివరూపిణం ।
విష్ణుం చ పాంచరాత్రాణాం మహాశమ్భు ముపాస్మహే॥ ౪౫
ఈశ్వరం సిద్ధవిదాం కాలం కాలసిద్ధాన్తినాం ।
నైశ్వాసరం చ వైద్యానాం మహాశమ్భు ముపాస్మహే॥ ౪౬
దయావతాం ధర్మమేవ ముగ్ధానాం చండదైవతం ।
కర్మఠానా ముపాస్యాఖ్యం మహాశమ్భు ముపాస్మహే ॥ ౪౭

విప్రాణా మగ్నినిలయం హృత్స్థం యోగవతామపి ।
ప్రతిమాస్థ మబుద్ధానాం మహేశం త్వా ముపాస్మహే ॥ ౪౮
సర్వేషా మాదిభూతం చ స్వయ మాదివివర్జితం ।
సర్వాంతం చ స్వ... నంతం మహేశం త్వా ముపాస్మహే ॥
త్వం న దృశ్యోఽపి సర్వేషాం ... ధ్యేయోఽపి మహేశ్వర !
అస్మజ్జ్వాతుసంతృప్త్యై చక్షుషాం నః పదం భవ । ౫౦

విపరీతసమాచారై ర్దుష్టై ర్భంగా నిదానవైః ।
బాధితా స్స్మ మహేశమ్భో! చక్షుషాం నః పదం భవ ॥ ౫౧
దుర్బలాస్స్మ విభగ్నాస్స్మ నీరసా స్స్మ శ్చ శఙ్కర !
అస్మా నుద్ధర కారుణ్యా చ్చక్షుషాం నః పదం భవ ॥ ౫౨
యది నో రక్షసి భవా న్భక్తా నస్మా నపరాధితాన్ ।
తన్నైవ హి యతో ... చక్షుషాం నః పదం భవ ॥ ౫౩
ఇత్యేవం విష్ణునా ధాత్రా చేంద్రేణ చ సంస్తుతః ।
ఆవిర్బభూవ భగవా న్పరాశక్త్యా నిషేవితః ॥
కాలమేఘసమచ్ఛాయః కఙ్కాలకపాలభృత్ ।
ద్విభుజశ్చ త్రిణేత్రశ్చ స్మయమానముఖామ్బుజః ॥ ౫౪
పరాశక్తిశ్చ చంద్రాభా చంద్రవచ్ఛీతలాకృతిః ।
అక్షస్రక్పుస్తకధరా ... రవలోకితా ॥ ౫౫
సర్వేషాం మూలభూతౌ తౌ దమ్పతీ కరుణాకరౌ ।
పరామహేశమ్భునాథా వదాతాం దర్శనోత్సవం ॥

ష ష్ఠ వ ధో పా యః

మహాశమ్భు శ్చ తా నాహ స్మితఫుల్లముఖామ్బుజః ।

శమ్భుః :—

యుష్మదాగమనం జానే యుష్మాకం జానే పరార్దితాన్ ॥
భండాసురస్య దౌష్ట్యం చ జానామి జగదంతకృత్ ।
ప్రళయ స్త్రివిధః ప్రోక్తో జగతాంకస్య సువ్రతాః ! ౫౯
మహాప్రళయనామాఽఽద్యః కామప్రళయ ఏవ చ ।
అవాంతరశ్చ ప్రళయో నిత్యమావర్తతే త్రికం ॥ ౬౦
ప్రత్యండం ప్రళయా ఏతే ప్రతికల్పం చ నిష్ఠితాః ।
ప్రళయోద్ధారకా స్త్వేవ త్రయో దేవాః ప్రకీర్తితాః ॥ ౬౧
మహతః ప్రళయస్యాఽహం ముద్ధారకతయా స్థితః ।
అవాంతరప్రళయస్యాస్య దుద్ధర్తా కమలాసనః ॥ ౬౨
కామప్రళయతో ద్ధర్త్రీ లలితా పరమేశ్వరీ ।
ప్రత్యండం ప్రతికల్పం చ సాఽఽవిర్భావం సమశ్నుతే ॥ ౬౩
ఇదానీం ప్రళయో జాతః కామికః కామనాశతః ।
మదంశేన మహేశేన రోషా ద్దగ్ధే మనోభవే ॥ ౬౪
తద్భస్మప్రోత్థితై ర్భండముఖై రాకులితం జగత్ ।
వినష్టం చ విసారం చ మృతప్రాయ మభూ త్సురాః !
తస్మా దన్యాం తు లలితా సృష్టిం దేవీ కరిష్యతి ।
తా ముత్పాదయితుం యత్న మాతిష్ఠధ్వం సురోత్తమాః !

దేవాః :—

కథం తస్యా మహాదేవ్యా స్సముత్పత్తి ర్భవిష్యతి ?

కుత స్థానా త్సముత్పత్తిః కేన వా కర్మణా భవేత్ । ౧౭
శ్రీమహాశమ్భునాథైతి ద్విస్పష్టం ప్రతిపాద్యతామ్ ।
త్వమేవ సర్వోపాసకానాం ప్రజ్ఞాతా పరమేశ్వర ! ౧౮

శమ్భుః :—

తత్ర కల్ప్యో భవద్భిస్తు తదుత్పాదనకర్మణి ।
సంశ్రోతవ్యః ప్రయత్నేన సర్వకార్యస్య సిద్ధయే ॥ ౧౯
మహాయాగః ప్రకర్తవ్యో మహాహోమవిధానతః ।
మహాయాగే చ కర్తవ్యే హోతాఽహం వాయురూపధృక్ ॥
మమ చిద్వహ్నిరేవాగ్ని స్సామాన్యాగ్నిస్తు హవ్యవాట్ ।
శుష్కసర్వజలస్నిగ్ధు స్సృష్టమః కుణ్డ మిష్యతే ॥ ౨౦
అభిఘార స్నిగ్ధషట్కాగ్ని పశవః పఞ్చ సృష్టయః ।
పఞ్చానా మపి సృష్టీనాం లక్షణాని కథయామి వః ॥ ౨౧
మానసీ ప్రథమా సృష్టి రథ జారాయణీ పరా ।
ఆణ్డే చైవ తృతీయా స్యా త్స్వేదజాఽన్యా తథోద్భిజా ॥ ౨౩
ఏషా పఞ్చవిధా సృష్టిః పురోడాశతయా భవేత్ ।
సృష్టేః పఞ్చవిధాయాస్తు వ్యతిరిక్తం తతో హి యత్ ॥ ౨౪
భూభూధరామ్బువాతాభ్రం తేన నో హవ్యకల్పనమ్ ।
అగ్నిస్తు మే చిదాకారే వహ్ని వేకీభవిష్యతి ॥ ౨౫
ఏష ఏవంప్రకారేణ మహాయాగః ప్రవర్త్యతామ్ ।
సర్వైరపి చ హోమాగ్నౌ భవద్భిర్జ్వలితార్చిషి ॥ ౨౬
పఠనీయం ప్రయత్నేన మద్భక్తిప్రేరితైస్తథా ।

వశ్యాజ్ఞోహ్యాయమానేషు సర్వేష్వపి చ వస్తుషు ॥ ౭౭
ఆవిర్భవిష్యత్యమలా దూర్వాఘోల్లసత్తేజసః ।
చక్రాభిధరథారూఢా తటిత్కోటిసమాకృతిః ॥ ౭౮
సమస్తసౌందర్యమయీ లలితా పరమేశ్వరీ ।
ఉత్థాయ సా మహాదేవం స్నిగ్ధస్మేరముఖశాలినీ ॥ ౭౯
పుంరూపం స్వాత్మనో దేవీ కృత్వా త్సమూర్వాదయిష్యతి ।
తదేవ కామరాజాఖ్యం పరమం బ్రహ్మ తత్పతిః ॥ ౮౦
తాభ్యాముభాభ్యాం విశ్వస్య పశ్చాత్సృష్టి ర్విధాస్యతే ।
సర్వం నవనవాకారం భవిష్యతి జగత్త్రయమ్ ॥ ౮౧
తస్యాః ప్రసాదసంపత్త్యా త్వపూర్వం హ్యతిసుందరం ।
ఉత్తిష్ఠతి చ సా దేవీ కామోజ్జీవనకర్మణి ॥ ౮౨
సహసా స్మృతిమాత్రేణ ప్రసక్ష్యత్యస్త్రచతుష్టయమ్ ।
ఐక్షవం ధనురేకం స్యా దన్యత్పుష్పేషుపంచకం ॥ ౮౩
పాశస్తృతీయ మస్త్రం స్యా త్తురీయాస్త్రం మహాసృణిః ।
ఏతైరేవ చతుర్భిస్తై రాయుధై ర్లలితేశ్వరీ ॥ ౮౪
భండాసురస్య సంహారం కరిష్యతి న సంశయః ।
ఉజ్జీవనం చ కామస్య కరిష్యత్యవలోకనాత్ ॥ ౮౫
యుష్మాకమపి సర్వేషాం చిదగ్నౌ హవ్యతాజుషామ్ ।
త్యక్తప్రాణశరీరాణాం నవాకారా న్విధాస్యతి ॥ ౮౬
అత ఏవంప్రకారేణ కర్తుం యాగం మహత్తరం ।
సమ్మతి ర్యది యుష్మాకం తదాఽహం ప్రయతే సురాః ! ౮౭
అన్యథా భండదైత్యేన పీతసర్వస్వతేజసామ్ ।

ప్రాణమాత్రం తు శిష్టం వ స్తచ్చ ప్రాయో వినఙ్క్ష్యతి ॥ ౮౮
యుష్మత్ప్రియాశా దణ్డస్య నాశ ఏవ న సంశయః ।
తతో యత్నమిమం కృత్వా తదుత్పత్తి ర్విధీయతాం ॥ ౮౯
ఇత్యుక్తం శమ్భునాథేన సమాకర్ణ్య వచ స్సురాః ।
బభాషిరే భృశం హృష్టా నమస్కృత్య ముహుర్ముహుః ॥ ౯౦
తథాఽస్తు భవతోఽభీష్టం యత్కర్తు ముచితాయతే ।
కర్తవ్య మేవ తద్దేవ! నాత్ర కార్యా విచారణా ॥ ౯౧
వయం కృతార్థా జాతాస్స్మ శ్చేదగ్నౌ హావ్యతాం గతాః ।
త్వత్సంవిదగ్నివిప్లుష్టాః ప్రాప్స్యామో నూతనాం తనూమ్ ॥
ఇతికర్తవ్యతా యాచ్య కల్పస్యాస్య మహీయసః ।
తాం త్వమేవ మహాహోతా కరిష్యసి న సంశయః । ౯౩
న కిఞ్చిత్త్వత్ర వయం విద్మో యజ్ఞానాం తత్త్వమాచర ।
ఇత్యుక్తే సతి గీర్వాణైః శ్రీమహాశమ్భు రీశ్వరః ॥ ౯౪
అన్తర్ధి మగమ త్సర్వాః ప[illegible] సహ శాఙ్కరైః ।
తే చ దేవాః ప్రహృష్టాన్తఃకరణా స్తేన వర్త్మనా ॥ ౯౫
దిగ్విభిన్నబ్రహ్మాండద్వారజా తేఽపి చాగతాః ।
పున స్తద్ద్వార మద్రీన్ద్రైః పిధాయ సుమహాత్తరైః ॥ ౯౬
యథా యథా గృహం జగ్ము ర్మహాయాగాభికాంక్షిణః ।
స చ దేవో మహాశమ్భు ర్మహాయాగచికీర్షయా ॥ ౯౭
లోకానా ముపకారాయ పరాశక్త్యా సమన్వితః ।
ఆజ్ఞా ద్బహి శ్చిదాకాశమయయజ్ఞమహాగృహాత్ ॥ ౯౮

ప్రవివేశాండమధ్యం తు సూక్ష్మరూప స్సనాతనః ॥ ౧౦౫

ఇతి శ్రీ బ్రహ్మాండపురాణే ఉత్తరభాగే లలితోపాఖ్యానే
హయగ్రీవాగస్త్యసంవాదే ఇన్ద్రాదీనాం విష్ణుసమీప
గమనాదికథనంనామ వింశోఽధ్యాయః.

—o—

మ హా యా గ వి ధా న మ్

అగస్త్యః :—

హయగ్రీవ! మహాప్రాజ్ఞ! విచిత్రం ప్రస్తుతం త్వయా ।
మహాయాగోఽభవత్కీదృక్కింఫలో జగతాం ప్రియః ॥ ౧
విస్తరేణ మమాచక్ష్వ తత్ర మే కౌతుకం మహత్ ।
సంశ్రూయమాణమపి యత్పరానన్దాయ కల్పతే ॥ ౨

హయగ్రీవః :—

కథయామి మహాప్రాజ్ఞ! మహాయాగం మహోదయమ్ !
పఠితం సర్వపాపఘ్నం శ్రుతం సర్వమలాపహమ్ ॥ ౩
ఆవర్తితం తు సంస్పృష్టం తద్బ్రహ్మామృతభాజనమ్ ।
ఏకవారం శ్రుతం చేత్స్యాత్తన్మహాయాగప్రవర్తనమ్ ॥ ౪
రాజసూయసహస్రస్య దత్తే ఫలమనుత్తమమ్ ।
శ్రీమహాశమ్భునాథస్స ప్రవిశ్యాగ్నిం మహత్తరమ్ ॥ ౫
స్వయం హోతాఽభవత్తత్ర యజ్ఞపత్నీ పరాఽభవత్ ।
లలితాయా మహావిద్యా ముచ్చరంస్త్వాత్మసంవిదమ్ ॥ ౬
సప్తస్కన్ధమహావాయుమయ మాత్మానమాతనోత్ ।

పరాశక్త్యమ్బికా వాస్య క్రియాశక్తిః శిలాఽభవత్ ॥ ౭
తయా ప్రబలయా యుక్తశ్శ్రీమహాశమ్భునాథకః ।
వాయురూపం సమాస్థాయ ధునీతే స్మ జగత్త్రయమ్ ॥ ౮
ప్రవేపమానం త్రైలోక్యం మహాశమ్భునభస్వతా ।
విలోక్యాజ్ఞాపిషుర్దేవా స్స్వపూరబ్ధం మహామఖమ్ ॥ ౯
స మహాశమ్భురుత్థాయ విధూయ న్భువనత్రయమ్ ।
సప్తమం శుద్ధజలధిం స్వర్గార్థం సమశోషయత్ ॥ ౧౦
శోషితే సప్తమే సిన్ధౌ శామ్భవానలతేజసా ।
ఆపాతాళగభీరాఽభూ దతిదీర్ఘ మహాఖనిః ॥ ౧౧
తాం సాగరఖనిం దేవో హోమకుణ్డం ప్రకల్పయన్ ।
సమస్త ముద్భిదాం జాలం చతుర్ధా వ్యభజత్పునః ॥ ౧౨
ఉద్భిజ్జాలచతుర్థాంశేన కాశీకృత్యే మహాఖనౌ ।
సింహాసనమహావిద్యాం జపన్ జ్ఞాత్వా మహాపతిః ॥ ౧౩
తేన ఘోరేణ బాహుల్యా రశ్మిభిర్మాధ్యాన్నిగ్రహాః ।
ఆమూలమాబ్రహ్మబిలం తిర్యక్ ప్రజ్వాల చిచ్ఛిఖి । ౧౪
తం సంవిదనలం ఫాలక్రోడకోటరాత్ ।
వవామ వామదేవోఽయం స చ లగ్నో మహాఖనిమ్ ॥ ౧౫
అథ సాగరకుణ్డాన్త ముద్భిజ్జాలసమాగతః ॥
జజ్వాల వితతజ్వాలాజటాల శ్శామ్భవానలః ॥ ౧౬
ఏవం ప్రణీయ సద్విద్యాపూత మగ్నిం చిదాత్మకం ।
తారకాపుష్పనికరైః పరితః కుణ్డ మార్చయత్ ॥ ౧౭
తత్రాగ్నే రష్టధా మూర్తిం సఙ్కల్ప్యాభ్యర్చయచ్ఛివః ।

సుఃఖ్యా ర్తిమతి చాథ్యగ్న్యే మధ్యే మూర్తిత్రయం తథా ॥ ౧౮
ఏవం ప్రకారం సంస్కార మగ్నౌ వ్యధిత శమ్భురాట్ ।
జాతవేదా స్సప్తజిహ్వో హవ్యవాహన ఏవ చ ॥ ౧౯
అశ్వోదరశ్చతుర్థస్స్యా దథ వైశ్వానరః పరః ।
కౌమార తేజా షష్ఠశ్చ విశ్వే దేవముఖా అపి ॥ ౨౦
భూత్యష్టౌ మూర్తయో వహ్నే రథ మూర్తీశ్చ షడ్బ్రువే ।
సహస్రార్చి స్స్వస్తిపూర్ణ ఉత్తిష్ఠపురుష స్తథా ॥ ౨౧
ధూమవ్యాపీ సప్తజిహ్వో ధనుర్ధర ఇతీహ షట్ ।
అథ వైశ్వానర స్త్విష్ట పురుషౌ చ తృతీయకః ॥ ౨౨
చిత్పింగళ ఇతి ఖ్యాత స్త్రేధా మూర్తిస్తు శుష్మణః ।
అథ జిహ్వా స్సంవిదగ్నే స్సప్తధాధ్యర్చ్యయచ్ఛివః ॥ ౨౩
హిరణ్యా కనకా రక్తా కృష్ణా చైవ తు సుప్రభా ।
అతిరక్తా చ షష్ఠీ స్యా ద్బహురూపా తు సప్తమీ ॥ ౨౪
ఏవం సంపూజ్య జిహ్వాస్తు క్రమాత్సంవి న్మహోశుచేః ।
పుష్కలావర్తకా దర్వీ గృహీత్వా హోతు మాస్థితః ॥ ౨౫
అథ సర్పిస్సముద్రస్య సర్పి రాదాయ సర్వశః ।
మహాజలదదర్వ్యా చ జుహావాస్మి న్మహానలే ॥ ౨౬
శ్రీశమ్భురాజరంహావ్యానారుతాశ్చేరిత స్తతః ।
పుష్కలావర్తక స్సర్పిస్సముద్రం సకలం పపౌ ॥ ౨౭
సహస్రధా లక్షధా చ కోటిధా జ్ఞానపావకే ।
ధారా ఘృతస్య సంపేతు రేకైకాః పర్వతోపమాః ॥ ౨౮

తత స్త్రిష్వాజ్యధారాసు ప్రజజ్వాల హుతాశనః ।
శతయోజనపర్యంత మూర్ధ్వజ్వాలా ప్రధావితా ॥ ౨౯
ఉద్భిజ్జాలచతుర్థాంశం పున స్తత్ర సమాక్షిపత్ ।
పునశ్చ పుష్కలావర్తదర్వ్యా దధిపయోనిధిం ॥ ౩౦
జుహావ శ్రీమహాశమ్భు రత్యన్తజ్వలితేఽనలే ।
ద్విశతం యోజనానాం చ జజ్వాల జ్ఞానపావకః ॥ ౩౧
ఉద్భిజ్జాలచతుర్థాంశం పున స్సమిధ మక్షిపత్ ।
అథేక్షుసారజలధిం పుష్కలావర్తకస్రుచా ॥ ౩౨
జుహావ తీవ్రజ్వలనే శ్రీశామ్భవసమీరణః ।
తేన మత్త ఇవాఽత్యర్థం నృత్యన్నివ ముహుర్ముహుః ॥ ౩౩
త్రిశతం యోజనానాం చ ఊర్ధ్వం జజ్వాల చిచ్ఛిఖీ ।
అథ మద్యసముద్రం చ మహాజలదదర్విభిః ॥ ౩౪
ఆదాయ సకలం శమ్భు రజుహో ద్జ్ఞానపావకే ।
తేనాత్య న్తమదోఽస్మత్తజ్వాలశామ్భవశుష్మణః ॥ ౩౫
చతుశ్శతం యోజనానాం జజ్వాలోర్ధ్వం హుతాశనః
సర్వ మప్యుద్భిదాం జాలం సమాధాయ హుతాశనే ॥ ౩౬
లవణామ్బునిధిస్రోత స్సమస్తం స్రుచ్యధారయత్ ।
జుహావ చ తత స్త్రీవ్రే సాంవిదే హవ్యవాహనే ॥ ౩౭
తత శ్చటచటాత్కారో మహానాసీ ద్భయఙ్కరః ।
తేన భణ్డాదిదైత్యానాం చేతాంసి ప్రచకమ్పిరే ॥ ౩౮
అథ క్షీరసముద్రం చ మహావారిదదర్విభిః ।

గృహీత్వా సకలం శమ్భు రజుహోత్స్వర్ణరేతసి ॥ 3౯
రుద్రాట్టహాసధవళజ్వాల స్తేనాఽజ్వల చ్ఛిఖీ ।
ఘోరనిర్ఘాతనిర్భిన్నస్ఫటికాచలసన్నిభః ॥ ౪౦
ఇత్థం సింధుషు సర్వేషు స్థలశేషేషు శమ్భురాట్ ।
లోకాం జుహువాషుః క్రమశః ప్రావర్తత మహానలే ॥ ౪౧
అథ స్వేనైవ సత్త్వేన ధారయ న్మేగినీ మధః ।
వాయురూప స్సమాజహ్రే శేషాద్యా స్ఫణిపుంగవాన్ ॥ ౪౨
తే తేన రంహసాఽఽకృష్టా స్స్ఫురత్ఫణమణిప్రభాః ।
ద్యోతయంత ఇవాకాశం బద్ధాంజలిపుటా ముదా ॥ ౪౩
తక్షకర్కోటకముఖాః పేతు స్తస్మి న్హుతాశనే ।
ఇత్థం హుత్వా మహానాగా నష్టౌ దిక్కరిణోఽపి చ ॥ ౪౪
అజుహో చ్ఛమ్భు నాథోఽయం మదక్లిన్నకటస్థలాన్ ।
అన్యథా ఏవ దిఙ్నాగాః ప్రీతాంతఃకరణా ముహుః ॥ ౪౫
రక్తపద్మాకరమివ ప్రావిశ న్హవ్యవాహనం ।
అథ భారతవర్షస్థా స్మనుష్యా న్రాజభి స్సహ ॥ ౪౬
భద్రాశ్వముఖ్యవర్షస్థా నప్యన్యా నమితౌజసః ।
ఉత్తరాంశ్చ కురూ న్ప్రాచ్యా నుదీచ్యా న్మధ్యదేశగాన్ ॥ ౪౭
నానాదేశగతా న్మర్త్యా న్నానాద్వీపసమాశ్రితాన్ ।
సర్వా నానీయ జుహ్వో తా నజుహో జ్జ్వలితేఽనలే ॥ ౪౮
ఇత్థం రసాతలద్వన్ద్వే నిశ్శేషఫణిమాను షే
జ్యోతిశ్చక్రగతాం స్సర్వా న్గ్రహరాశిసమాయుతాన్ ॥ ౪౯
నక్షత్రతారాసంయుక్తా న్విశ్వనిర్భాసకత్విషః ।

తేజశ్శరీరిణో దేవాం జుహావ జ్వలితానలే ।
అథ శక్రాదయో దేవా దిక్పాలా శ్చాగ్నిసంయుతాః।
అసురాశ్చైవ గంధర్వా శ్చారణాశ్చైవ గుహ్యకాః । ౫౧
కిన్నరా ఘోరాః కింపురుషా స్సాధ్యా స్సిద్ధాశ్చ ఖేచరాః ॥
దేవయోనిప్రభేదాశ్చ సర్వే సంతోషశాలినః । ౫౨
సుస్నాతా శ్శుక్లవస్త్రాఢ్యా నానాభూషణధారిణః ।
బద్ధాంజలిపుటాః ప్రీతిహాస సముల్లదాననాః ॥ ౫౩
స్వైస్స్వై శ్చ వాహనై స్యుక్తా స్స్వైస్స్వై ర్వస్త్రైః పరిచ్ఛదైః
భండేన దూషితా న్యంగా న్యవమోక్తుం సముద్యతాః ॥
అపతం త్సాంవిదే తేన హుతాః కల్యాణరేతసి ।
ఆదిత్యా వసవోఽష్టౌ చ దస్రౌ పితృగణా స్తథా ॥ ౫౫
ఏకాదశ మహారుద్రా శ్చన్ద్రార్ధమకుటోజ్వలాః ।
సమం నిజైః పారిషదై ర్నిజైశ్చ గణనాయకైః ॥ ౫౬
అపత చ్ఛమ్భునాథేన నీయమానా మహానలే ।
సనందసనకాద్యైశ్చ యోగిభిః పరమార్థిభిః ॥ ౫౭
భృత్యైశ్చ వివిధైర్యుక్తో విష్వక్సేనపురోగమైః ।
నిజైః పంచాయుధై ర్యుక్తో లక్ష్మ్యా సాక మనిన్ద్యయా ॥ ౫౮
భూశక్త్యా చ స్ఫురత్కాన్త్యా సానందస్మితమాంసలః ।
సర్వై రనుచరై స్సార్ధం భగవా నబ్జలోచనః ॥ ౫౯
జ్ఞానాగ్ని మభిసృత్యాంతం ప్రవివేశ జగన్మదే ।
నన్దిభృంగిమహాకాళప్రముఖైశ్చ గణేశ్వరైః ॥ ౬౦
ఆనీలకన్ధర శ్చన్ద్రచూడో గఙ్గావతంసభృత్ ।

భోగిభూషిత సర్వాంగో భస్మోద్ధూళితవిగ్రహః ॥ ౬౧
స్వమూర్ధాంగస్వరూపేణ శమ్భునాథేన దర్శితః ।
ప్రవివేశ మహాజ్వాల ముజ్జ్వలం చిద్హుతాశనం ॥ ౬౨
బ్రహ్మణా ప్రేరితా స్సర్వే హ్యపి షట్పష్టికోటయః ।
అపత న్నప్సరస్సఙ్ఘా జ్వాలద్రూపే హుతాశనే ॥ ౬౩
తారకాద్యా దురాత్మానో దణ్డాద్యాశ్చ మహాసురాః ।
తత్కర్మ సువినిందంతః ప్రమత్తా జోష మాస్థితాః ।
అథ బ్రహ్మా స్వసదృశై ర్మరీచిప్రముఖై స్సహ ।
బ్రహ్మభి స్తాపసై రన్యైశ్చ సత్యలోకనివాసిభిః ౬౫
సహ సంతుష్టహృదయై స్త్వ క్తః కమలవిష్టరః ।
స్మయమానముఖామ్భోజ శ్చతుర్ముఖ్యా కృతస్తుతిః ॥ ౬౬
సావిత్ర్యా చైవ గాయత్ర్యా సరస్వత్యా చ సంయుతః ।
నిజవాహనహంసేన తత్ప్రసూనైః ఖగై స్సమం ॥ ౬౭
ప్రవివేశ మహాజ్వాలాలంఘితాకాశం హుతాశనం ।
ఏవంప్రకారత స్సర్వా న్మానసా నౌద్భిజానపి ॥ ౬౮
జరాయుజా నణ్డజాంశ్చ స్వేదజాంశ్చ శరీరిణః ।
జుహావ స్మ మహాహోతా శ్రీమహాశమ్భుమూర్తికః ॥
అవశిష్టా కేవలోర్వీ నిర్వృక్షాశ్చాపి భూధరాః ।
అవశిష్టో మహాయాగహోతా వాగ్యోపి శామ్భవః ॥ ౭౦
అన్యత్సర్వం హుతం తత్ర మహతి జ్ఞానశుష్మణి ।
దర్శనాని చ సర్వాణి విద్యాస్సర్వాశ్చ భూరయః ॥ ౭౧

నానావిధాని చాన్యాని మతాని మతశాలినామ్ ।
సుహుతాని హుతాశేఽస్మి న్నాదిశామ్భవవాయునా ॥ ౨౨
ఇత్థం శమ్భుమహేశేన హుతై స్స్వైస్స్వైశ్చ వస్తుభిః ।
ఊర్ధ్వార్ణాభిస్త్రిపర్యస్తం జ్వలచ్చిత్ర ఉమమ్బుధః ॥ ౨౩
స నిత్యహోతా పరమ శ్శమ్భునాథోఽపి చిన్మయః ।
పరాశక్త్యాఽఖిలం హుత్వా న్యాకారం ప్రత్యపద్యత । ౨౪
సమ్ప్రపన్న నిజాకారో వాయురూపం పరిత్యజన్ ।
ఆజుహావ చిదగ్నిస్థాం కారికాష్టకపారకః ॥ ౨౫
విశ్వరూపిణి! సర్వాత్మే! విశ్వభూతైకనాయకి !
లలితాపరమేశాని! సంవిద్వహ్నే స్సముద్భవ ॥ ౨౬
ఆనన్దరూపిణి పరే జగదానన్దదాయిని !
లలితాపరమేశాని! సంవిద్వహ్నే స్సముద్భవ ।
జ్ఞాతృజ్ఞానజ్ఞేయరూపే! మహాజ్ఞానప్రకాశిని!
లలితాపరమేశాని సంవిద్వహ్నే స్సముద్భవ ॥ ౨౮
లోకసంహారరసికే! కాళికే! భద్రకాళికే !
లలితాపరమేశాని! సంవిద్వహ్నే స్సముద్భవ ॥ ౨౯
లోకసన్త్రాణరసికే మఙ్గళే సర్వమఙ్గళే !
లలితాపరమేశాని సంవిద్వహ్నే స్సముద్భవ ॥ ౩౦
విశ్వసృష్టిపరాధీనే విశ్వనాథే విశఙ్కటే !
లలితాపరమేశాని సంవిద్వహ్నే స్సముద్భవ ॥ ౩౧
సంవిద్వహ్నిహుతాశేషసృష్టిసమ్పాదితాకృతే !

లలితాపరమేశాని సంవిద్వహ్నే స్సముద్భవ॥ ౮౨
భణ్డాద్యై స్తారకాద్యైశ్చ పీడితానాం సతాం ముదే।
లలితాపరమేశాని సంవిద్వహ్నే స్సముద్భవ॥ ౮౩

శ్రీలలితాప్రాదుర్భావః.

ఇత్యష్టకారికాపాఠం కుర్వాణే శమ్భునాయకే।
ఆవిర్బభూవ చిద్వహ్నే ర్లలితాపరమేశ్వరీ॥ ౮౪
చతుర్యోజనవిస్తారం దశయోజన ముస్నతమ్।
నవపర్వసమాయుక్తం సర్వతేజోమయాకృతిమ్॥ ౮౫
చతుర్ద్వారమహాచక్రం పురుషార్థమహామయమ్।
ఆసన్నధ్వజసంయుక్తం తత్తికార్తిస్వరోజ్జ్వలమ్॥ ౮౬
సర్వాగ్రే బిన్దుపీఠేన సహితం బ్రహ్మచారిణా।
మేరుప్రస్తారరూపాఖ్యం చక్రరాజరథోత్తమమ్॥ ౮౭
అథాఽహ లలితాదేవీ స్వయం ప్రథమ ముద్గతా।
పశ్చా త్సృష్టిం సముద్దిశ్య పుంరూపం స్వాత్మనాఽసృజత్॥
స్వపుంరూపమయం దేవం శ్రీకామేశ్వరనాయకమ్।
జగతా ముపకారాయ సృష్ట్యర్థం పతి మాతనోత్॥ ౮౯
తేనాశ్లిష్టా భగవతీ శ్రీకామేశ్వరకామినీ।
వామాభ్యామాత్రేణ చత్వారి మహాస్త్రా ణ్యమ్బికాఽసృజత్॥
పాశాఙ్కుశైక్షవధనుర్బాణాయుధలసత్కరా।
ఉద్యత్సహస్రచణ్డాంశుప్రతిమానవపుర్ద్యుతిః॥ ౯౦
చన్ద్రార్ధానద్ధమకుటా కుచభారేణ మన్థరా।

సదా షోడశవర్షీయా స్మయమానముఖామ్బుజా ॥ ౯౨
సర్వాభరణశోభాఢ్యా సర్వసౌన్దర్యరూపిణీ ।
త్రైలోక్య మమృతాకారై స్స్నపయ న్తీవ వీక్షణైః ॥ ౯౩
దదృశే శమ్భునాథేన మహాహర్షోత్కమహీయసా ।
తేన నానావిధై స్స్తోత్రై ర్వేదార్థై ర్భావగర్భితైః ॥ ౯౪
స్తుతా సా లలితాదేవీ నాథితా చ ముహుర్ముహుః ।
ఆత్మానం బహుధా కృత్వా స్త్రీపుంరూపవ్యవస్థయా ॥ ౯౫
బ్రహ్మవిష్ణుమహేశానశక్రాదిసురరూపతః ।
ప్రచక్రమే భగవతీ లలితాపరమేశ్వరీ । ౯౬.
కామేశ్వరేణ సంయుక్తా పరానన్దస్వరూపిణీ ।
అథ సోమాత్మకాద్వామనేత్రా ద్బ్రహ్మ తథా రమా ॥ ౯౭
దక్షిణా త్సూర్యరూపాచ్చ లలితాయా విలోచనాత్ ।
విష్ణు శ్చైవ మృడానీచ ద్వే జన్మ ప్రాపతు శ్శుభమ్ ॥ ౯౮
అథ రుద్రశ్చ వాగ్దేవీ లలితాయా లలాటజాత్ ।
వహ్నిరూపా దభజతాం సమ్భవం కుమ్భసమ్భవ ! ౯౯
బ్రహ్మలక్ష్మ్యౌ తటిత్కాన్తీ విష్ణుగౌర్యౌ ఘనద్యుతీ ।
శర్వవాగ్దేవతే శుభ్రే సౌన్దర్యం చ పరస్పరమ్ ॥ ౧౦౦
తాసాం వినిమయం చక్రు ర్భార్యార్థే నచ తేఽఖిలాః ।
లక్ష్మీర్విష్ణోరభూజ్జాయా శర్వాణీ శర్వభామినీ ॥ ౧౦౧
సరస్వతీ బ్రహ్మణశ్చ పత్న్యభూ త్కుమ్భసమ్భవ !
సకళత్రాంశ్చ తా న్దేవా న్ప్రణతా న్వీక్ష్య చామ్బికా ॥ ౧౦౨

అదిదేశ జగత్స్రష్టుం స్థాతుం హర్తుం తదాజ్ఞయా ।
కుమారా లలితాదేవ్యాః స్త్రిత్వాప్రథమికసమ్భవాః ॥ ౧౦౩
స్వం స్వం స్థానం యయుః ప్రాప్తనవీననిజవిగ్రహాః ।
సర్వం విశ్వం నవమివ ప్రగూఢానన్దనిర్భరమ్ ।
లలితాపరమేశాన్యాః ప్రాదుర్భావేన చాభవత్ ॥ ౧౦౪

ఇతి శ్రీబ్రహ్మాండపురాణే ఉత్తరభాగే లలితోపాఖ్యానే
హయగ్రీవాగస్త్యసంవాదే మహాయాగవిధాన
లలితావిర్భావో నామైకవింశోధ్యాయః

—————౧————

లలితాకృతజగత్సృష్టికథనమ్

అగస్త్యః :—
అశ్వానన! మహాప్రాజ్ఞ! మహాయాగప్రశ్నే మయా ।
విశ్వం లలితయా సృష్టం శ్రోతుమిచ్ఛామి బోధయ ॥ ౧
హయగ్రీవః ॥
ఆవిర్భూయ మహాదేవీ చిన్మయాదగ్నేశ్చిదాత్మకాత్ ।
లలితాపరమేశానీ ససర్జ సకలం జగత్ ॥ ౨
కేశపాశేన తిమిరం ససర్జ జగతః పురా ।
త్రిభిర్నేత్రైః ససర్జ శ్రీః ప్రవిద్యుద్విభావసూన్ ॥ ౩
ఫాలముక్తాకలాపేన తారకాసమ్పదోఽసృజత్ ।
పాలీవతంసముక్తాభిః ప్రససర్జ నవగ్రహాన్ ॥ ౪
ఆజ్ఞాచక్రం సమస్తం చ దణ్డనీతిం ప్రణీయసీమ్ ।

విశ్వచక్రోపకారాయ భూమిర్నల్ల్యాఽసృజ ద్దమ్బికా. ॥ ౫
నిశ్వాసమారుతై ర్వేదా నృచం సామ యజు స్తథా..
అథర్వాణం మహామంత్రం మహిమ్నా స్వేన చాసృజత్ ।
కావ్యనాట్యా ద్యలంకారా వసృజ స్మధురో క్తిభిః ।
సరస్వతీం జిహ్వయా చ ససర్జ సకలప్రసూః ॥ ౬
చుబుకేన చకోరాక్షీ వేదాంగాని ససర్జ షట్ ।
మీమాంసాం న్యాయతంత్రం చ పురాణం ధర్మసంహితాం॥౭
కణ్ఠోర్ధ్వ రేఖతంత్రేణ ససర్జ సకలామ్బికా ।
ఆయుర్వేదం ధను ర్వేదం కణ్ఠమధ్యమ రేఖయా ॥ ౮
గాంధర్వం శిల్పశాస్త్రం చ కంఠాధస్తన రేఖయా ।
చతుష్షష్టిశ్చ విద్యానాం కణ్ఠసూపభువాఽసృజత్ ॥ ౧౦
ఛందాంసి చాంసదేశేన గోస్తనాత్ర్ర్యదనాగమం ।
అష్టౌ కులమహీంద్రాశ్చ స్తనాభ్యా మసృజ త్పరిసూః॥ ౧౧
పార్శ్వాభ్యా మంతరిక్షం చ దిశశ్చ సకలా అపి ।
ఆనందశక్తిం మనసా పాశా నష్టౌ చ బాహునా ॥
రోమావళ్యా సమస్తాంశ్చ శేషాదిఫణినాయకాన్ ।
కరాంగుళీభిః కామస్య బాణా న్పంచ ససర్జసా ॥ ౧౩
కరాంగుళినఖా గ్రైశ్చ మత్స్యకూర్మాదికా స్తనూః ।
మత్స్యః కూర్మవరాహౌ చ నారసింహోఽథ వామనః ॥ ౧౪
రామో రామశ్చ రామశ్చ కృష్ణః కల్కి రిమే దశ ।
ప్రాత స్సంధ్యాం సాయం సంధ్యాం పాణిర క్తత్విషాఽసృజత్ ।

ఇంద్రశ్చాగ్నిశ్చ ముఖతః ప్రాణా ద్వాయు రజాయత ।
నాభ్యా ఆసీ దంతరిక్షం శీర్ష్ణో ద్యౌస్సమవర్తత ॥ ౧౬
పద్భ్యాం భూమిశ్చ జనితా ధర్మాధర్మాచ వీక్షణాత్ ।
స్మితేన పరమానందం ససృజే చారుచక్షుషా ॥ ౧౭
పురుషం నాభికందేన ప్రకృతిం నాభిమూలతః ।
మహత్తత్త్వం నితమ్బేన ససర్జ జగదమ్బికా ॥ ౧౮
ఊరుమూలా దహంకార స్తన్మాత్రాశ్చైవ జానుతః ।
జంఘాయాః పంచభూతాని జగన్మాతుశ్చ జజ్ఞిరే ॥ ౧౯
గుల్ఫేన సప్తజలధీ న్పార్ష్ణినా చక్రవాళకం ।
పాదామ్బుజతలేనాపి రసాతల మథాసృజత్ ॥ ౨౦
రోమజాలం జగన్మాతు ర్వనస్పతి ఘటోద్భవ !
గావో హ జజ్ఞిరే తస్మాత్తస్మా జ్జాతా అజావయః ॥ ౨౧
బ్రాహ్మణా ముఖత స్తస్యా స్సమ్ప్రాప్తా దీప్తరోచిషః ।
అత స్తే ముఖసంజాతా విద్యాతన్త్రైః ప్రకీర్తితాః ॥ ౨౨
బాహుదేశా త్సముత్పన్నాః క్షత్రియాః క్షాత్రజీవినః ।
అథ తస్యా జగన్మాతు రూరుజా వణిజోఽభవన్ ॥ ౨౩
అత స్తే లాభసమ్పన్నాః కృత్యై రూరుదృఢాసనైః ।
పద్భ్యాం శూద్రా అజాయంత తస్యాః కామేశయోషితః ॥ ౨౪
అత స్తే పాదసంచారై ర్ద్విజశుశ్రూషకా స్స్మృతాః ।
ఉద్గతా రోమకూపేభ్యో లలితాయా మహౌజసః ॥ ౨౫
[illegible]జ్ఞానాం మహాస్త్రాణాం సృష్టిః కుమ్భసముద్భవ !

స్వైదీ సృష్టి స్స్వేదజాలా న్మధ్యా జ్వారాయపీ పునః ॥ ౨౬
ఆజ్ఞే చ గుల్భపిణ్డాభ్యాం సృష్టిస్తస్యా స్సముద్గతా ।
నాసత్యౌ నాసికాభాగా దసృజ్యేతాం మహౌజసా ॥ ౨౭
కీర్తి ర్దంతప్రభాయాశ్చ పుష్టి రానస్థసమ్పదః ।
కాంతి స్తస్యా గండతలా త్సంప్రవృత్తా ఘటోద్భవ ! ౨౮
హృదయాచ్చ పరాశక్తే రకలంకశశిప్రభా ।
సమస్తమాతృకారూపా బాలా తాత్రీయరూపిణీ ॥ ౨౯
బుద్ధేశ్చ లలితాదేవ్యా శ్శ్యామలా పరమేశ్వరీ ।
వీణాశుకలసత్పాణి ర్జాతా సంగీతయోగినీ ॥ 30
అహంకారా త్సముత్పన్నా మేఘశ్యామల విగ్రహా ।
మహావార్తాలికా దేవీ ప్రోత్రివక్త్రిసముజ్జ్వలా ॥ 3౧
స్మితా ద్విఘ్నేశ్వరో జాతో మదక్షిన్నకటస్థలః ।
సిద్ధలక్ష్మ్యంకితోత్సంగో బాలార్కసదృశద్యుతిః ॥ 3౨
తస్యా షట్చక్రనిలయా త్రిడామ్నాయా స్సముద్గతాః ॥
క్రీడావిశేషా ద్బాలాఽభూ దక్షరత్రితయాత్మికా ॥ 33
సమ్పత్కరీ నామ దేవీ జాతా దేవ్యంకుశాయుధాత్ ।
జాతా పాశాయుధా ద్దేవ్యా లలితాయా హయానన ! 3౪
తాలుదేశా త్సముత్పన్నా దేవ్యా శ్రీ నకులీశ్వరీ ।
రశ్మిమాలాచ సర్వాపి గాయత్రీ త్రిపదావధి ॥
తస్యాస్తు కుణ్డలీశక్తే రుత్పన్నా లలితౌజసః ।
దేవాశ్చ దేవయోన్యశ్చ నానాతిర్యగ్గణా అపి ॥ 35

ఉత్పన్నా పరమేశాన్యా స్స్వగాత్రాత్ కుమ్భసమ్భవ !
రక్తధాతోః ప్రాణశక్తి ర్మాంసధాతో ర్మహాబలమ్ ॥ ౩౭
మేదసో లలితాదేవ్యా భూతి స్సన్నతి రేవ చ ।
అస్థ్న శ్చాస్యా స్సముత్పన్నా న్యఙ్కుశప్రముఖాన్యపి ॥ ౩౮
మహాయుధాని దివ్యాని జగతా మభిగుప్తయే ।
యజ్ఞవిద్యా గుహ్యవిద్యా స్స్వాత్మవిద్యా చ మజ్జతః ॥ ౩౯
తస్యాశ్చ రజస శ్శుద్ధా దమృతం చైవ వారుణీ ।
అఙ్గసౌన్దర్యతో లక్ష్మీః కటాక్షేణ మనోభవః ॥ ౪౦
పాదేన పాదగుల్ఫేన జఙ్ఘయా జానునాపి చ ।
ఊరుణా చోరుమూలేన నితమ్బా జ్జఘనేన చ ॥ ౪౧
మధ్యేన స్తనయుగ్మేన బాహుభ్యా మంసదేశతః ।
కణ్ఠేన శిరసా చైవ యథాసఙ్ఖ్యం ససర్జ సా ॥ ౪౨
మహాపాతాళకం లోకం తథా పాతాళ మప్యథ ।
రసాతలాఖ్యం లోకం చ మహాతల మథో మునే ॥ ౪౩
సుతలం చ మహాభాగ! వితలం చాతలం తథా ।
భూలోకం సభువర్లోకం సువర్లోకం తథైవ చ ॥ ౪౪
మహర్జన స్తపోలోకాం స్సత్యలోకం చ సాఽసృజత్ ।
త్రైలోక్యమోహనే చక్రే యాః ప్రోక్తా అణిమాదయః ॥ ౪౫
బ్రాహ్మ్యాదయ స్సముద్రాశ్చ తాలుమూలేన సాఽసృజత్ ।
తదధిష్ఠానదేవీం చ త్రిపురాం స్వాంశతోఽసృజత్ ॥ ౪౬
తా దేవ్యః ప్రకటాభిఖ్యా వపుష్యుత్పన్నే మహాద్యుతే ।

దేవీ చక్రరథే పర్వ్యే నవమం సముపాశ్రితాః ॥ ౪౭
సర్వాశాపూరణాభిఖ్యం చక్రం సృష్ట్వా చ తద్గతాః ।
కామాకర్షిణిముఖ్యాశ్చ గుప్తాఖ్యా అసృజ త్త్వరా ॥ ౪౮
స్వాధిష్ఠానప్రదేశేన సుధాసూతికలామయీః ।
తదధిష్ఠానదేవీం చ త్రిపురేశీ మథాసృజత్ ॥ ౪౯
తాశ్చ చక్రరథ స్యాస్య పర్వాష్టమ ముపాశ్రితాః ।
అథ సా మణిపూరేణ సర్వసంక్షోభణాభిధమ్ ॥ ౫౦
సృష్ట్వా చక్రం తద్గతాశ్చ దేవీ గుప్తతరాభిధాః ।
తదధిష్ఠానదేవీం చ ససర్జ పురసుందరీమ్ ॥ ౫౧
తాశ్చ దేదీప్యమానాభా స్సప్తమం పర్వ సంశ్రితాః ।
చక్రరాజరథేన్ద్రస్య లలితాధిష్ఠితస్య చ ॥ ౫౨
అనాహత మహాచక్రాల్లలితాయా స్సముద్గతమ్ ।
సర్వసౌభాగ్యదం నామ తస్మాన్న దేవ్య శ్చతుర్దశ ॥ ౫౩
సమ్ప్రదాయాభిధా స్సృష్ట్వా స్తదధీశా నాయికా ।
పురవాసిన్యభిఖ్యాతా తాశ్చ దీపసమప్రభాః ॥ ౫౪
చక్రరాజరథేన్ద్రస్య షష్ఠం పర్వ సమాశ్రితాః ।
ఆజ్ఞాచక్రా న్మహేశాన్యా శ్చక్రం సర్వార్థసాధకమ్ ॥ ౫౫
ఉద్గతం తద్గతా దేవ్యః కులోత్తీర్ణా కృతాభిధాః ।
తదధిష్ఠానదేవీ చ త్రిపురాశ్రీ స్సమీరితా ॥ ౫౬
తాశ్చ స్ఫురచ్ఛశాఙ్కాభా శ్చక్రరాజరథోత్తమే ।
పఞ్చమం పర్వ సంరూఢా లలితాదేవతాజ్ఞయా ॥ ౫౭

విశుద్ధచక్రా దీశానాస్సర్వరక్షాకరాభిధమ్।
చక్రం సముద్గతం తత్ర దేవతా అపి తద్భవాః ॥ ౫౮
నిగర్భయోగినీనామ్నా ప్రథితాః ప్రకటౌజసః ।
తదధిష్ఠానదేవీ చ ప్రోక్తా త్రిపురమాలినీ ॥ ౫౯
తాస్సర్వాః పరమేశాన్యా భ్రూసంజ్ఞాయా అనుగ్రహాత్ ।
చతుర్థం పర్వ సంరూఢా శ్చక్రరాజరథోత్తమే ॥ ౬౦
అథ శ్రీలలితాదేవ్యా బ్రహ్మరన్ధ్రాత్సముద్గతమ్ ।
సర్వరోగహరం చక్రం తత్రస్థా దేవ్యశ్చ తద్భవాః ॥ ౬౧
రహస్యయోగినీనామ్నా ప్రథితా వాగధీశ్వరాః ।
తదధిష్ఠానదేవీ త్రిపురాసిద్ధా ప్రకీర్తితా ॥ ౬౨
తాశ్చ దేవ్యాజ్ఞయా సర్వా శ్చక్రరాజరథోత్తమే ।
తృతీయం పర్వ సంరూఢా బాలార్కసదృశత్విషః ॥ ౬౩
ద్వాదశాన్తమహాచక్రా ల్లలితాయా స్సముద్గతమ్ ।
సర్వసిద్ధికరం చక్రం తత్రస్థా దేవ్యశ్చ తద్భవాః ॥ ౬౪
అతిపూర్వరహస్యాఖ్యాః కామేశీప్రముఖాస్తు తాః ।
తదధిష్ఠానదేవీ చ త్రిపురామ్బా ప్రకీర్తితా ॥ ౬౫
తాశ్చ దేవ్యాజ్ఞయా సర్వా జ్వాలత్కాలానలప్రభాః ।
చక్రరాజరథేన్ద్రస్య ద్వితీయం పర్వ సంశ్రితాః ॥ ౬౬
అథ శ్రీలలితాదేవ్యా మహాస్సమహోదధేః ।
ఉద్గతం ప్రథమం చక్రం సర్వానన్దమయాహ్వయమ్ ॥ ౬౭
బిన్దుపీఠం చ తన్నామ్నా నామ శ్రీపీఠ మిత్యపి ।

మహాపీఠం చ తన్నామ తత్రస్థాం దేవతాం శృణు ॥ ౧౮
పరాపరరహస్యాఖ్యా స్వయ మేవాత్ర వర్తతే ।
మహాచక్రేశ్వరీ సైవ మహాత్రిపురసున్దరీ ॥ ౧౯
చక్రరాజరథేన్ద్రస్య మధ్యమం పర్వ సంస్థితా ।
ఏవం నవవిధం చక్రం భణ్డాసురజయార్థినీ ॥ ౨౦
పున స్స్వహృదయాకాశా త్సృష్ట్వా మార్తాణ్డభైరవమ్ ।
తస్య బిమ్బా త్సమాకృష్టం తిథిచక్రం మహోదయమ్ ॥ ౨౧
తత ష్షోడశసఙ్ఖ్యాతా స్స్వరా దీప్తా స్సముద్గతాః ।
తేభ్య శ్చాభ్యుద్గతా నిత్యాః కామేశీప్రముఖా మునే ! ౨౨
తాశ్చ దేవీసమాకారా దేవ్యా ఏవాంశ మాశ్రితాః ।
తిథినిత్యా స్సమాఖ్యాతా స్తత్తత్తిథ్యభిమానికాః ॥ ౨౩
సర్వానన్దమయాఖ్యస్య పరితో దశ పఞ్చ చ ।
స్థానా న్యాశ్రిత్య వర్తన్తే రథమధ్యమపర్వణః ॥ ౨౪
అఙ్గదేవ్యశ్చ షట్తస్యా హృదయా చ్ఛిరసోఽపి చ ।
శిఖాయాః కవచా చ్చైవ దృక్త్రయా స్నిజకాయుధాత్ ॥ ౨౫
ఉత్పాదితా మహాభాగా జ్వలత్కాలాగ్ని తేజసః ।
చతుర్దిక్షు చ మూలే చ వహ్నీశాసురవాయుషు ॥ ౨౬
షట్సు స్థానేషు వాసిన్య స్సుతీక్ష్ణాయుధమణ్డితాః ।
భండాసురవధార్థాయ ప్రవృత్తాం పరమేశ్వరీమ్ ॥ ౨౭
రక్షన్త్యః పరశ స్త్రేభ్య స్సావధానాః ప్రకీర్తితాః ।
ఏవం శక్తిమయం చక్రం కల్పయిత్వా రథోత్తమే ॥ ౨౮

ఉవాచ నిజభర్తారం కామేశ్వర మృషీశ్వర ।

శ్రీలలితా :-

ఆవా ముత్పాదితౌ నాథ! భణ్డాసురవధాయ హి ॥ ౭౯
మహాయాగకృతోత్సాహైః ప్రవిష్టై శ్చానలం సురైః ।
తస్మా త్తేషాం హితం కార్యం హన్తవ్యో భణ్డదానవః ॥ ౮౦
సృజ త్వమపి మత్సంగా చ్ఛివచక్రం మహోదయం ।
ఇత్యుక్తో లలితాదేవ్యా శివకామమహేశ్వరః । ౮౧
ముఖహ్రుంకారమాత్రేణ నాథ శ్చక్ర మథాఽసృజత్ ।
తచ్చ దివ్యౌఘసిద్ధౌఘమానవౌఘవిభేదతః ॥ ౮౨
త్రిధా విభక్తం తజ్జ్ఞేయం తత్సనాథా మహౌజసః ।
కామేశ్వరసమాకారా నానాశస్త్రోజ్జ్వలత్కరాః ॥ ౮౩
ప్రోక్తాః పరేశమిత్రేశప్రముఖా దైత్యమర్దనాః ।
సమ్ప్రదాయకరా దేవ్యా స్త్రయోవింశతి కీర్తితాః ॥ ౮౪
శ్రీకామేశ్వరనాథస్య భ్రూసంజ్ఞాం ప్రాప్య తే ముదా ॥
సర్వానందమయాఖ్యస్య పశ్చాత్స్థాన ముపాశ్రితాః ॥ ౮౫
బుద్ధ్యహంకారజనితే యే ప్రోక్తే దేవతే పురా ।
శ్యామలాకోలముఖ్యాఖ్యే ద్వే తయో రాద్యాం తు దేవతాం ॥
ప్రధానమంత్రిస్థానీయ మభిషిచ్య సుధారసైః ।
శక్తిరాజ్యస్య సర్వస్య భర్త్రీం సా లలితాఽకరోత్ ॥ ౮౬
ప్రధానత్వద్యోతనాయ స్వహస్తాంగుళిసంస్థితం ।
ముద్రాంగుళీయకం ప్రాదా త్తస్యై చ నత్వా త దగ్రహీత్ ॥

అథ ద్వితీయా కోలాస్యా భుజార్జితపరాక్రమా ।
యాఽస్తి తాం లలితాదేవీ దండనాథా మకల్పయత్ ॥ ౮౯
దండనాథాభిషేకం చ కృత్వా తీర్థపయోహరైః ।
భూయుగా న్ముసలం సీర ముద్ధృత్యాఽస్యై దదౌ చ సా॥
తస్మా త్సా శక్తిరాజ్యేఽస్మి న్నాజ్ఞాచక్రప్రవర్తినీ ।
దుష్టసంహారిణీ శిష్టపాలినీ పరికీర్తితా ॥ ౯౧
మంత్రినాథా దండనాథా దేవ్యా సంగ్రామహేతవే ।
చక్రం రాజరథా త్స్వీయా దుత్పాట్య రథయుగ్మకం॥ ౯౨
దదౌ చ లలితాదేవీ భండాసురవధార్థినీ ।
తే ఉభే రథ మారూఢే యథా స్వరథపర్వసు ॥
స్థాపయామాసతు స్సృష్టా శ్శక్తీ స్స్వయ ముదాయుధాః ।
తయోశ్చ రథయో ర్నామ ప్రబ్రవీమి మునే! శృణు ॥ ౯౩
కిరిచక్రం దండనాథానివాసరథ ఉచ్యతే ।
గిరిచక్రమితి ప్రోక్తో మంత్రిణ్యాస్తు మహారథః ॥ ౯౪
ఏవం భండాసురవధే సముద్యుక్తా మహేశ్వరీ ।
విధానత్రిత్రయం కృత్వా పున రేవం వ్యచారయత్ ॥ ౯౫
స దురాత్మా మహావీర్యో దుర్జయశ్చ సురాసురైః ।
తస్య నిగ్రహణార్థాయ సృజామి బహుయోగినీః ॥ ౯౬
ఇతి కృత్వా మతిం దేవీ లలితాపరమేశ్వరీ ।
భండాసురం ప్రతి క్రోధహుంకారం వితతాన హ ॥ ౯౭
తస్మా ద్ధుంకారనినదా ద్యోగిన్య ష్షష్టికోటయః ।

చతుష్కోట్యధికా జాతా స్తావంతో భైరవా అపి ॥ ౯౯
పరార్ధసంఖ్యాఽతిక్రాన్తా నానావేషవిభూషణాః ।
జ్వలద్భిమ్ప్రహరణైః దైత్యరక్తపిపాసితాః ॥ ౧౦౦
అనేకాః శక్తయో జాతా స్స్ఫురద్రత్నవిమానగాః ।
తాసాం మహాయోగినీనా ముద్గణై రట్టహాసజైః ॥ ౧౦౧
ఘోరైః స్తుములితం విశ్వం ఘోరనిర్ఘాతభీషణైః ।
తా యోగిన్య స్సమస్తాశ్చ దేవీం చక్రరథస్థితాం ॥ ౧౦౨
బద్ధాంజలిపుటా నేము ర్నిరుద్ధహరిదంతరాః ।
త న్మహాయోగినీచక్ర మాలోక్య లలితేశ్వరీ ॥ ౧౦౩
అత్యంతహృష్టహృదయా భృశ ముత్సాహ మాస్థితా ॥ ౧౦౪

ఇతి శ్రీ బ్రహ్మాండపురాణే ఉత్తరభాగే లలితోపాఖ్యానే
హయగ్రీవాగస్త్యసంవాదే లలితాకృతజగత్సృష్ట్యాది
కథనంనామ ద్వావింశోఽధ్యాయః.

—•—

భండాసురవధాయ దేవీప్రస్థానమ్

హయగ్రీవః :—

అథ సా జగతాం మాతా లలితా పరమేశ్వరీ ।
త్రైలోక్యకంటకం భండం దైత్యం జేతుం వినిర్యయౌ ॥ ౧
కృత్వా మర్దళికాకారం సప్తామ్భోరాశయ స్తథా ।
ప్రభూతమర్దళధ్వానైః పూరయామాసు రమ్బరం ॥ ౨
మృదంగా మురజాశ్చైవ పటహా ఢక్కలింగణాః ।

శైలుకా ఝల్లరీసంఘా హుడుక్కా ఘుడువా ఘటాః ॥ ౩
ఆనకాః పణవాశ్చైవ గోముఖా శ్చార్ధచన్ద్రకాః ।
యవమధ్యా ముష్టిమధ్యా మండవో డిండిమా అపి ॥ ౪
ఝర్ఝరా శ్చర్చరీతాళా అంకాల్యలింగ్యప్రభేదకాః ।
ఊర్ధ్వకా శ్చైవ తంపోటా నిస్సాణా బర్బరాః పరే ॥ ౫
హుంకారాః కాకతుండాశ్చ వాద్యభేదా స్తథాపరే ।
దధ్వను శ్శక్తిసేనాభి రాహతా స్సమగోద్యమే ॥ ౬
లలితాపరమేశాన్యా అంకుశాస్త్రా త్సముద్గతా ।
సమ్పత్కరీనామ దేవీ చచాల సహశక్తిభిః ॥ ౭
అనేకకోటిమాతంగతురంగరథపంక్తిభిః ।
సేవితా తరుణాదిత్యపాటలా సమ్పదీశ్వరీ ॥ ౮
మత్త ముద్దండసంగ్రామరసికం శైలసన్నిభం ॥
రణకోలాహలం నామ సాఽఽరురోహ మతఙ్గజమ్ ॥ ౯
తా మన్వ గాయయా సేనా మహతీ ఘోరరావిణీ ।
లోలాభిః కేతుమాలాభి రుల్లిఖన్తీ ఘనాఘనాన్ ॥ ౧౦
తస్యాశ్చ సమ్పన్నాథాయాః పీనస్తనసుసఙ్కటః ।
కఙ్కటో ఘనసన్నాహో రురుచే వక్షసి స్థితః ॥ ౧౧
కమ్పమానా ఖడ్గలతా వ్యరుచ త్తత్కరే ధృతా ।
కుటిలా కాలనాథస్య భ్రుకుటీవ భయంకరా ॥ ౧౨
ఉత్పాతవాతసఙ్ఘాతచాలితా ఇవ పర్వతాః ।
తా మన్వగాయయుః కోటిసఙ్ఖ్యాతాః కుఞ్జరోత్తమాః ॥ ౧౩

అథ శ్రీలలితాదేవ్యాః శ్రీపాశాయుధసమ్భవః ।
అతిత్వరితవిక్రాన్తి రశ్వారూఢాఽచల త్వరః ॥ ౧౪
తయా సహ హయప్రాయం సైన్యం హేషాతరఙ్గితమ్ ।
వ్యచల త్ఖురకుద్దాలనిర్దారిత మహీతలమ్ ॥ ౧౫
వనాయుజాశ్చ కామ్బోజా ఆరట్టా సిన్ధుదేశజాః ।
టఙ్కణాః పార్వతీయాశ్చ పారశీకా స్తథాఽపరే ॥ ౧౬
ఆజానేయా ఘట్టఫురా ఘురట్టాః కాలవన్తిజాః ।
బాహ్లీకేయా వనోద్భూతా గాన్ధర్వా శ్చాపరే హయాః ॥ ౧౭
ప్రాగ్దేశజాశ్చ కైరాతాః ప్రాన్తదేశోద్భవా అపి ।
వినీతా స్సాధువోఢారో వేగిన స్స్థిరచేతసః ॥ ౧౮
స్వామిచిత్తవిశేషజ్ఞా మహాయుద్ధసహిష్ణవః ।
లక్షణై ర్బహుభి ర్యుక్తా జితక్రోధా జితశ్రమాః ॥ ౧౯
పఞ్చధారాసు శిక్షాఢ్యా వినీతాగ్ధపులాయితాః ।
ఫాలశుక్తిశ్రియా యుక్తా శ్శ్వేతశుక్తిసమన్వితాః ॥ ౨౦
దేవపద్మం దేవమణిం దేవస్వస్తిక మేవ చ ।
అర్ధస్వస్తికశుక్తిం చ పుంస్వరం పుష్పగన్ధికమ్ ॥ ౨౧
ఏతాని శుభలక్ష్మాణి జయరాజ్యప్రదాని చ ।
వహన్తో వాతజవనా వాజిన స్తాం సమన్వయుః ॥ ౨౨
అపరాజితనామాన మతితేజస్వినం చలమ్ ।
అత్యన్తోత్తుఙ్గవర్ష్మాణం కలికావిలసన్ముఖమ్ ॥ ౨౩
పార్శ్వద్వయేఽపి పతితస్ఫురత్కేసరమణ్డలమ్ ।

స్థూలవాలధివిక్షేపవిక్షిప్యమాణపయోధరమ్ ॥ ౨౪
జఙ్ఘాకాణ్డసమున్నద్ధమణికిఙ్కిణిభాసురమ్ ।
వాదయన్త మివోచ్చణ్డైః ఖురనిష్ఠురకుట్టనైః ॥ ౨౫
భూమణ్డలమహావాద్యం విజయస్య సమృద్ధయే ।
హేషమాణం ప్రతిముహు స్సందర్శితగతిక్రమమ్ ॥ ౨౬
ఆలోలచామరవ్యాజా ద్వహన్తం పక్షతీ ఇవ ।
భాణ్డై ర్మనోహరై ర్యుక్తం ఘ ర్ఘరీజాలమణ్డితం ॥ ౨౭
హేషా ఘోషస్య కపటా ద్ధుఙ్కుర్వాణ మివాఽసురాన్ ।
అశ్వారూఢా మహాదేవీ సమారూఢా హయం యయౌ ॥
చతుర్భిర్బాహుభిః పాశ మఙ్కుశం వేత్రమేవ చ ।
హయవల్గం చ దధతీ బహువిక్రమశాలినీ ॥ ౨౯
తరుణాదిత్య సఙ్కాశప్రోల్లసత్కాన్తితరంగిణీ ।
సఞ్చచాల హయారూఢా స స్త్రియ స్త్రీవ వాజినమ్ ॥ ౩౦
అథ శ్రీదణ్డనాథాయా నిర్యాణపటహధ్వనిః ।
ఉద్దణ్డ సిన్ధునిధ్వాన శ్చకార బధిరం జగత్ ॥ ౩౧
వజ్రబాణైః కఠోరైశ్చ భిన్నత్యః కకుభో దశ ।
అత్యుద్దణ్డభుజోష్మాణ శ్శక్తయః కాశ్చి దుద్ధతాః ॥ ౩౨
కాశ్చి చ్ఛ్రీదణ్డనాథాయా స్సేనానాసీరసఙ్గతాః ।
ఖడ్గం ఫలక మాదాయ ప్రప్లువు శ్చణ్డశక్తయః ॥ ౩౩
అత్యన్త సైన్యసమ్బాధం వేత్రసన్తాడనాశతైః ।
నివారయన్త్యో వేత్రిణ్యో వ్యచల ఇచ్ఛక్తయ శ్శతమ్ ॥ ౩౪

అథ తుఙ్గధ్వజశ్రేణి ర్మహిషాఙ్కా మృగాఙ్కితాః ।
సింహాఙ్కాశ్చైవ బిభ్రాణా శ్శక్తిగణా వ్యచల న్నృపః ॥ ౩౫
తదను శ్రీదణ్డనాథా శ్శ్వేతచ్ఛత్రకదమ్బకైః ।
స్ఫురత్కరాః ప్రచలితా శ్శక్తయః కాశ్చిదుద్ధతాః ॥ ౩౬
దణ్డనాథావినిర్యాణే సఙ్ఖ్యాతీతై స్సితప్రభైః ।
ఛత్రై ర్గగన మారేజే నిస్సఙ్ఖ్యశశిమణ్డలం ॥ ౩౭
అన్యోన్యసక్తై ర్ధవళఛత్రై రన్తర్ఘనీభవన్ ।
తిమిరం నునుదే భూయ స్తత్కాణ్డమణి రోచిషా ॥ ౩౮
వజ్రప్రభాయుధగణచ్ఛాయాపూరితదిఙ్ముఖాః ।
తాళవృన్తా శ్శతవిధాః క్రోడముఖ్యో బలేఽచలన్ ॥ ౩౯
చణ్డోచణ్డాదయ స్తీవ్రా భైరవా శ్శూలపాణయః ।
జ్వలత్కేశపిశఙ్గాభా తటిద్భాసురదిఙ్ముఖాః ॥ ౪౦
దహన్త ఇవ దైత్యౌఘం స్తీక్ష్ణై స్తీక్ష్ణాక్షివహ్నిభిః ।
ప్రచేలు ర్దణ్డనాథాయా స్సేనానాసీరధావినః ॥ ౪౧
అథ పోత్రిముఖీ దేవీ సమానాకృతిభూషణాః ।
తత్సమానాయుధకరా స్తత్సమానస్వవాహనాః ॥ ౪౨
తీక్ష్ణదంష్ట్రావినిష్ఠ్యూతవహ్నిధూమాయితామ్బరాః ।
తమాలశ్యామలాకారాః కపిలక్రూరలోచనాః ॥ ౪౩
సహస్రమహిషారూఢా స్తా దేవ్య స్సూకరాననాః ।
అథ శ్రీదణ్డనాథా చ కిరిచక్రరథోత్తమాత్ ॥ ౪౪
అవరుహ్య మహాసింహ మారురోహ స్వవాహనమ్

వ్రజఘోష మితి ఖ్యాతం ధూతకేసరమణ్డలమ్ ॥ ౪౫
వ్యాత్తాస్యం వికటాకారం విశఙ్కటవిలోచనమ్ ।
దంష్ట్రాకటకటాత్కారబధిరీకృతదిఙ్ముఖమ్ ॥ ౪౬
ఆదికూర్మకఠోరాస్థికర్పరప్రతిమై ర్నఖైః ।
విక్షుణ్ణ మివ భూచక్ర మాపాతాళనిమజ్జిభిః ॥ ౪౭
యోజనత్రయ ముత్తుంగం వేగా దుద్ధతవాలధిమ్ ।
సింహవాహన మారుహ్య వ్యచల ద్దణ్డనాయికా ॥ ౪౮
తస్యా మసురసంహారప్రవృత్తాయాం జ్వలత్క్రుధి ।
ఉద్వేగం బహుళం ప్రాప త్రైలోక్యం సచరాచరమ్ ॥ ౪౯
కి మసౌ భక్షతి రుషా విశ్వ మద్యైవ పోత్రిణీ ।
కిం వా ముసలఘాతేన భూమిం ద్వేధా కరిష్యతి ॥ ౫౦
అథవా హలనిర్ఘాతైః క్షోభయిష్యతి వారిధీన్ ।
ఇతి త్రస్తమనా స్సర్వో గగనే నాకినాం గణః ॥ ౫౧
దూరదూరవిమానశ్చ సత్రాసం తా ముదైక్షత ।
వవన్దిరే చ తే దేవా బద్ధాఞ్జలిపుటాఞ్చితాః ॥ ౫౨
ముహు ర్ద్వాదశనామాని కీర్తయన్తో నభస్స్థలే ।

అగస్త్యః :—

కాని ద్వాదశ నామాని తస్యా దేవ్యా వద ప్రభో ! ౫౩
అశ్వానన! మహాప్రాజ్ఞ! యేషు మే కౌతుకం మహత్ ।

హయగ్రీవః :—

శృణు ద్వాదశ నామాని తస్యా దేవ్యా ఘటోద్భవ ! ౫౪

తతస్సా వ్యాకర్ణనాఘూర్ణితా ప్రసన్నా సాఽభవిష్యతి ।
పఞ్చమీ దణ్డనాథా చ సఙ్కేతా సమయేశ్వరీ ॥ ౫౫
తథా సమయసఙ్కేతా వారాహీ పోత్రిణీ తథా ।
వార్తాలీ చ మహాసేనాప్యాజ్ఞా చక్రేశ్వరీ తథా ॥ ౫౬
అరిఘ్నీ చేతి సంప్రోక్తం నామద్వాదశకం మునే !
నామద్వాదశకాభిఖ్యవజ్రపఞ్జరమధ్యగః ॥ ౫౭
సఙ్కటే దుఃఖమాప్నోతి న కదాచన మానవః ।
ఏతైర్నామభిరభ్రస్థాస్సఙ్కేతాం బహు తుష్టువుః ॥ ౫౮
తేషామనుగ్రహార్థాయ ప్రచచాల చ సా పునః ।
అథ సంగీతయోగిన్యా మన్త్రిరాజ్ఞీపదస్పృశః ॥ ౫౯
నిర్యాణసూచనకరీ దివి దధ్వాన కాహలీ ।
శృంగారప్రాయభూషాణాం శాద్వలశ్యామలత్విషాం ॥ ౬౦
వీణాసనాథపాణీనాం శక్తీనాం నిర్యయౌ బలం ।
కాశ్చిద్గాయన్తి నృత్యన్తి మత్తకోకిలనిస్వనాః ॥
కాశ్చిత్కాదంబరీపానకషాయితవిలోచనాః ।
వందిమాగధరూపాశ్చ కాశ్చిదన్యాః కలస్వనాః ॥ ౬౧
వీణావేణుమృదంగాఢ్యాస్సవిలాసపదక్రమాః ।
ప్రచేలుశ్శక్తయశ్శ్యామా హర్షయన్త్యో జగజ్జనాన్ ॥ ౬౨
మయూరవాహాః కతిచిత్కతిచిద్ధంసవాహనాః ।
కతిచిన్నకులారూఢాః కతిచిత్కోకిలాసనాః ॥ ౬౩
సర్వాశ్చ శ్యామలాకారాః కాశ్చిత్కర్ణీరథస్థితాః ।

కదమ్బమధుమత్తాశ్చ కాశ్చి దారూఢసైన్ధవాః ॥ ౧౫
మంత్రినాథాం నమస్కృత్య సమ్ప్రచేలుః పురఃపురః ।
అథాఽరుహ్య సముత్తుంగగేయచక్రం మహారథం ॥ ౧౬
బాలార్కవర్ణకవచా మదారుణవిలోచనా ।
ఈషత్ప్రస్వేదకణికా మనోహరముఖామ్బుజా ॥ ౧౭
ప్రేషయన్తీ కటాక్షేణ కిఞ్చిద్భ్రూవల్లితాణ్డవైః ।
సమస్త మపి తత్సైన్యం శక్తీనా ముద్ధతోద్ధతం ॥ ౧౮
పిఞ్ఛత్రికోణచక్రేణ బిరుదేన మహీయసా ॥
ఆసామాద్యేన చాఽన్యాసాం శక్తీనా ముజ్జ్వలోదయా ॥
నిర్జగామ ఘనశ్యామా శ్యామలా మంత్రినాయికా ।
తాం తుష్టువు ష్షోడశభి ర్నామభి ర్నాకవాసినః ॥ ౨౦
తాని షోడశనామాని సమాకర్ణయ కుమ్భజ !
సఙ్గీతయోగినీ శ్యామా శ్యామలా మంత్రినాయికా ॥ ౨౧
మంత్రిణీ సచివేశానీ ప్రధానేశీ శుకప్రియా ।
వీణావతీ వైణికీ చ ముద్రిణీ ప్రియకప్రియా ॥ ౨౨
నీపప్రియా కదమ్బేశీ కదమ్బవనవాసినీ ।
సదామదా చ నామాని షోడశైతాని కుమ్భజ ! ౨౩
ఏతై ర్య స్సచివేశానీం సకృత్ స్తౌతి శరీరవాన్ ।
తస్య త్రైలోక్య మఖిలం వశే తిష్ఠ త్యసంశయః ॥ ౨౪
మంత్రినాథా యత్ర యత్ర కటాక్షం వికిర త్యసౌ ।
తత్రతత్ర గతాశఙ్కం శక్తిసైన్యం పతత్యలం ॥ ౨౫

లలితాపరమేశాన్యా రాజ్యచర్చా తు యావతీ ।
శక్తీనామపి చర్చా యా సా సర్వా తద్వశంవదా ॥ ౭౬
అథ సఙ్గీతయోగిన్యాః కరస్థశుకపోతకాత్ ।
నిర్జగామ ధనుర్వేదో వహం త్సజ్యం శరాసనం ॥ ౭౭
చతుర్బాహుయుతో వీర స్త్రిశిరా స్త్రివిలోచనః ।
నమస్కృత్య ప్రధానేశీ మిదమాహ స భక్తిమాన్ ॥ ౭౮
దేవి భణ్డాసురేన్ద్రస్య యుద్ధాయ త్వం ప్రవర్తసే ।
అత స్తవ మయా సాహ్యం కర్తవ్యం మంత్రినాయికే! ౭౯
చిత్రజీవ మిదం నామ్నా కోదణ్డం సుమహత్తరం ।
గృహాణ జగతా మమ్బ! దానవానాం నిబర్హణం ॥ ౮౦
ఇమౌ చాక్షయబాణాఢ్యౌ తూణీరౌ స్వర్ణచిత్రితౌ ।
గృహాణ దైత్యనాశాయ మమాఽనుగ్రహహేతవే ॥ ౮౧
ఇతి ప్రణమ్య శిరసా ధనుర్వేదేన భక్తితః ।
అర్పితం చాపతూణీరం జగ్రాహ ప్రియకప్రియా ॥ ౮౨
చిత్రజీవం మహాచ్చాప మాదాయ చ శుకప్రియా ।
విస్ఫారం జనయామాస హూర్ఙ్కృత్య మూర్ధ్ని భూరిశః ॥ ౮౩
సఙ్గీతయోగినీచాపధ్వనినా పూరితం జగత్ ।
నాకాఽలయానాం చ మనో నవయా ఽనందసమ్పదా ॥ ౮౪
యంత్రిణీ తంత్రిణీ చైవ ద్వే తస్యాః పరిచారికే ।
శుకం వీణాం చ శిరసా వహన్త్యౌ పరిచేరతుః॥ ౮౫
ఆలోలవలయక్వాణవర్ధిష్ణుగుణనిస్వనం ।

ధారయంతీ ధనుః శ్యామా చకారాఽరిమనోజ్వరం ॥ ౮౬
చిత్రజీవశరాసేన భూషితా గీతయోగినీ ।
కాదమ్బినీవ రురుచే కందళ చ్ఛక్రకార్ముకా ॥ ౮౭
కాళీకటాక్షవ త్తీక్ష్ణో నృత్య ద్భుజగసన్నిభః ।
ఉల్లసం దక్షిణే పాణౌ విలలాస శిలీముఖః ॥ ౮౮
గేయచక్రరథారూఢాం తాం పశ్చా చ్ఛ నిషేవిరే ।
తద్వ చ్ఛ్యామలశోభాఢ్యా దేవ్యో బాణధనుర్ధరాః ॥ ౮౯
సహస్రాక్షౌహిణీసంఖ్యా స్త్రీవవేగా మదాలసాః ।
ఆపూరయంత్యః కకుభః కల్లైః కిలకిలారవైః ॥ ౯౦
అథ చక్రరాజరథనాయకాశ్రితా
జ్వలితాంకుశా ఫణిసమానపాశభృత్ ।
కలనిక్వణ ద్వలయ మైక్షవం ధను
ర్దధతీ ప్రదీ ప్తకుసుమేషుపంచకా ॥ ౯౧
ఉదయ త్సహస్రమహసాం సహస్రశో
వ్యతిపాటలం నిజవపుః ప్రభాఝరం ।
కిరతీ దిశాసు వదనస్య కాంతిభిః
స్సృజతీవ చంద్రమయ మభ్రమండలం ॥ ౯౨
దశయోజనాయతిమతా జగత్త్రయీ
మభివృణ్వతా విశదహాస్తికాత్మనా
ధవళాతపత్రవలయేన భాసురా
శశిమండలస్య సఖతా ముపేయుషా ॥ ౯౩

అభివీజితా చ మణికాణ్డశోభినా
విజయాదిముఖ్యపరిచారికాజనైః ।
నవచంద్రికాలహరికాంతికందళీ
చతురేణ చామరచతుష్టయేన చ ॥ ౯౪
శక్త్యైకరాజ్యపదవీ మభిసూచయంతీ
సామ్రాజ్యచిహ్న శతమండితపార్శ్వదేశా ।
సంగీతవాద్యరచనాభి రధామరాణాం
సంస్తూయమానవిభవా విశదప్రకాశా ॥ ౯౫
వాచా మగోచర మగోచర మేవ బుద్ధే
రీదృక్తయా న కథనీయ మనన్యతుల్యం
త్రైలోక్య గర్భపరిపూరితశక్తిచక్ర
సామ్రాజ్యసమ్పదభిమాన మభిస్పృశంతీ ॥ ౯౬
ఆబద్ధభక్తిపిశునాంజలిశేఖరాణా
మారా దహం ప్రథమికాకృతసేవకానాం ।
బ్రహ్మేంద్రరుద్రహరిముఖ్యసురోత్తమానాం
వక్త్రాణి వర్ధితనుతీని కటాక్షయంతీ ॥ ౯౭
ఉద్దీప్తపుష్పశరపంచకతస్సముత్థై
ర్జ్యోతిర్మయం త్రిభువనం మహసా దధానైః ।
విద్యుత్సమద్యుతిభి రప్సరసాం సమూహై
ర్విక్షిప్యమాణజయమంగళలాజవర్షా ॥ ౯౮
కామేశ్వరీప్రభృతిభిః కమనీయభాభి
స్సంగ్రామవేషరచనాసు మనోహరాభిః !

దీప్తాయుధద్యుతితిరస్కృతభాస్కరాభి
ర్నిత్యాభి రంఘ్రిసవిధే సముపాస్యమానా ॥
శ్రీచక్రనామతిలకం దశయోజనాతి
తుంగధ్వజోల్లిఖితమేఘకదమ్బ ముచ్చైః ।
తీ్రవాభి రావరణశక్తిపరమ్పరాభి
ర్యుక్తం రథం సమరకర్మణి చాలయంతీ ॥ ౧౦౦
పంచాధికై ర్వింశతినామరత్నైః
ప్రపంచపాపప్రశమాయ దక్షైః ।
సంస్తూయమానా లలితా మదుద్భ
స్సంగ్రామ ముద్దిశ్య సముచ్చచాల ॥ ౧౦౧

అగస్త్యః :—

వాజివక్త్ర! మహాబుద్ధే! పంచవింశతినామభిః ।
లలితాపరమేశాన్యా దేహి కర్ణరసాయనం ॥ ౧౦౨

హయగ్రీవః :—

సింహాసనేశీ లలితా మహారాజ్ఞీ పరాంకుశా ।
చాపినీ త్రిపురా చైవ మహాత్రిపురసుందరీ ॥ ౧౦౩
సుందరీ చక్రనాథా చ సామ్రాజ్ఞీ చక్రిణీ తథా ।
చక్రేశ్వరీ మహాదేవీ కామేశీ పరమేశ్వరీ ॥ ౧౦౪
కామరాజప్రియా కామకోటికా చక్రవర్తినీ ।
మహావిద్యా శివానంగవల్లభా సర్వపాటలా ॥ ౧౦౫
కులనాథా ఆమ్నాయనాథా సర్వామ్నాయనివాసినీ ।

శృంగారనాయికా చేతి పంచవింశతినామభిః ॥ ౧౦౬
స్తువంతి యే మహాభాగాం లలితాం పరమేశ్వరీం ।
తే ప్రాప్నువంతి సౌభాగ్య మష్టాసిద్ధీ ర్మహద్యశః ॥ ౧౦౭
ఇతి ప్రచండసంరమ్భం చాలయంతీ మహద్బలం ।
భణ్డాసురం ప్రతి క్రుద్ధా చచాల లలితామ్బికా ॥ ౧౦౮

ఇతి శ్రీమద్బ్రహ్మాణ్డపురాణే ఉత్తరభాగే లలితోపాఖ్యానే హయగ్రీవాగస్త్యసంవాదే శక్తసేనావిజయయాత్రా వర్ణనంనామత్రియోవింశోఽధ్యాయః

— 0 —

చక్రరాజరథపర్వ దేవతావర్ణనమ్

అగస్త్యః :—

చక్రరాజరథేంద్రస్య యాః పర్వాణి సమాశ్రితాః ।
దేవతా ప్రకటాముఖ్యా స్తాసా మాఖ్యాశ్చ మే వద ॥ ౧
సంఖ్యాశ్చ తాసామఖిలా న్వర్ణభేదాంశ్చ శోధనాన్ ।
ఆయుధాని చ దివ్యాని కథయస్వ హయానన ! ౨

హయగ్రీవః :—

నవమం పర్వ దీప్తస్య రథస్య సముపాశ్రితాః ।
దశ ప్రోక్తా స్సిద్ధిదేవ్య స్తాసాం నామాని మ చ్ఛృణు॥ ౩
అణిమా మహిమాచైవ లఘిమా గరిమా తథా ।
ఈశితా వశితాచైవ ప్రాప్తి స్సిద్ధిశ్చ సప్తమీ ॥
ప్రాకామ్య భుక్తిసిద్ధిశ్చ సర్వకామాభిధాఽపరా ।

ఏతా దేవ్య శ్చతుర్బాహుః జపాకుసుమసన్నిభాః ॥ ౫
చిన్తామణిం కపాలంచ త్రిశూలం సిద్ధికజ్జలమ్ ।
దధానా దయయా పూర్ణా యోగిభిశ్చ నిషేవితాః ॥ ౬
తత్ర పరోర్ధ్వభాగే చ బ్రాహ్మ్యాద్యా అష్టశక్తయః ।
బ్రాహ్మీ మాహేశ్వరీ చైవ కౌమారీ వైష్ణవీ తథా ॥ ౭
వారాహీ చైవ మాహేన్ద్రీ చాముణ్డా చైవ సప్తమీ ।
మహాలక్ష్మీ రష్టమీ చ ద్విభుజా శోణవిగ్రహాః ॥ ౮
కపాల ముత్పలం చైవ బిభ్రాణా రక్తవాససః ।
అథ వాన్యప్రకారేణ కేచి ద్ధ్యానం ప్రచక్షతే ॥ ౯
బ్రహ్మాదిసదృశాకారా బ్రహ్మాదిసదృశాయుధాః ।
బ్రహ్మాదీనాం పరం చిహ్నం ధారయ న్త్యః ప్రకీర్తితాః ॥ ౧౦
తస్యా పూర్వాద్యస్థానగతా ముద్రాదేవ్యో మహత్తరాః ।
ముద్రా విరచనాయుక్తై ర్హస్తైః కమలకాన్తిభిః ॥ ౧౧
దాడిమీపుష్పసఙ్కాశాః పీతామ్బరమనోహరాః ।
చతుర్భుజా భుజద్వన్ద్వధృతచర్మకృపాణికాః ॥ ౧౨
మదరక్తవిలోలాక్ష్య స్తాసాం నామాని మచ్ఛృణు ।
సర్వసఙ్క్షోభిణీచైవ సర్వవిద్రావిణీ తథా ॥ ౧౩
సర్వాకర్షిణికా ముద్రా తథా సర్వవశఙ్కరీ ।
సర్వోన్మాదనముద్రా చ షష్ఠీ సర్వమహాఙ్కుశా ॥ ౧౪
సర్వఖేచరముద్రా చ సర్వబీజా తథాపరా ।
సర్వయోనిశ్చ నవమీ తథా సర్వత్రిఖణ్డికా । ౧౫

సిద్ధిర్బ్రాహ్మ్యాదిముద్రాశ్చ హ్యేతాః ప్రకటశక్తయః ।
భణ్డాసురస్య సంహారం కర్తుం చక్రరథే స్థితాః ॥ ౧౬
యా గుప్తాఖ్యాః పూర్వ ముక్తా స్తాసాం నామాని మచ్ఛృణు ।
కామాకర్షిణికా చైవ బుద్ధ్యాకర్షిణికా కలా ॥ ౧౭
అహఙ్కారాకర్షిణీ చ శబ్దాకర్షిణికా కలా ।
స్పర్శాకర్షిణికా నిత్యా రూపాకర్షిణికా కలా ॥ ౧౮
రసాకర్షిణికా చైవ గన్ధాకర్షిణికా కలా ।
చిత్తాకర్షిణికా చైవ ధైర్యాకర్షిణికా కలా ॥ ౧౯
స్మృత్యాకర్షిణికా నిత్యా నామాకర్షిణికా కలా ।
బీజాకర్షిణికా నిత్యా చాత్మాకర్షిణికా కలా ॥ ౨౦
అమృతాకర్షిణీ నిత్యా శరీరాకర్షిణీ కలా ।
ఏతా షోడశ శీతాంశోః కలారూపాశ్చ శక్తయః ॥ ౨౧
అష్టమం పర్వ సమ్ప్రాప్తా గుప్తా నామ్నా ప్రకీర్తితాః ।
విద్రుమద్రుమసంకాశా సర్వదా హసితాననాః ॥ ౨౨
చతుర్భుజా స్త్రినేత్రాశ్చ చన్ద్రార్ధముకుటోజ్జ్వలాః
చాపబాణౌ చర్మఖడ్గౌ దధానా దివ్యకాన్తయః ॥ ౨౩
భణ్డాసురవధార్థాయ ప్రవృత్తాః కుమ్భసమ్భవ !
సాయస్తనజ్వలద్దీపప్రఖ్యే చక్రరథస్య తు ॥ ౨౪
సప్తమే పర్వణి కృతావాసా గుప్తతరాభిధాః ।
అనఙ్గశక్తయ స్త్వష్టౌ తాసాం నామాని మచ్ఛృణు । ౨౫
అనఙ్గకుసుమాఽనఙ్గమేఖలా చ ద్వితీయకా ।

అనఙ్గమదనాఽనఙ్గమదనాతురయా సహ ॥ ౨౬
అనఙ్గరేఖా చానఙ్గవేగాఽనఙ్గాఙ్కుశాపి చ ।
అనఙ్గమాలి న్యపరాః ఏతా దేవ్యో జపాత్విషః ॥ ౨౭
ఇక్షుచాపం పుష్పశరా న్పుష్పకన్దుక ముత్పలమ్ ।
బిభ్రత్యోఽదభ్రవిక్రాన్తిశాలిన్యో లలితాజ్ఞయా । ౨౮
భండాసురం ప్రతి క్రుద్ధాః ప్రజ్వలన్త్య ఇవ స్థితాః ।
చక్రరాజరథేన్ద్రస్య పష్ఠం పర్వ సమాశ్రితాః ॥ ౨౯
సర్వసఙ్క్షోభిణీముఖ్యా స్సమ్ప్రదాయాఖ్యయా యుతాః ।
వేణీకృతకచస్తోమా స్సిన్దూరతిలకోజ్జ్వలాః ॥ ౩౦
అతితీవ్రస్వభావాశ్చ కాలానలసమత్విషః ।
వహ్నిచాపం వహ్నిబాణం వహ్నిరూప మసిం తథా ॥ ౩౧
వహ్నిచక్రాఖ్యఫలకం దధానా దీప్తవిగ్రహాః ।
అసురేన్ద్రం ప్రతి క్రుద్ధాః కామభస్మసముద్భవమ్ ॥ ౩౨
ఆజ్ఞాశక్తయ ఏవైతా లలితాయా మహౌజసః ।
సర్వసఙ్క్షోభిణీచైవ సర్వవిద్రావిణీ తథా ॥ ౩౩
స్సర్వాకర్షిణికాశక్తి స్సర్వాహ్లాదినికా తథా ।
సర్వసమ్మోహినీ శక్తి స్సర్వస్తమ్భనశక్తికా ॥ ౩౪
సర్వజృమ్భణశక్తిశ్చ తథా సర్వవశఙ్కరీ ।
సర్వరంజనశక్తిశ్చ సర్వోన్మాదనశక్తికా ॥ ౩౫
సర్వార్థసాధినీశక్తి స్సర్వసమ్పత్తిపూరణీ ।
సర్వమన్త్రమయీ శక్తి స్సర్వద్వన్ద్వక్షయఙ్కరీ ॥ ౩౬

ఇత్యేవం సమ్ప్రదాయానాం నామాని కథితాని వై ।
రథపఞ్చమపర్వస్థాః కులోత్తీర్ణా ఇతి స్మృతాః ॥ ౩౭
తాశ్చ స్ఫటికసఙ్కాశాః పరశుం పాశమేవ చ ।
గదాం ఘణ్టామణిం చైవ దధానా దీప్తవిగ్రహాః ॥ ౩౮
దేవద్విష మభిక్రుద్ధా భ్రుకుటీకుటిలాననాః ।
ఏతాసామపి నామాని సమాకర్ణయ కుమ్భజ! ౩౯
సర్వసిద్ధిప్రదా దేవీ సర్వసమ్పత్ప్రదా పునః ।
సర్వప్రియఙ్కరీ దేవీ సర్వమఙ్గళకారిణీ ॥ ౪౦
సర్వకామప్రదా దేవీ సర్వదుఃఖవిమోచనీ ।
సర్వమృత్యుప్రశమనీ సర్వవిఘ్ననివారిణీ ॥ ౪౧
సర్వాఙ్గసున్దరీ దేవీ సర్వసౌభాగ్యదాయినీ ।
దశైతాః కథితా దేవ్యో దయయా పూరితాశయాః ॥ ౪౨
చక్రే తురీయపర్వస్థా ముక్తాగౌరసమత్విషః ।
నిగర్భయోగినీ నామ్నా ప్రథితా దశ కీర్తితాః ॥ ౪౩
సర్వజ్ఞా సర్వశక్తిశ్చ సర్వైశ్వర్యప్రదాయినీ ।
సర్వజ్ఞానమయీ దేవీ సర్వవ్యాధివినాశినీ ॥ ౪౪
సర్వాధారస్వరూపా చ సర్వపాపహరా తథా ।
సర్వానందమయీ దేవీ సర్వరక్షాస్వరూపిణీ ॥ ౪౫
దశమీ దేవతా జ్ఞేయా సర్వేప్సితఫలప్రదా ।
ఏతాశ్చతుర్భుజా జ్ఞేయా వజ్రం శక్తిం చ తోమరం ॥ ౪౬
చక్రం చైవాభిబిభ్రాణా భండాసురవధోద్యతాః ।

అథ చక్రేరథేంద్రస్య తృతీయం పర్వ సంశ్రితాః ॥ ౪౭
రహస్యయోగినీ నామ్నా ప్రఖ్యాతా వాగధీశ్వరాః
రక్తాశోకప్రసూనాభా బాణకార్ముకపాణయః ॥ ౪౮
కవచచ్ఛన్నసర్వాంగ్యో వీణాపుస్తకశోభితాః ।
వశినీచైవ కామేశీ మోదినీ విమలా తథా ॥ ౪౯
అరుణా చ జయిన్యాఖ్యా సర్వేశీ కౌళినీ తథా ।
అష్టావేతా స్స్మృతా దేవ్యో దైత్యసంహారహేతవః ॥ ౫౦
అథ చక్రరథేంద్రస్య ద్వితీయం పర్వ సంశ్రితాః ।
తిస్ర స్త్రిపీఠనిలయా అష్టబాహుసమన్వితాః ॥ ౫౧
చాపబాణౌ పానపాత్రం మాతులుంగం కృపాణికామ్ ।
ఫలకం నాగపాశం చ ఘంటాం చైవ మహాధ్వనిమ్ ॥ ౫౨
బిభ్రాణా మదిరామత్తా అతిపూర్వరహస్యకాః ।
కామేశీ చైవ వ్రజేశీ భగమాలి న్యథాఽపరా ॥ ౫౩
తిస్ర ఏతా స్స్మృతా దేవ్యో భండశాసనతత్పరాః ।
లలితాసమమాహాత్మ్యా లలితాసమతేజసః ॥ ౫౪
ఏతాస్తు నిత్యం శ్రీదేవ్యా అంతరంగాః ప్రకీర్తితాః ।
అథానందమహాపీఠే రథమధ్యమపర్వణి ॥ ౫౫
పరితో రచితావాసాః ప్రోక్తాః పంచదశాపరాః ।
తిథినిత్యాః కాలరూపా విశ్వం వ్యాప్యైవ సంస్థితాః ॥ ౫౬
భండాసురాదిదైత్యేషు ప్రారబ్ధభ్రుకుటీఘనాః ।
దేవ్యా సమనిజాకారా దేవీసమనిజాయుధాః ॥ ౫౭

జగతా ముపకారాయ వర్తమానా యుగే యుగే ।
తాసాం నామాని మత్త స్త్వ మవధారయ కుంభజ ॥ ౫౮
కామేశీ భగమాలా చ నిత్యక్లిన్నా తథైవ చ ।
భేరుండా వహ్నివాసిన్యౌ మహావజ్రేశ్వరీ తథా ॥ ౫౯
దూతీ చ త్వరితా దేవీ నవమీ కులసుందరీ ।
నిత్యా నీలపతాకా చ విజయా సర్వమంగళా ॥ ౬౦
జ్వాలామాలినికా చిత్రా దశపంచ చ కీర్తితాః ।
ఏతాభి స్సహితా దేవీ సదాస్వైనైకబుద్ధిభిః ॥ ౬౧
దుష్టం భండాసురం జేతుం నిర్యయా లలితేశ్వరీ ।
మంత్రినాథామహాచక్రే గీతిచక్రరథోత్తమే ॥ ౬౨
సప్తపర్వాణి చోక్తాని తత్ర దేవ్యశ్చ తా శ్శృణు ।

గీతిచక్రరథపర్వదేవతావర్ణనమ్.

గేయచక్రరథే పర్వమధ్యపీఠనికేతనా ॥ ౬౩
సంగీతయోగినీ ప్రోక్తా శ్రీదేవ్యా అతివల్లభా ।
తత్రైవ ప్రథమం పర్వ మంత్రిణ్యా స్తు నివాసభూః ॥ ౬౪
అథ ద్వితీయ పర్వస్థా గేయచక్రరథోత్తమే ।
రతిః ప్రీతి ర్మనోజా చ వీణాకార్ముకపాణయః ॥ ౬౫
తమాలశ్యామలాకారా దానవోన్మర్దనక్షమాః ।
తృతీయం పర్వ సంబాధా మనోభూ బాణదేవతాః ॥
ద్రావిణీ శోషిణీచైవ బన్ధనీ మోహినీ తథా ।
ఉన్మాదినీ చ పంచైతా దీప్తకార్ముకపాణయః ॥

అత్ర పర్వణ్యాధస్తాత్తు వర్తమానా మహౌజసః ।
కామరాజ శ్చ కందర్పో మన్మథో మకరధ్వజః ॥ 17
మనోభవః పంచమ స్స్యా దేతే త్రైలోక్య మోహనాః ।
కస్తూరీతిలకోల్లాసిఫాలా ముక్తావిభూషణాః ॥ 18
కవచచ్ఛన్న సర్వాంగాః పలాశ ప్రసవత్విషః ।
పంచకామా ఇమే ప్రోక్తా భండాసురవధార్థినః ॥ 20
గేయచక్రరథేంద్రస్య చతుర్థం పర్వ సంశ్రితాః ।
బ్రాహ్మీముఖ్యాస్తు పూర్వోక్తా శ్చండికా త్వష్టమీ పరా ॥
తత్ర పర్వణ్యాధస్తాత్తు లక్ష్మీశ్చైవ సరస్వతీ
రతిః ప్రీతిః కీర్తిశాంతీ పుష్టి స్తుష్టిశ్చ శక్తయః ॥ 21
ఏతా శ్చ క్రోధ రక్తాక్ష్యో దైత్యం ప్రతిమహాబలం ।
కుంతచక్రధరాః ప్రోక్తాః కుమార్యః కుమ్భసమ్భవ ! 23
పంచమం పర్వ సంప్రాప్తా వామాద్యా షోడశాఽపరాః ।
గీతిచక్రరథేన్ద్రస్య తాసాం నామాని మచ్ఛృణు ॥ 24
వామా జ్యేష్ఠాచ రౌద్రీ చ శాన్తి శ్శ్రద్ధా సరస్వతీ ।
క్రియాశక్తిశ్చ లక్ష్మీశ్చ తుష్టిశ్చైవ తు మోహినీ ॥ 25
తథా ప్రమథినీ చాశ్వాసినీ వీచి స్తథైవ చ ।
విద్యున్మాలి న్యథ సురానన్దాఽ థోనాగబుద్ధికా ॥ 26
ఏతాస్తు కురువిన్దాభా జగత్క్షోభణలమ్పటాః ।
మహాసమరసన్నాహ మాదధానాః పదేపదే ॥ 22
వ్యాఘ్రకఙ్కటసంఛన్నాః కఠోరాట్టహాసోజ్జ్వలాః ।

వజ్రదణ్డా శతఘ్నీం చ సంబిభ్రాణా ముసుణ్డికామ్ ॥ ౭౮
అథ గీతిరథేన్ద్రస్య షష్ఠం పర్వ సమాశ్రితాః ।
అసితాఙ్గప్రభృతయో భైరవా శ్శస్త్రభీషణాః ॥ ౭౯
త్రిశిఖం పానపాత్రం చ బిభ్రాణా నీలవర్చసః ।
అసితాఙ్గో రురు శ్చణ్డః క్రోధ ఉన్మత్త భైరవః ॥ ౮౦
కపాలీ భీషణశ్చైవ సంహారశ్చాపి భైరవః ।
అథ గీతిరథేన్ద్రస్య సప్తమం పర్వ సంశ్రితాః ॥ ౮౧
మాతఙ్గీ సిద్ధలక్ష్మీశ్చ మహామాతఙ్గికా తథా ।
మహతీ సిద్ధలక్ష్మీశ్చ శోణా బాణధనుర్ధరాః ॥ ౮౨
తస్యైవ పర్వణోఽధస్తా ద్గణపః క్షేత్రప స్తథా ।
దుర్గామ్బా వటుకశ్చైవ సర్వే తే శస్త్రపాణయః ॥ ౮౩
తత్రైవ పర్వణోఽధస్తా ల్లక్ష్మీ శ్చైవ సరస్వతీ ।
శఙ్ఖపద్మనిధీ చైవ తే సర్వే శస్త్రపాణయః ॥ ౮౪
లోకద్విషం ప్రతి క్రుద్ధా భణ్డం చణ్డపరాక్రమమ్ ।
శక్రాదయశ్చ విష్ణ్వన్తా దశ దిక్చక్రనాయకాః ॥ ౮౫
శక్తిరూపా స్తత్ర పర్వణ్యధస్తా త్కృతసంశ్రయాః ।
వజ్రం శక్తిం కాలదణ్డ మసిం పాశం ధ్వజం తథా ॥ ౮౬
గదాం త్రిశూలం దర్భాస్త్రం చక్రం చ దధత స్స్వయమ్ ।
సేవన్తే మన్త్రినాథాం తాం నిత్యం భక్తిపరాయణాః ॥ ౮౭
భణ్డాసురాదిదుర్దాన్తా న్విజేతుం విశ్వకణ్టకాన్ ।
మన్త్రినాథాశ్రయద్వారా లలితాజ్ఞావనోత్సుకాః ॥ ౮౮

గీతిచక్రరథేన్ద్రస్య దిక్పాలాః సంశ్రయం దధుః ।
సర్వేషాం చైవ దేవానాం మన్త్రిణీద్వారతః కృతా ॥ ౭౯
విజ్ఞాపనా మహాదేవ్యాః కార్యసిద్ధిం ప్రయచ్ఛతి ।
రాజ్ఞీవిజ్ఞాపనా చేత్స్యాత్ప్రధానద్వారతః కృతా ॥ ౮౦
తదా ఖలు ఫలప్రాప్తిః సేవకానాం ప్రజాయతే ।
అన్యథా కుత ఏతేషాం సామర్థ్యం జ్వలితౌజసః ॥ ౮౧
అప్రధృష్యప్రభావాయాః శ్రీదేవ్యా ఉపసర్పణే ।
సా హి సఙ్గీతవిద్యేశీ శ్రీదేవ్యా అతివల్లభా ॥ ౮౨
నాతిలంఘయతి క్వాపి తదుక్తం కార్యసిద్ధిషు ।
శ్రీదేవ్యాః శక్తిసామ్రాజ్యే సర్వకర్మణి మంత్రిణీ । ౮౩
అకర్తుమన్యథాకర్తుం కర్తుంచైవ ప్రగల్భతే ।
తస్మాత్సర్వేఽపి దిక్పాలాః శ్రీదేవ్యా జయకాంక్షిణః ॥ ౮౪
తస్యాః ప్రధానభూతాయాః సేవామేవ వితన్వతే ।
ఇతి శ్రీలలితాదేవ్యాశ్చక్రరాజరథోత్తమే ॥ ౮౫
పర్వస్థితానాం దేవీనాం నామాని కథితాన్యలమ్ ।
భండాసురస్య సంహారే తాసాం దివ్యాయుధాన్యపి ॥ ౮౬
ప్రోక్తాని గేయచక్రస్య పర్వదేవ్యశ్చ కీర్తితాః ।
ఇమాని పర్వదేవీనాం నామాన్యాకర్ణయంతి యే ॥ ౮౭
సర్వపాపవినిర్ముక్తా యుద్ధే విజయినో నరాః ॥ ౮౮

ఇతి శ్రీబ్రహ్మాండపురాణే ఉత్తరభాగే లలితోపాఖ్యానే
హయగ్రీవాగస్త్యసంవాదే రథపర్వదేవతా
ప్రకాశనంనామ చతుర్త్రింశోఽధ్యాయః

కిరిచక్రరథపర్వదేవతావర్ణనము

హయగ్రీవః :—

కిరిచక్రరథేంద్రస్య పంచపర్వసమాశ్రితాః ।
దేవతాశ్చ శృణు ప్రాజ్ఞ! యన్నామ శృణ్వతాం జయః॥ ౧
ప్రథమం పర్వ బింద్వాఖ్యం సమ్ప్రాప్తా దండనాయికా ।
సా తత్ర జగదుద్దండకణ్టకవ్రాతఘస్మరీ ॥ ౨
నానావిధాస్త్రజ్వాలాభి ర్నర్తయంతీ జయశ్రియమ్ ।
ఉద్దండపోత్రినిర్ఘాతనిర్భిన్నోద్ధతదానవా ॥ ౩
దంష్ట్రాబాలమృగాంకస్య విహాసనవిభావరీ ।
ప్రావృషేణ్యపయోవాహవ్యూహనీలవపుర్లతా ॥ ౪
కిరిచక్రరథేంద్రస్య సాలంకారాయ తే సదా ।
పోత్రిణీ ప్రణతాశేషవిశ్వా వార్తాళికాంబికా ॥ ౫
తస్యైవ రథనాథస్య ద్వితీయం పర్వ సంశ్రితాః ।
జమ్భినీ మోహినీ చైవ స్తమ్భినీ తిస్ర ఏవచ ॥ ౬
ఉత్ఫుల్లదాడిమప్రఖ్యాస్సర్వదానవమర్దనాః ।
ముసలం చ హలం హాలాపాత్రం ఫణిమహాగుణమ్ ॥ ౭
జ్వలన్మాణిక్యవలయై ర్బిభ్రాణాః పాణిభి ర్నిజైః ।
అకిదీప్తకరాళాక్షీ జ్వాలాభి ర్దైత్య సైనికాన్ ॥ ౮
దహంత్య ఇవ నిశ్శంకం సేవంతే సూకరాననామ్ ।
కిరిచక్రరథేంద్రస్య తృతీయం పర్వసంశ్రితాః ॥ ౯
అంధిన్యాద్యాః పంచ దేవ్యో దేవీమంత్రకృతాస్పదాః ।